

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

2016

Ετήσια Έκθεση Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων

ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΦΟΡΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ
OFFICE OF THE COMMISSIONER FOR STATE AID CONTROL

Δεκέμβριος 2017

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ
ΕΦΟΡΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ
ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ
2016**

ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΦΟΡΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ
OFFICE OF THE COMMISSIONER FOR STATE AID CONTROL

Δεκέμβριος 2017

Η παρούσα έκθεση υποβάλλεται από τον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σύμφωνα με την παράγραφο (i) του άρθρου 9Α των περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμων του 2001 μέχρι 2009.

Δεκέμβριος, 2017

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α΄ – ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ

1. Εισαγωγικό Σημείωμα Έφορου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων	9
2. Το ενωσιακό πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις	14
2.1 Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις	14
2.2 Το σύστημα ελέγχου κρατικών ενισχύσεων	15
2.3 Το ενωσιακό νομοθετικό πλαίσιο που απαλλάσσει από την υποχρέωση κοινοποίησης	15
2.4 Πρόσφατες εξελίξεις στο ενωσιακό δίκαιο για τις κρατικές ενισχύσεις	18
3. Οι αρμοδιότητες και ο ρόλος του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων	22
3.1 Υποχρέωση των Αρμοδίων Αρχών για κοινοποίηση μέτρων κρατικών ενισχύσεων στο Έφορο ή την Επιτροπή ανάλογα με την περίπτωση	22
3.2 Έκδοση Απόφασης ή Γνωμοδότησης από τον Έφορο	22
3.3 Ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (De minimis)	24
3.4 Διαδικασία ελέγχου από τον Έφορο	25
3.5 Κατ' αναλογία εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου	25
3.6 Άλλες αρμοδιότητες	25
4. Στελέχωση του Γραφείου	27
5. Ανάλυση μέτρων που υποβλήθηκαν από τις αρμόδιες αρχές	28
5.1 Ανάλυση αποφάσεων που εκδόθηκαν κατά το 2016	28
5.2 Αξιολόγηση κοινοποιηθέντων μέτρων, έκδοση γνωμοδοτήσεων/γνωματεύσεων και παρακολούθηση υποθέσεων κρατικών ενισχύσεων	40
5.3 Διερεύνηση καταγγελιών	59
6. Έκδοση εγκυκλίων	60
7. Αποφάσεις που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2016 για υποθέσεις κρατικών ενισχύσεων που αφορούν την Κύπρο	62
8. Ενημερωτικές δραστηριότητες	69

9. Σχέσεις με τη νομοθετική και την εκτελεστική εξουσία	70
9.1 Σχέσεις με τη νομοθετική εξουσία	70
9.2 Σχέσεις με την εκτελεστική εξουσία	71
10. Σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση	72
10.1 Συνεδρίες συμβουλευτικής επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις	72
ή άλλες πολυμερείς συναντήσεις	
10.2 Εκπαιδευτικά και ενημερωτικά σεμινάρια	72
11. Προγράμματα και ατομικές κρατικές ενισχύσεις που βρίσκονταν σε ισχύ	74
κατά το 2016	
11.1 Υφιστάμενα σχέδια κρατικών ενισχύσεων στον τομέα της γεωργίας	74
και κτηνοτροφίας	
11.2 Προγράμματα κρατικών ενισχύσεων στον τομέα της αλιείας	74
12. Οι κατά προτεραιότητα δράσεις του Έφορου που αναμένεται να συμβάλουν	75
στην εύρυθμη λειτουργία του Γραφείου και την αποτελεσματική εφαρμογή	
των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων	

ΜΕΡΟΣ Β΄ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΑΧΩΡΗΘΗΚΑΝ ΤΟ 2016

1. Εισαγωγή	79
2. Το σύνολο των κρατικών ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στην Κύπρο το 2016	80
2.1 Βιομηχανία και Υπηρεσίες	90
2.1.1 Οριζόντιοι στόχοι	91
2.1.2 Ενισχύσεις προς συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας	91
2.1.2.1 Μεταποιητική βιομηχανία	92
2.1.2.2 Μεταφορές	93
2.1.2.3 Τουριστικός τομέας	93
3. Οι κρατικές ενισχύσεις σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης	95

ΜΕΡΟΣ Γ΄ – ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	105
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	109
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ	113

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΦΟΡΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Η ύπαρξη σε κάθε χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής «η ΕΕ») Αρμόδιας Αρχής για τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων είναι αναγκαία για την τήρηση της περί ανταγωνισμού ενωσιακής νομοθεσίας.

Η ανάγκη αυτή επιτείνεται από τον εκσυγχρονισμό του ενωσιακού δικαίου για τις κρατικές ενισχύσεις, βασικό στοιχείο του οποίου αποτελεί η σταδιακή αποκέντρωση του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (εφεξής «η Επιτροπή») προς τα κράτη μέλη.

Ο θεσμός του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων (εφεξής «ο ΕΕΚΕ») κατά γενική ομολογία κρίνεται επιτυχής παρά το διαχρονικό πρόβλημα της έλλειψης δομής και της μη επαρκούς στελέχωσης που αντιμετωπίζει το Γραφείο. Αξίζει να σημειωθεί ότι από τη δημιουργία του θεσμού το 2001 και ακριβέστερα από την ένταξή μας στην ΕΕ το 2004, η Επιτροπή έχει εκδώσει μόνον δυο αποφάσεις ανάκτησης παράνομων κρατικών ενισχύσεων, αριθμός ο οποίος συγκρίνεται ευνοϊκά σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ένωσης.

Από την τριετή σχεδόν θητεία μου ως ΕΕΚΕ φρονώ ότι ο υπό αναφορά θεσμός για να μπορέσει να ανταποκριθεί με επιτυχία στις νέες προκλήσεις που δημιουργούνται στο ευρωπαϊκό περιβάλλον προϋποθέτει:

- α) Τη δημιουργία δομής και εν συνεχεία την επαρκή στελέχωση του Γραφείου.
- β) Την αναθεώρηση του νομικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία του Γραφείου.
- γ) Την πλήρη συμμόρφωση των Αρμοδίων Αρχών με τις πρόνοιες του νομικού πλαισίου που διέπει τις κρατικές ενισχύσεις και με τις εγκυκλίους που κατά καιρούς εκδίδει ο ΕΕΚΕ.

Η ανάγκη δημιουργίας δομής και επαρκούς στελέχωσης του Γραφείου καθίσταται επιτακτική, καθότι η υφιστάμενη κατάστασή του δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του. Ενδεικτικά αναφέρονται τα ακόλουθα:

- α) Η ύπαρξη σε κάθε χώρα μέλος της ΕΕ Αρμόδιας Αρχής για τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων είναι αναγκαία για την τήρηση της περί ανταγωνισμού ενωσιακής νομοθεσίας. Ως εκ τούτου η στελέχωση του Γραφείου του ΕΕΚΕ είναι μόνιμη ανάγκη, η κάλυψη της οποίας προφανώς δεν μπορεί να ικανοποιείται με αποσπάσεις προσωπικού και μάλιστα μέσω του Υπουργείου Οικονομικών.
- β) Με τις πρόνοιες των περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμων του 2001 έως 2009 (εφεξής «ο Νόμος») ανατίθενται στον Έφορο, πέραν από τη βασική αρμοδιότητα της εκ των προτέρων αξιολόγησης των μέτρων ενίσχυσης που προτίθενται να εφαρμόσουν οι Αρμόδιες Αρχές, η άσκηση και άλλων πρόσθετων αρμοδιοτήτων, όπως ο εκ των υστέρων έλεγχος των μέτρων ενίσχυσης και η ενημέρωση και η εκπαίδευση των Αρμοδίων Αρχών σε θέματα κρατικών ενισχύσεων. Οι πρόσθετες αυτές δραστηριότητες, λόγω του μόνιμου προβλήματος έλλειψης

προσωπικού, είναι αδύνατον να ασκηθούν από το Γραφείο, έστω και στοιχειωδώς, με συνέπεια, αφενός, την παρατηρούμενη σήμερα έλλειψη επαρκούς γνώσης των Αρμοδίων Αρχών σε καίρια για τις ίδιες θέματα κρατικών ενισχύσεων και, αφετέρου, την ανυπαρξία ελέγχου των μέτρων που ήδη βρίσκονται σε εφαρμογή.

- γ) Τα τελευταία χρόνια βρίσκεται σε εξέλιξη σε επίπεδο ΕΕ η διαδικασία αποκέντρωσης του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων μέσω της μείωσης των μέτρων που εξετάζονται από την Επιτροπή και της παράλληλης αύξησης των μέτρων, για τα οποία τα ίδια τα κράτη μέλη έχουν την ευθύνη τήρησης των κανόνων συμβατότητας. Ο Κανονισμός (ΕΕ) αρ. 651/2014 της Επιτροπής, που καθορίζει τις κρατικές ενισχύσεις που απαλλάσσονται από την εκ των προτέρων κοινοποίησή τους στην Επιτροπή, γνωστός ως ΓΚΑΚ (Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής Κατά Κατηγορία) ή GBER (General Block Exemption Regulation) καλύπτει σήμερα περίπου το 90% του συνόλου των μέτρων που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη της ΕΕ και το ποσοστό αυτό αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω μέσω της διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής του εν λόγω Κανονισμού. Η εξέλιξη αυτή συνεπάγεται την συνεχόμενη αύξηση του όγκου εργασίας των κρατικών αρχών ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων και, κυρίως, της γενικότερης ευθύνης τους για την τήρηση της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας στα κράτη μέλη.
- δ) Η ανυπαρξία δομής έχει ως συνέπεια, τη συνεχή μετακίνηση/μετάθεση προσωπικού που αποσπάται στο Γραφείο του Εφόρου από άλλες Υπηρεσίες, χωρίς μάλιστα να απαιτείται βάσει του Νόμου η εξασφάλιση των απόψεων του Εφόρου για τις εν λόγω μετακινήσεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια αποκτηθείσας εμπειρίας, με σοβαρό αντίκτυπο στην ποιότητα των εργασιών που επιτελούνται. Η εκπαίδευση νέου προσωπικού, χωρίς υπόβαθρο σε θέματα κρατικών ενισχύσεων, καθίσταται όλο και πιο δυσχερής, λόγω της ιδιαίτερα τεχνικής φύσης του αντικείμενου των κρατικών ενισχύσεων και της εξειδίκευσης που απαιτείται σε αυτό, καθώς και λόγω της συνεχούς εξέλιξης στον τομέα του ενωσιακού κεκτημένου για τις κρατικές ενισχύσεις.
- ε) Η δημιουργία δομής και η επαρκής στελέχωση του Γραφείου του Εφόρου αποτελεί κύρια προϋπόθεση της ορθής τήρησης των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων από την Κυπριακή Δημοκρατία η οποία, με τη σειρά της, θα συμβάλει αποφασιστικά στην ορθολογικότερη διάθεση των δημοσίων πόρων για την επίτευξη των στόχων της εκτελεστικής εξουσίας και την καταπολέμηση της σπατάλης δημοσίων πόρων, η οποία συχνά προκύπτει ακριβώς από την παραβίαση των κανόνων συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων. Άλλωστε, σε κείμενα της Επιτροπής, η τήρηση των σχετικών κανόνων έχει διασυνδεθεί με το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Μακροοικονομικής Ανάπτυξης και την επίβλεψη των κρατικών προϋπολογισμών από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- στ) Ο αριθμός των αποφάσεων, των γνωμοδοτήσεων και εν γένει των εξερχόμενων εγγράφων του Γραφείου δεν είναι αντιπροσωπευτικός του όγκου εργασίας και του χρόνου που απαιτείται για την διεκπεραίωση των εργασιών του Γραφείου. Η πολυπλοκότητα των υποθέσεων κρατικών ενισχύσεων απαιτεί σε βάθος μελέτη από μέρους των λειτουργών του Γραφείου οι οποίοι, προτού καταλήξουν σε ένα ασφαλές συμπέρασμα ως προς τον χειρισμό μιας υπόθεσης, θα πρέπει να διεξέλθουν πολυσέλιδη δευτερογενή κοινοτική νομοθεσία, σχετικές Ανακοινώσεις ή Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής και να ανατρέξουν σε αποφάσεις της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Το υφιστάμενο ελλιπές προσωπικό του Γραφείου δεν μπορεί να ανταποκριθεί πλήρως τόσο στον αριθμό όσο και στο εύρος των υποθέσεων που υποβάλλονται ή δύναται να υποβληθούν για αξιολόγηση.

ζ) Ο όγκος της εργασίας του Γραφείου αναμένεται να αυξηθεί, λόγω της επέκτασης της εφαρμογής των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων σε οικονομικούς κλάδους και δραστηριότητες που βρίσκονταν μέχρι πριν από λίγα χρόνια εκτός του ελέγχου των κανόνων και που συμπεριλήφθηκαν σε αυτούς, λόγω σχετικά πρόσφατης νομολογίας του Δικαστηρίου της ΕΕ (π.χ. ο τομέας υγείας, ο τομέας κοινωνικών υπηρεσιών, η κρατική χρηματοδότηση υποδομών κ.α.) και λόγω της δρομολογούμενης λειτουργίας Κεντρικού Συστήματος Μητρώων Κρατικών Ενισχύσεων και Ενισχύσεων Ήσσοнос Σημασίας.

Κύρια αρμοδιότητα του ΕΕΚΕ είναι η τήρηση της κοινοτικής νομοθεσίας που αφορά στη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων μέσω ενός εσωτερικού μηχανισμού ελέγχου και αξιολόγησης των μέτρων που εφαρμόζουν ή προτίθενται να εφαρμόσουν οι Αρμόδιες Αρχές. Ο εν λόγω μηχανισμός ελέγχου θεσπίστηκε με τον Νόμο.

Η αποτελεσματικότητα του θεσμοθετημένου ελέγχου από τον ΕΕΚΕ δυσχεραίνεται από ορισμένες αδυναμίες του νομικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία του που συνίστανται είτε σε ασάφειες προνοιών του Νόμου είτε σε νομικά κενά.

Παρατίθενται ακολούθως ενδεικτικά οι ακόλουθες αδυναμίες του Νόμου:

α) Ενώ ο ΕΕΚΕ είναι ανεξάρτητος αξιωματούχος της Δημοκρατίας, συγκεκριμένες πρόνοιες του Νόμου περιορίζουν την ανεξαρτησία του. Ειδικότερα, στο εδάφιο (3) του άρθρου 8 του Νόμου προνοείται ότι «Ο Έφορος υποβοηθείται στο έργο του από αριθμό υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών ή άλλων υπαλλήλων που είναι αποσπασμένοι στο Υπουργείο Οικονομικών και που ορίζονται για το σκοπό αυτό από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, ή από άλλα πρόσωπα τα οποία προσλαμβάνονται με συμβόλαιο». Είναι αναμφίβολα ανορθόδοξη η υφιστάμενη ρύθμιση που ορίζει ως αποκλειστικά αρμόδιο για τη στελέχωση του Γραφείου του ΕΕΚΕ τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, μιας αρχής χορήγησης κρατικών ενισχύσεων, που υπόκειται στον έλεγχο του Εφόρου.

Επίσης, στο εδάφιο (1) του άρθρου 25 του Νόμου προνοείται ότι «Το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται να εκδίδει, κατόπιν πρότασης του Υπουργού Οικονομικών, κανονισμούς προς καθορισμό οποιουδήποτε θέματος το οποίο κατά τον παρόντα Νόμο χρήζει ή είναι δεκτικό καθορισμού». Με βάση την πρόνοια αυτή, ο ΕΕΚΕ ο οποίος είναι ο καθ' ύλην αρμόδιος δεν εμπλέκεται στη διαδικασία έκδοσης κανονισμών και η σχετική διαδικασία αφήνεται εξ' ολοκλήρου στον Υπουργό Οικονομικών.

β) Στις αρμοδιότητες του ΕΕΚΕ συγκαταλέγεται, σύμφωνα με την παράγραφο (γ) του άρθρου 9Α του Νόμου, η ευθύνη για την γενική εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2015 περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής «η ΣΛΕΕ»). Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1589 αποτελεί το ειδικό νομικό πλαίσιο, στο οποίο καθορίζεται με σχετική λεπτομέρεια η διαδικασία ελέγχου που πραγματοποιεί η Επιτροπή επί των κρατικών ενισχύσεων που χορηγούνται από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Στον Κανονισμό τίθενται σαφώς οι υποχρεώσεις των κρατών μελών κατά την διαδικασία ελέγχου και οι νομικές συνέπειες σε περίπτωση παραβάσεων των διατάξεων του εν λόγω Κανονισμού και κατ' επέκταση του άρθρου 108 της ΣΛΕΕ.

Παρόλο που στην προαναφερθείσα πρόνοια του Νόμου αναφέρεται ότι ο ΕΕΚΕ είναι υπεύθυνος για τη γενική εφαρμογή του εν λόγω Κανονισμού, δεν καθορίζεται ο μηχανισμός μέσω του οποίου ασκεί-

ται η εν λόγω αρμοδιότητα του Εφόρου. Επιπρόσθετα, γίνεται αναφορά σε «...γενική εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού...», χωρίς να επεξηγείται η έννοια της γενικής εφαρμογής.

γ) Στην παράγραφο (ζ) του άρθρου 9Α του Νόμου αναφέρεται ότι ο ΕΕΚΕ «συγκεντρώνει, επεξεργάζεται και παρακολουθεί όλες τις πληροφορίες τις σχετικές με κρατικές ενισχύσεις». Παραταύτα, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι Αρμόδιες Αρχές επικοινωνούν απευθείας με την Επιτροπή για θέματα κρατικών ενισχύσεων, παρακάμπτοντας τον ΕΕΚΕ και όχι μόνο δεν τον ενημερώνουν αλλά ούτε καν του κοινοποιούν τη σχετική αλληλογραφία. Ως αποτέλεσμα της τακτικής αυτής, ο Έφορος αδυνατεί να «...παρακολουθεί όλες τις πληροφορίες τις σχετικές με κρατικές ενισχύσεις». Συνεπώς κρίνω σκόπιμο όπως το υπό αναφορά θέμα θεσμοθετηθεί ανάλογα.

δ) Στο εδάφιο (1) του άρθρου 18 του Νόμου προνοείται ότι «Σε περίπτωση που περιέλθει σε γνώση του Εφόρου κατόπιν παραπόνου ή ενημέρωσης από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ότι (β) μέτρο κρατικής ενίσχυσης που αναφέρεται στην παράγραφο (β) του άρθρου 9Α, έχει τεθεί σε ισχύ στη Δημοκρατία χωρίς να έχει κοινοποιηθεί στην Επιτροπή για έγκριση» τότε σύμφωνα με την παράγραφο (γ) του ιδίου εδαφίου ο Έφορος δύναται να διατάξει με αιτιολογημένη απόφασή του την αναστολή ή τον τερματισμό της παρανομίας και την ανάκτηση οποιουδήποτε ποσού έχει ληφθεί κατά παράβαση του Νόμου. Θεωρώ ότι η πιο πάνω πρόνοια δεν παρέχει στον Έφορο την εξουσία να διατάξει με απόφασή του την αναστολή ή τον τερματισμό ή την ανάκτηση ενισχύσεων, που εξακολουθούν να είναι παράνομες και μετά την κοινοποίησή τους. Σημειώνεται ότι δεν αρκεί η κοινοποίηση μια κρατικής ενίσχυσης στην Επιτροπή για τη νομιμοποίησή της αλλά απαιτείται η έγκρισή της από την Επιτροπή προκειμένου αυτή να μπορεί νόμιμα να εφαρμοστεί.

ε) Στο εδάφιο (1) του άρθρου 18B του Νόμου προνοείται ότι «Σε περίπτωση έκδοσης απόφασης από την Επιτροπή με την οποία διατάσσεται η Δημοκρατία να ανακτήσει τις παράνομες κρατικές ενισχύσεις, ο Έφορος έχει τον εποπτικό έλεγχο για την αποτελεσματική εφαρμογή της απόφασης αυτής». Από την αποκτηθείσα εμπειρία μου έχω την άποψη ότι ο «εποπτικός έλεγχος» που έχει ο Έφορος είναι ασαφής, δεν διευκρινίζεται επαρκώς στην εν λόγω πρόνοια και ως εκ τούτου αδύναμος για την αποτελεσματική εφαρμογή των αποφάσεων ανάκτησης που εκδίδει η Επιτροπή.

Διαπιστώνεται ότι σε αρκετές περιπτώσεις οι Αρμόδιες Αρχές είτε σκόπιμα είτε από άγνοια δεν συμμορφώνονται με τις πρόνοιες της περί κρατικών ενισχύσεων νομοθεσίας και κατ' επέκταση του ενωσιακού δικαίου και δεν ακολουθούν τις καθορισμένες, μέσω των διαφορών Εγκυκλίων μου, διαδικασίες.

Ενδεικτικά αναφέρονται τα ακόλουθα:

- Μέτρα κρατικής ενίσχυσης δεν πρέπει να τίθενται σε ισχύ στη Δημοκρατία χωρίς την εκ των προτέρων κοινοποίησή τους στον Έφορο για σχετική γνωμοδότηση ή για έγκριση. Παραταύτα, παρατηρείται ενίοτε οι Αρμόδιες Αρχές να υποβάλλουν Προτάσεις προς το Υπουργικό Συμβούλιο για χορήγηση κρατικών ενισχύσεων ακόμη και να καταθέτουν νομοσχέδια στη Βουλή των Αντιπροσώπων, στα οποία προνοείται η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων, χωρίς την εκ των προτέρων κοινοποίησή τους στον Έφορο.
- Οι Αρμόδιες Αρχές κατά κανόνα δεν υποβάλλουν στον Έφορο έγκαιρα τα προσχέδια μέτρων κρατικών ενισχύσεων για έγκριση ή γνωμοδότηση, ανάλογα με την περίπτωση, προκειμένου ο Έφορος να έχει τα χρονικά περιθώρια που ο Νόμος καθορίζει για την εξέταση των κοινοποιήσεων αυτών. Δυστυχώς, παρατηρείται κατ' επανάληψη η καθυστερημένη κοινοποίηση

στο Γραφείο του Εφόρου προσχεδίων μέτρων κρατικής ενίσχυσης, των οποίων επίκειται η έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο ή/και η εφαρμογή τους, με την απαίτηση ταυτόχρονα για ταχεία εξέτασή τους, ενώ η φύση τους μπορεί να απαιτεί σύνθετη και σε βάθος διερεύνηση προκειμένου να υπάρξει ασφαλής αξιολόγηση.

Κλείνοντας, έχω την άποψη ότι η υπερπήδηση των προβλημάτων που έθιξα στον παρόν εισαγωγικό σημείωμα θα συμβάλει σημαντικά στην ενδυνάμωση του θεσμού του ΕΕΚΕ, έτσι ώστε να ανταποκριθεί με επάρκεια στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον που διαμορφώνεται στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Ως εκ τούτου, θα συνεχίσω να καταβάλλω κάθε δυνατή προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση. Επαφίεται βέβαια στην Πολιτεία να αντιληφθεί το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει ο θεσμός του ΕΕΚΕ και να θέσει στις προτεραιότητές της τη δημιουργία δομής και τη στελέχωση του Γραφείου του ΕΕΚΕ με προσοντούχο προσωπικό. Σημειώνεται ότι για αυτό το θέμα έχει ήδη υποβληθεί επίσημα εμπεριστατωμένη εισήγηση στο Υπουργείο Οικονομικών, το οποίο προφασιζόμενο δημοσιονομικά προβλήματα την έχει ουσιαστικά απορρίψει παραπέμποντας το θέμα για επαναξιολόγηση τα προσεχή έτη.

Τέλος σε συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία, θα προβώ το συντομότερο στις απαραίτητες ενέργειες για αναθεώρηση του νομικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία του Γραφείου και θα συνεχίσω, με εντατικότερο ρυθμό, στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων μου, την εκπαίδευση και την ενημέρωση, τόσο των Αρμοδίων Αρχών όσο και των εμπλεκόμενων σε θέματα των κρατικών ενισχύσεων φορέων.

Θεοφάνης Θεοφάνους
Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων

2. ΤΟ ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

2.1 Η πολιτική της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις

Η πολιτική ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς της Ένωσης. Η πολιτική αυτή βασίζεται στην αρχή της οικονομίας της ανοικτής αγοράς με συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού που σκοπό έχει την αποτελεσματικότερη και ομαλότερη λειτουργία των αγορών και την εξασφάλιση ισότιμων και δίκαιων όρων ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ, προς όφελος των καταναλωτών και της ευρωπαϊκής οικονομίας στο σύνολό της.

Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων συνιστά σημαντικό πυλώνα της πολιτικής ανταγωνισμού της ΕΕ, καθότι, μέσω της υποχρεωτικής εφαρμογής κανόνων χορήγησης κρατικών ενισχύσεων, κοινών για το σύνολο των κρατών της Ένωσης, προστατεύεται, κατά το δυνατόν, ο υγιής ανταγωνισμός μεταξύ των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Ο έλεγχος αυτός εδράζεται στα Άρθρα 107 έως 109 της Συνθήκης για την Λειτουργία της ΕΕ (εφεξής η «ΣΛΕΕ»).

Ειδικότερα το Άρθρο 107 παρ.1 της ΣΛΕΕ προβλέπει ότι «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό δια της ευνοϊκής μεταχείρισης ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής, είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ των κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν η παρούσα Συνθήκη ορίζει άλλως».

Η έννοια της ενίσχυσης είναι πολύ ευρύτερη από την έννοια της επιχορήγησης ή της επιδότησης, καθότι δεν περιλαμβάνει μόνο τις θετικές παροχές αλλά και κάθε είδους παρέμβαση, η οποία, μέσω κρατικών πόρων, μειώνει τις συνήθεις επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο αυτό θεωρούνται ή ενδέχεται να θεωρηθούν ως κρατικές ενισχύσεις:

- οι επιχορηγήσεις
- οι κάθε είδους φορολογικές και ασφαλιστικές απαλλαγές και ελαφρύνσεις
- οι επιδοτήσεις επιτοκίων
- η παροχή αγαθών/υπηρεσιών από το κράτος σε επιχειρήσεις με ευνοϊκούς όρους
- οι κρατικές εισφορές/συμμετοχές στο κεφάλαιο επιχειρήσεων
- οι κρατικές εγγυήσεις δανείων ή πιστώσεων
- η πώληση δημόσιας περιουσίας με ευνοϊκούς όρους
- οι ιδιωτικοποιήσεις με ευνοϊκούς όρους για τον αγοραστή

Στόχος της ΕΕ (εφεξής η «ΕΕ»), μέσω του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, είναι η αποτροπή της υπέρμετρης παροχής οικονομικών πλεονεκτημάτων σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις επιτρέποντας αυτού του είδους τις κρατικές παρεμβάσεις μόνο εκεί όπου τα οφέλη για το δημόσιο συμφέρον αντισταθμίζουν τις τυχόν αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό. Κατ' επέκταση, μέσω της ορθολογι-

κής χρήσης του εργαλείου των κρατικών ενισχύσεων μπορούν να καταπολεμηθούν οι ανεπάρκειες της ελεύθερης αγοράς και να στηριχτούν οι παραγωγικές διαδικασίες, οι οποίες σκοπό έχουν την κάλυψη σύγχρονων αναγκών σε ευρύτερα πληθυσμιακά στρώματα και την υποστήριξη νέων προοδευτικά εξελισσόμενων οικονομικών κλάδων, που εξυπηρετούν το κοινό συμφέρον των ευρωπαϊών πολιτών (π.χ. ενεργειακή πολιτική, περιβάλλον, απασχόληση, περιφερειακή ανάπτυξη, προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης κ.α).

2.2 Το σύστημα ελέγχου κρατικών ενισχύσεων

Πρωταρχικό ρόλο στον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων κατέχει η Επιτροπή. Γι' αυτό και για σκοπούς αποτελεσματικού ελέγχου η παράγραφος 3 του Άρθρου 108 της ΣΛΕΕ προβλέπει ότι κατ' αρχήν κάθε νέα ενίσχυση ή καθεστώς ενισχύσεων πρέπει να κοινοποιείται στην Επιτροπή και να εγκρίνεται από αυτήν προτού τεθεί σε εφαρμογή.

Συνεπώς νόμιμη θεωρείται η ενίσχυση μόνον όταν έχει εγκριθεί από την Επιτροπή κατόπιν επίσημης κοινοποίησης από το κράτος μέλος, εκτός εάν ανήκει σε κατηγορία ενισχύσεων που απαλλάσσεται από την κοινοποίηση και μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή άμεσα από τα κράτη μέλη. Συμβατή θεωρείται η ενίσχυση, όταν πληροί τους όρους της συμβατότητας, όπως αυτοί καθορίζονται από τα διάφορα νομοθετήματα της Επιτροπής (Κατευθυντήριες Γραμμές, Κανονισμοί, Πλαίσια κ.α). Ορισμένα εκ των εν λόγω νομοθετημάτων καλύπτουν τις ενισχύσεις που υπόκεινται στην υποχρέωση κοινοποίησης στην Επιτροπή ενώ άλλα θέτουν τους όρους απαλλαγής ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων από την κοινοποίησή τους. Εξυπακούεται ότι για τις ενισχύσεις που υποχρεωτικά κοινοποιούνται στην Επιτροπή, η κήρυξη της συμβατότητάς τους γίνεται αποκλειστικά από την ίδια.

Για λόγους νομικής ασφάλειας και διαφάνειας του συστήματος ελέγχου, η ΕΕ θέσπισε τον Κανονισμό 2015/1589 του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2015 (εφεξής ο «Κανονισμός 2015/1589»), ο οποίος καθορίζει τους κανόνες εφαρμογής του άρθρου 108 της ΣΛΕΕ και τον Κανονισμό 794/2004, ο οποίος τροποποιήθηκε πρόσφατα από τον Κανονισμό 2015/2282, που περιέχει λεπτομερείς διατάξεις σχετικά με τη μορφή, το περιεχόμενο και τις λοιπές λεπτομέρειες των κοινοποιήσεων και των ετήσιων εκθέσεων.

2.3 Το ενωσιακό νομοθετικό πλαίσιο που απαλλάσσει από την υποχρέωση κοινοποίησης

Για ορισμένες κατηγορίες ενισχύσεων η Επιτροπή, με εξουσιοδότηση του Συμβουλίου (άρθρο 109 της ΣΛΕΕ), έχει θεσπίσει ειδικούς κανόνες απαλλαγής κατά κατηγορία, για ορισμένες οριζόντιες ενισχύσεις υπέρ των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, της έρευνας και της ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος, της απασχόλησης και της κατάρτισης κ.α., οι οποίοι επιτρέπουν τη χορήγηση ενισχύσεων, σχετικά χαμηλού ύψους, χωρίς την προηγούμενη κοινοποίηση προς την ίδια για έγκριση, υπό την προϋπόθεση όμως της τήρησης των όρων συμβατότητας.

Τα βασικότερα κείμενα που καθορίζουν τις κατηγορίες συμβατών κρατικών ενισχύσεων με την εσωτερική αγορά, χωρίς να χρειάζεται η προηγούμενη έγκριση της Επιτροπής για την εφαρμογή τους, είναι τα ακόλουθα:

- α) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής της 17ης Ιουνίου 2014 σχετικά με την εφαρμογή των Άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά (Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής κατά Κατηγορία).

Αποτελεί πολύ σημαντική εξέλιξη στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων και τέθηκε σε ισχύ την 1.7.2014. Η βασική διαφορά του σε σχέση με τον αντίστοιχο του Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 800/2008 της Επιτροπής, τον οποίο αντικατέστησε, έγκειται στη διεύρυνση των κατηγοριών ενισχύσεων, οι οποίες εγκρίνονται σε εθνικό επίπεδο, με την προσθήκη νέων κατηγοριών ενισχύσεων, την αύξηση των ορίων προϋπολογισμού των μέτρων κρατικών ενισχύσεων ανά κατηγορία, πέραν των οποίων αυτά θα πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή για έγκριση καθώς και την προσθήκη νέων κατηγοριών επιλέξιμων δαπανών για αρκετές από τις εν λόγω κατηγορίες ενισχύσεων. Έτσι, στο πλαίσιο εκσυγχρονισμού του κανονιστικού πλαισίου για τις κρατικές ενισχύσεις, η Επιτροπή επικεντρώνεται πλέον στις ενισχύσεις με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στην εσωτερική αγορά, με αποτέλεσμα να διευρύνεται το πεδίο των ενισχύσεων που αξιολογούνται και εγκρίνονται σε εθνικό επίπεδο.

Συνολικά ο Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής κατά Κατηγορία (εφεξής ο «ΓΚΑΚ») καλύπτει σε 13 Τμήματά του ένα μεγάλο αριθμό κατηγοριών ενισχύσεων, των οποίων η συμβολή, σε τομείς όπως η ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα, η απασχόληση και η καινοτομία κρίνεται σημαντική. Αναφέρονται ενδεικτικά οι επενδυτικές ενισχύσεις, οι ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη και καινοτομία, οι ενισχύσεις για επαγγελματική κατάρτιση και οι ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, οι οποίες, κατά κύριο λόγο, αφορούν στον τομέα της ενέργειας. Ο ΓΚΑΚ, μεταξύ άλλων, επιτρέπει στα κράτη μέλη να υποστηρίξουν ΜΜΕ στα διάφορα στάδια της ανάπτυξής τους όπως π.χ. χρηματοδότηση επιχειρηματικού κινδύνου, ενισχύσεις εκκίνησης για νεοσύστατες επιχειρήσεις κ.α. Σημειώνεται ότι οι κατηγορίες ενισχύσεων που καλύπτονται από τον ΓΚΑΚ, μπορούν να χορηγούνται βασικά σε ΜΜΕ και σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις σε μεγάλες επιχειρήσεις με χαμηλότερη όμως ένταση ενίσχυσης από αυτήν που επιτρέπεται για τις ΜΜΕ.

Σημειώνεται ότι η Επιτροπή με τον Κανονισμό 651/2014 διεύρυνε τις κατηγορίες ενισχύσεων που απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης στην Επιτροπή έχοντας ως στόχο την ευρεία αξιοποίησή του από τα κράτη μέλη. Όπως διατυπώνεται στο δελτίο τύπου της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της 11ης Νοεμβρίου 2014, στο μέλλον τα τρία τέταρτα των σημερινών μέτρων κρατικής ενίσχυσης και περίπου τα δύο τρίτα των ποσών της ενίσχυσης θα μπορούσαν να καλυφθούν από τον νέο ΓΚΑΚ. Το ποσοστό αυτό θα μπορούσε να αυξηθεί στο 90% του συνόλου των μέτρων ενίσχυσης, εφόσον τα κράτη μέλη χρησιμοποιήσουν το ΓΚΑΚ ευρέως. Αυτό σημαίνει ότι μόνο υποθέσεις με τις μεγαλύτερες δυνατότητες νόθευσης του ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά θα κοινοποιούνται εκ των προτέρων στην Επιτροπή για αξιολόγηση.

Σημειώνεται περαιτέρω ότι το 2016 συζητήθηκε εκτενώς, στο πλαίσιο της Ομάδας Εργασίας για τον Εκσυγχρονισμό των Κανόνων των Κρατικών Ενισχύσεων, σχετική πρόταση για τροποποίηση του ΓΚΑΚ με σκοπό, αφενός, τη διεύρυνση των κατηγοριών ενισχύσεων που απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης στην Επιτροπή και, αφετέρου, την αύξηση των ορίων κοινοποίησης για ορισμένες κατηγορίες ενισχύσεων που κρίνεται ότι έχουν περιορισμένες αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό όπως είναι οι ενισχύσεις για τον πολιτισμό και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και οι ενισχύσεις για τις αθλητικές και πολυλειτουργικές ψυχαγωγικές υποδομές. Ειδικότερα, συζητήθηκε πρόταση για προσθήκη δύο νέων κατηγοριών ενισχύσεων που υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις απαλλάσσονται της υποχρέωσης κοινοποίησης στην Επιτροπή, των ενισχύσεων σε περιφερειακούς αερολιμένες και των ενισχύσεων σε λιμένες. Στόχος της τροποποίησης είναι η αποτελεσματικότερη και ταχύτερη διεκπεραίωση των υποθέσεων κρατικών ενισχύσεων μέσω της αποφόρτισης της Επιτροπής από την εξέταση όγκου «μικρών» υποθέσεων και της επικέντρωσής της σε σημαντικές υποθέσεις με υψηλούς προϋπολογισμούς.

β) Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 702/2014 της Επιτροπής της 25ης Ιουνίου 2014 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων στον γεωργικό και τον δασικό τομέα και σε αγροτικές περιοχές συμβιβάσιμων με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1857/2006 της Επιτροπής.

Το νομοθετικό αυτό κείμενο κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό για τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων στον γεωργικό και δασικό τομέα. Αφορά σε κατηγορίες ενισχύσεων, οι οποίες εγκρίνονται σε εθνικό επίπεδο κατ' ανάλογο τρόπο με τον ΓΚΑΚ.

γ) Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1388/2014 της Επιτροπής της 16ης Δεκεμβρίου 2014 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή, τη μεταποίηση και την εμπορία προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

δ) Απόφαση της Επιτροπής της 20ής Δεκεμβρίου 2011 για την εφαρμογή του άρθρου 106, παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (2012/21/ΕΕ).

Οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (εφεξής «ΥΓΟΣ») αποτελούν ειδική περίπτωση άσκησης οικονομικής δραστηριότητας, που συνίσταται στην εκτέλεση παροχής μιας συγκεκριμένης ΥΓΟΣ προς το κοινωνικό σύνολο ή προς τμήματά του.

ε) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1370/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2007 για τις δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές.

Ο Κανονισμός αυτός αναφέρεται στις κρατικές ενισχύσεις που χορηγεί το κράτος προς συγκεκριμένες επιχειρήσεις με σκοπό την παροχή δημόσιας υπηρεσίας στον τομέα των σιδηροδρομικών και οδικών μεταφορών.

στ) Ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis)

Οι εν λόγω ενισχύσεις καλούνται ενισχύσεις ήσσονος σημασίας επειδή, λόγω του ύψους τους, θεωρείται ότι δεν επηρεάζουν τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και ως εκ τούτου δεν αποτελούν κρατική ενίσχυση, με βάση το Άρθρο 107, παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Εγκρίνονται από τα κράτη μέλη και μπορούν να χορηγηθούν ακόμα και σε προβληματικές επιχειρήσεις, για οποιοδήποτε σκοπό, πλην καθορισμένων εξαιρέσεων. Προϋπόθεση για τη χορήγησή τους είναι το σύνολο των ενισχύσεων ανά επιχείρηση να μην ξεπερνά το καθορισμένο όριο, όπως αυτό ορίζεται στον σχετικό Κανονισμό, για τρία οικονομικά έτη σε κυλιόμενη βάση. Στους τομείς της γεωργίας και αλιείας υφίσταται επιπρόσθετα εθνικό ανώτατο σωρευτικό όριο ανά κράτος μέλος, για περίοδο τριών οικονομικών ετών, το οποίο ανέρχεται σε €7,06 εκ. για την γεωργία και €1,09 εκ. για την αλιεία.

Η Επιτροπή με εξουσιοδότηση του Συμβουλίου έχει θεσπίσει τους εξής κανονισμούς:

- (i) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1407/2013 της Επιτροπής της 18ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με την εφαρμογή των Άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας. Με βάση τον εν λόγω Κανονισμό το σύνολο των ενισχύσεων δεν πρέπει να ξεπερνά τις €200.000 ανά επιχείρηση εντός περιόδου τριών οικονομικών ετών.**

- (ii) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1408/2013 της Επιτροπής της 18ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με την εφαρμογή των Άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας στον γεωργικό τομέα, σύμφωνα με τον οποίο το σύνολο των ενισχύσεων δεν πρέπει να ξεπερνά τις €15.000 ανά επιχείρηση εντός περιόδου τριών οικονομικών ετών.
- (iii) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 717/2014 της Επιτροπής της 27ης Ιουλίου 2014, σχετικά με την εφαρμογή των Άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας στους τομείς της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας όπου το σύνολο των ενισχύσεων δεν πρέπει να ξεπερνά τις €30.000 ανά επιχείρηση εντός περιόδου τριών οικονομικών ετών.
- (iv) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 360/2012 της 25ης Απριλίου 2012, σχετικά με την εφαρμογή των Άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας, οι οποίες χορηγούνται σε επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος. Ο εν λόγω Κανονισμός επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων μέχρι €500.000 ανά τρία οικονομικά έτη ανά επιχείρηση. Ενισχύσεις ήσσονος σημασίας, δυνάμει του εν λόγω Κανονισμού, μπορούν να σωρευθούν με ενισχύσεις ήσσονος σημασίας δυνάμει άλλων Κανονισμών, νοουμένου ότι το σωρευτικό ποσό των ενισχύσεων δε θα ξεπερνά τις €500.000 ανά τριετία. Επίσης, απαγορεύεται η σώρευση ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ως άνω Κανονισμού με οποιαδήποτε άλλη ενίσχυση αναφορικά με την ίδια υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος, ανεξαρτήτως του αν συνιστά ή όχι κρατική ενίσχυση.

2.4 Πρόσφατες εξελίξεις στο ενωσιακό δίκαιο για τις κρατικές ενισχύσεις

Τα πιο πρόσφατα νομοθετικά κείμενα, τα οποία εγκρίθηκαν από τα αρμόδια όργανα της ΕΕ, παρατίθενται ως ακολούθως:

- (i) Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία δημοσιεύτηκε στις 19 Ιουλίου 2016 (2016/C 262/01). Με την ανακοίνωση αυτή η Επιτροπή επιδιώκει την ευκολότερη, πιο διαφανή και πιο συνεπή εφαρμογή της έννοιας των κρατικών ενισχύσεων σε ολόκληρη της Ένωση. Η εν λόγω ανακοίνωση διευκρινίζει την άποψη της Επιτροπής για την έννοια της κρατικής ενίσχυσης στο άρθρο 107 (1) της ΣΛΕΕ, υπό το φως πάντοτε της ερμηνείας και της νομολογίας των δικαστηρίων της Ένωσης.
- (ii) Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1588 του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2015 για την εφαρμογή των Άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ σε ορισμένες κατηγορίες οριζόντιων κρατικών ενισχύσεων. Ο εν λόγω Κανονισμός τροποποίησε και κωδικοποίησε τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 994/98 του Συμβουλίου της 7ης Μάϊου 1998 για την εφαρμογή των Άρθρων 92 και 93 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε ορισμένες κατηγορίες οριζόντιων κρατικών ενισχύσεων. Πρόκειται για διαδικαστικό, εξουσιοδοτικό προς την Επιτροπή, Κανονισμό που διευρύνει τις κατηγορίες ενισχύσεων για τις οποίες η Επιτροπή, με Κανονισμούς που εκδίδει, μπορεί να απαλλάσσει τα κράτη μέλη από την υποχρέωση κοινοποίησής τους προς έγκριση.

- (iii) **Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2015 περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της ΣΛΕΕ**, ο οποίος αφορά στη διαδικασία κοινοποίησης από τα κράτη μέλη μέτρων κρατικών ενισχύσεων στην Επιτροπή, διαδικασιών σε περιπτώσεις παράνομων και καταχρηστικών ενισχύσεων, εξουσιών έρευνας και ελέγχου της Επιτροπής και συνεργασίας της με τα εθνικά δικαστήρια. Ο Κανονισμός αυτός αντικατέστησε τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου της 22ας Μαρτίου 1999 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της Συνθήκης ΕΚ [με τις τροποποιήσεις του έως τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 734/2013].
- (iv) **Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής της 17ης Ιουνίου 2014 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ (Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής κατά Κατηγορία)**. [Βλέπε Κεφάλαιο 2.3(α)]
- (v) **Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 702/2014 της Επιτροπής της 25ης Ιουνίου 2014 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων στον γεωργικό και τον δασικό τομέα και σε αγροτικές περιοχές συμβιβάσιμων με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1857/2006 της Επιτροπής**. Το νομοθετικό αυτό κείμενο κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό για τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων στον τομέα της γεωργίας. [Βλέπε Κεφάλαιο 2.3 (β)]
- (vi) **Νέο Κανονιστικό Πλαίσιο για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (Κανονισμοί (ΕΕ) αριθ. 1407 και 1408 της Επιτροπής)**. [Βλέπε Κεφάλαιο 2.3(ε)]

Τα άλλα νομοθετικά κείμενα που εκδόθηκαν από την Επιτροπή και είναι σε ισχύ παρατίθενται ως ακολούθως:

- (i) **Οι Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την εφαρμογή των κανόνων στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, όσον αφορά την ταχεία ανάπτυξη των ευρυζωνικών δικτύων**. Δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 26.1.2013.
- (ii) **Οι Κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα 2014-2020**. Πρόκειται για ενισχύσεις που έχουν σκοπό την τόνωση των επενδύσεων σε υποβαθμισμένες περιφέρειες. Σημειώνεται ότι η Επιτροπή, με Απόφασή της, ενέκρινε το Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων της Κύπρου για την εν λόγω περίοδο. Δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 23.7.2013.
- (iii) **Η Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις για κινηματογραφικές ταινίες και λοιπά οπτικοακουστικά έργα**. Δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 15.11.2013.
- (iv) **Η Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή, μετά την 1η Αυγούστου 2013, των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα στήριξης των τραπεζών, στο πλαίσιο της χρηματοπιστωτικής κρίσης**. Δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 30.7.2013.

- (v) Οι Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις σε αερολιμένες και αεροπορικές εταιρείες. Δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 4.4.2014.
- (vi) Οι Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προώθηση των επενδύσεων χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου. Δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 22.1.2014.
- (vii) Οι Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας (2014-2020). Δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 28.6.2014.
- (viii) Οι Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων. Δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 31.7.2014.
- (ix) Το Πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία. Δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 27.6.2014.
- (x) Οι Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας και στις αγροτικές περιοχές για την περίοδο 2014-2020. Δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 1.7.2014.
- (xi) Ανακοίνωση της Επιτροπής για τα κριτήρια για την ανάλυση της συμβατότητας με την εσωτερική αγορά των κρατικών ενισχύσεων για την προώθηση της υλοποίησης σημαντικών έργων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 20.6.2014.
- (xii) Τέλος η Επιτροπή για σκοπούς καθοδήγησης των κρατών μελών ως προς το χειρισμό υποθέσεων χορήγησης κρατικών ενισχύσεων μέσω της κατασκευής, διαχείρισης και ανάθεσης σε τρίτους υποδομών, εξέδωσε τον Σεπτέμβριο του 2015 το έγγραφο εργασίας **“Analytical Grids on the application of state aid rules to the financing of infrastructure projects”** το οποίο κατά καιρούς αναθεωρείται στα επιμέρους κεφάλαιά του.

Μετά την ανανέωση των κανόνων, η προσπάθεια τόσο της Επιτροπής όσο και των κρατών μελών επικεντρώνεται στην ορθή εφαρμογή τους. Η Επιτροπή, για τον σκοπό αυτό, αποφάσισε τη δημιουργία Ομάδων Εργασίας, στις οποίες γίνεται ανταλλαγή απόψεων, τεχνογνωσίας κλπ, με σκοπό τα κράτη μέλη να μπορέσουν να ανταποκριθούν στην αποκέντρωση της εφαρμογής των κανόνων.

Σημειώνεται η λειτουργία της γενικής Ομάδας Εργασίας, το Working Group on Implementation of State Aid Modernisation, με εξελισσόμενη ατζέντα. Η Ομάδα αυτή παρουσιάζει τα αποτελέσματα των εργασιών της στο High Level Forum, το οποίο συνεδριάζει 1 φορά το χρόνο και στο οποίο συμμετέχει και η Επίτροπος Ανταγωνισμού.

Στο πλαίσιο του Working Group έχουν δημιουργηθεί τεχνικές και εξειδικευμένες Ομάδες Εργασίας και διοργανώνονται συγκεκριμένες συνεδριάσεις (Workshops) πάνω σε ειδικά θέματα. Οι Ομάδες Εργασίας, στο παρόν στάδιο, είναι οι εξής:

- α) Transparency Steering Working Group. Η Ομάδα Εργασίας ασχολείται κυρίως με διαδικαστικά θέματα, που αφορούν στις απαιτήσεις των κανόνων για διαφάνεια στην χορήγηση ενισχύσεων (databases, reporting requirements, existing national systems, fiscal aid transparency). Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή έθεσε σε ισχύ από 1.7.2016 το “*Transparency Award Module*”, το οποίο αποτελεί διαδικτυακή πύλη σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στην οποία, τα κράτη μέλη, υποχρεωτικά, αναρτούν λεπτομερή στοιχεία για κάθε ατομική ενίσχυση που χορηγούν, είτε ad hoc είτε στο πλαίσιο σχεδίων ενισχύσεων, η οποία υπερβαίνει τις 500.000 ευρώ. Η πύλη αυτή είναι ελεύθερα προσβάσιμη.
- β) Τεχνική Ομάδα για τη δημιουργία ολοκληρωμένων μητρώων κρατικών ενισχύσεων (τεχνικού προτύπου μητρώου), που τα κράτη μέλη μπορούν να υιοθετήσουν, εθελοντικά. Εναλλακτικά μπορούν να δημιουργήσουν τα δικά τους, ωστόσο η δημιουργία τους είναι υποχρεωτική.

3. ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΦΟΡΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων είναι ανεξάρτητος αξιωματούχος, ο οποίος διορίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο, δυνάμει των διατάξεων του εδαφίου (1) του άρθρου 8 του Νόμου κατόπιν διαβούλευσης με την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, για εξαετή θητεία. Η ανεξαρτησία του θεσμού του Εφόρου διασφαλίζει, μεταξύ άλλων, και την αντικειμενική εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου για τις κρατικές ενισχύσεις.

3.1 Υποχρέωση των Αρμοδίων Αρχών για κοινοποίηση μέτρων κρατικών ενισχύσεων στο Έφορο ή την Επιτροπή ανάλογα με την περίπτωση

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου, κάθε Αρμόδια Αρχή έχει υποχρέωση να κοινοποιεί κάθε μέτρο κρατικής ενίσχυσης στον Έφορο για έγκριση ή γνωμοδότηση ανάλογα με την περίπτωση, και όπου απαιτείται θα πρέπει να κοινοποιεί το μέτρο στην Επιτροπή, όπως επεξηγείται στις επόμενες παραγράφους.

Κανένα μέτρο κρατικής ενίσχυσης δεν επιτρέπεται να τίθεται σε ισχύ στη Δημοκρατία χωρίς προηγουμένως να έχει εκδοθεί γι' αυτό εγκριτική απόφαση από τον Έφορο ή την Επιτροπή, ανάλογα με την περίπτωση.

Σύμφωνα με το άρθρο 18 του Νόμου, σε περίπτωση που περιέλθει σε γνώση του Εφόρου, κατόπιν παραπόνου ή ενημέρωσης από οποιοδήποτε πρόσωπο, ότι μέτρο κρατικής ενίσχυσης έχει τεθεί σε ισχύ χωρίς την έγκρισή του ή τη γνωμοδότησή του ή την κοινοποίηση του μέτρου στην Επιτροπή, ο Έφορος δύναται με δεόντως αιτιολογημένη απόφασή του που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, να διατάξει την αναστολή εφαρμογής του μέτρου, τον τερματισμό της παρανομίας και την ανάκτηση οποιουδήποτε ποσού έχει ληφθεί κατά παράβαση του Νόμου συν το νόμιμο τόκο. Στην ίδια απόφαση κατονομάζει τον υπεύθυνο φορέα για εκτέλεση της απόφασης ανάκτησης, ο οποίος προχωρεί στην εκτέλεση της απόφασης αυτής, με βάση τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 18 Α του Νόμου. Σύμφωνα με το άρθρο 18 Β του Νόμου, ο Έφορος έχει τον εποπτικό έλεγχο για την αποτελεσματική εφαρμογή αποφάσεων της Επιτροπής, με τις οποίες διατάσσεται η Δημοκρατία ν' ανακτήσει τις παράνομες κρατικές ενισχύσεις.

3.2 Έκδοση Απόφασης ή Γνωμοδότησης από τον Έφορο

α) Ενισχύσεις για τις οποίες ο Έφορος εκδίδει αποφάσεις (έγκριση, απόρριψη, έγκριση υπό όρους)

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του Νόμου, ο Έφορος εκδίδει αποφάσεις, σύμφωνα με τους Κανονισμούς ή Αποφάσεις που εκδίδει η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οποίοι απαλλάσσουν από την υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης που προβλέπεται στο Άρθρο 108, παράγραφος 3, της ΣΛΕΕ. Για τις πλείστες των περιπτώσεων αυτών ο Έφορος κοινοποιεί στην Επιτροπή συνοπτικά πληροφοριακά στοιχεία, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2015 (εφεξής ο «Κανονισμός 2015/1589»).

Γι' αυτές τις κατηγορίες ενισχύσεων, ο Έφορος οφείλει εντός δύο μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης του μέτρου κρατικής ενίσχυσης να το αξιολογήσει, σύμφωνα με τους Κανονισμούς ή

Αποφάσεις που εκδίδει η Ευρωπαϊκή Ένωση, που απαλλάσσουν από την υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης, η οποία προβλέπεται στο Άρθρο 108, παράγραφος 3, της ΣΛΕΕ, και να το εγκρίνει, με ή χωρίς όρους, ή να το απορρίψει, με αιτιολογημένη απόφασή του που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας και αποκτά ισχύ από τη δημοσίευσή της σ' αυτήν.

Το άρθρο 10 του Νόμου παρέχει επίσης εξουσία στον Έφορο, κατόπιν αιτήματος από την Αρμόδια Αρχή ή αυτεπαγγέλτως, να ανακαλέσει ή να τροποποιήσει απόφασή του που εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο αυτό ή το άρθρο 18 εάν: α) μεταβλήθηκε ουσιώδες πραγματικό γεγονός, στο οποίο στηρίχθηκε η απόφασή του β) η απόφαση οφείλεται σε παραπλάνηση του Εφόρου, με την παροχή ανακριβών πληροφοριών ή την απόκρυψη αληθινών στοιχείων και γ) η Αρμόδια Αρχή προχωρήσει στην τροποποίηση του μέτρου κρατικών ενισχύσεων, για το οποίο εκδόθηκε η απόφαση. Προβλέπεται επίσης ότι, σε περίπτωση που η Αρμόδια Αρχή προτίθεται να προχωρήσει σε τροποποίηση μέτρου κρατικών ενισχύσεων που έχει εγκριθεί σύμφωνα με το άρθρο 10, προτού αυτή προβεί στην εφαρμογή τέτοιας τροποποίησης, κοινοποιεί την προτιθέμενη τροποποίηση στον Έφορο και αναμένει την έκδοση απόφασής του αναφορικά με αυτήν. Ο Έφορος εν προκειμένω, αφού λάβει υπόψη τη φύση και την έκταση της κοινοποιηθείσας τροποποίησης, αποφασίζει κατά πόσο θεωρεί την τροποποίηση μη ουσιώδη, οπότε η αρχική έγκριση του μέτρου εξακολουθεί να ισχύει. Αν θεωρήσει την τροποποίηση ως ουσιώδη, εξετάζει το τροποποιηθέν μέτρο ως νέο μέτρο κρατικής ενίσχυσης και εκδίδει νέα απόφαση επ' αυτού.

Διευκρινίζεται ότι ανεξαρτήτως της έγκρισης των ενισχύσεων αυτών από τον Έφορο, η Επιτροπή έχει εξουσία να ασκήσει έλεγχο επ' αυτών.

β) Ενισχύσεις για τις οποίες ο Έφορος εκδίδει γνωμοδοτήσεις

Για όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες ενισχύσεων, δηλαδή εξαιρουμένων των ενισχύσεων που χορηγούνται, σύμφωνα με τους Κανονισμούς ή Αποφάσεις της Επιτροπής που απαλλάσσουν από την υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης που προβλέπει το Άρθρο 108, παράγραφος 3, της ΣΛΕΕ, ο Έφορος εκδίδει γνωμοδοτήσεις. Οι γνωμοδοτήσεις αυτές τίθενται ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου ή της κατά νόμο Δημόσιας Αρχής. Γ' αυτές τις κατηγορίες ενισχύσεων αποστέλλεται, εφόσον ληφθεί ανάλογη απόφαση, κοινοποίηση στην Επιτροπή, την οποία αναλαμβάνει ο Έφορος.

Το άρθρο 11 του Νόμου επιβάλλει στις Αρμόδιες Αρχές, για μέτρα κρατικής ενίσχυσης, τα οποία δεν εμπίπτουν στις διατάξεις της παραγράφου (α) του άρθρου 9 Α του Νόμου, προτού τα υποβάλουν για έγκριση στο Υπουργικό Συμβούλιο ή σε άλλη κατά νόμο αρμόδια Δημόσια Αρχή, όπως τα κοινοποιούν στον Έφορο για έκδοση γνωμοδότησης αναφορικά με τη συμβατότητά τους με τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων.

Ο Έφορος οφείλει εντός δύο μηνών από την ημερομηνία της ως άνω κοινοποίησης να εκδώσει τη γνωμοδότησή του προς την Αρμόδια Αρχή. Σύμφωνα με το εδάφιο (3) του άρθρου 11 του Νόμου, σε περίπτωση που ο Έφορος ζητήσει οποιαδήποτε επιπρόσθετα στοιχεία ή διευκρινίσεις η προθεσμία αξιολόγησης δύναται να παραταθεί, όπως ορίζεται στο άρθρο 14 του Νόμου, δηλαδή τάσσοντας εύλογη προθεσμία για την υποβολή τους, η οποία σε δικαιολογημένες περιπτώσεις δύναται να παραταθεί. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, το Υπουργικό Συμβούλιο ή οποιαδήποτε κατά νόμο Δημόσια Αρχή δεν εγκρίνει οποιοδήποτε μέτρο κρατικής ενίσχυσης χωρίς να έχει εκδοθεί γνωμοδότηση του Εφόρου, εκτός εάν η προαναφερθείσα προθεσμία παρέλθει.

Δέον να σημειωθεί ότι, παρά την έκδοση γνωμοδότησης από τον Έφορο και τυχόν έγκριση του μέτρου ενίσχυσης από το Υπουργικό Συμβούλιο ή άλλη κατά νόμο Αρμόδια Αρχή, μέτρο κρατικής ενίσχυσης που δε χορηγείται βάσει Απαλλακτικών Κανονισμών δεν μπορεί να τεθεί σε ισχύ στη Δημοκρατία, εκτός εάν έχει προηγουμένως κοινοποιηθεί στην Επιτροπή, σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 108, παράγραφος 3, της ΣΛΕΕ και εγκριθεί από αυτήν. Ως εκ τούτου, τα μέτρα που τίθενται σε εφαρμογή, χωρίς την κοινοποίησή τους στην Επιτροπή, παραβιάζουν όχι μόνο τη ΣΛΕΕ αλλά και την εθνική νομοθεσία περί ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων.

Σε περίπτωση που η Αρμόδια Αρχή προτίθεται να τροποποιήσει μέτρο κρατικής ενίσχυσης που έχει εγκριθεί από την Επιτροπή, η τροποποίηση του μέτρου κοινοποιείται στον Έφορο για να γνωμοδοτήσει κατά πόσο η κοινοποιηθείσα τροποποίηση είναι ουσιώδης και σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 794/2004 θεωρείται νέο μέτρο κρατικής ενίσχυσης το οποίο θα πρέπει να κοινοποιηθεί στην Επιτροπή ή κατά πόσο η τροποποίηση δεν είναι ουσιώδης και το μέτρο θεωρείται ότι εξακολουθεί να καλύπτεται από την αρχική έγκριση της Επιτροπής.

3.3 Ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (De minimis)

Η διαδικασία χορήγησης των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας ρυθμίζεται στην Κύπρο από τους περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων (Ενισχύσεις Ήσσονος Σημασίας) Κανονισμούς του 2009 και 2012 (Κ.Δ.Π. 364/2009 και 501/2012).

Οι ενισχύσεις ήσσονος σημασίας εξαιρούνται από την υποχρέωση κοινοποίησης στην Επιτροπή, επειδή η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και/ή δε νοθεύουν ούτε απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και συνεπώς δεν πληρούν όλα τα κριτήρια του Άρθρου 107, παράγραφος 1, της ΣΛΕΕ για να χαρακτηριστούν ως κρατικές ενισχύσεις. Δεδομένου ότι οι ενισχύσεις ήσσονος σημασίας δε συνιστούν κρατικές ενισχύσεις, ο Έφορος δεν εκδίδει απόφαση για έγκριση ή απόρριψη ενός σχεδίου που παρέχει αποκλειστικά ενισχύσεις αυτού του είδους. Παρά ταύτα θα πρέπει να τηρούνται οι προϋποθέσεις που θέτουν οι σχετικοί Κανονισμοί ώστε ένα σχέδιο να μπορεί να εφαρμοστεί από την Αρμόδια Αρχή.

Με τους Κανονισμούς αυτούς υιοθετείται το σύστημα της εξασφάλισης από τις Αρμόδιες Αρχές γραπτών δηλώσεων από τους δικαιούχους, πριν από τη χορήγηση ενίσχυσης ήσσονος σημασίας. Παρότι δεν απαιτείται από το Νόμο, οι Αρμόδιες Αρχές διαβιβάζουν στον Έφορο, για λόγους νομικής ασφάλειας, σχέδια ενισχύσεων de minimis για ενημέρωση και τυχόν καθοδήγηση τους.

Η Κ.Δ.Π. 364/2009, με την οποία υιοθετείται το σύστημα της εξασφάλισης από τις Αρμόδιες Αρχές γραπτών δηλώσεων από τους δικαιούχους πριν από τη χορήγηση ενισχύσεων ήσσονος σημασίας, προβλέπει πρόσθετη διαδικασία που θα πρέπει να τηρείται πριν από τη χορήγηση ενίσχυσης ήσσονος σημασίας στους τομείς της παραγωγής γεωργικών προϊόντων και στον τομέα της αλιείας.

Ειδικότερα πέραν από την εξασφάλιση της γραπτής δήλωσης, κάθε Αρμόδια Αρχή, η οποία χορηγεί ενίσχυση ήσσονος σημασίας σε οποιαδήποτε επιχείρηση ή σύνολο επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής γεωργικών προϊόντων ή στον τομέα της αλιείας, κοινοποιεί για έγκριση στο Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος το ποσό της ενίσχυσης ήσσονος σημασίας που προτίθεται να χορηγήσει και τον τομέα στον οποίο θα χορηγηθεί. Επίσης κοινοποιεί στον Έφορο το ποσό της ενίσχυσης ήσσονος σημασίας που προτίθεται να χορηγήσει, τον τομέα στον οποίο θα χορηγηθεί η ενίσχυση και την προαναφερθείσα έγκριση του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Ο Έφορος, αφού λάβει τα στοιχεία αυτά, ελέγχει μέσω του Μητρώου Ενισχύσεων Ήσσονος Σημασίας στον τομέα της παραγωγής γεωργικών προϊόντων ή μέσω του Μητρώου Ενισχύσεων Ήσσονος Σημασίας στον τομέα της αλιείας, το εθνικό σωρευτικό ποσό που έχει χορηγηθεί υπό μορφή ενισχύσεων ήσσονος σημασίας στους εν λόγω τομείς σε διάφορες επιχειρήσεις στη Δημοκρατία κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων οικονομικών ετών. Ο Έφορος ενημερώνει γραπτώς, εντός δέκα εργάσιμων ημερών από τη λήψη των στοιχείων, κάθε Αρμόδια Αρχή που προβαίνει σε κοινοποίηση, σχετικά με τα αποτελέσματα του προβλεπόμενου ελέγχου και με βάση τα στοιχεία αυτά πληροφορεί την Αρμόδια Αρχή κατά πόσο δικαιούται να προχωρήσει στη χορήγηση ενίσχυσης. Η Αρμόδια Αρχή υποβάλλει στον Έφορο εντός πέντε εργάσιμων ημερών από τη χορήγηση της ενίσχυσης επιβεβαίωση της χορήγησης, με κοινοποίηση στο Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

3.4 Διαδικασία ελέγχου από τον Έφορο

Όλες οι υπηρεσίες υποχρεούνται, όταν αυτό τους ζητηθεί, να παρέχουν συνδρομή σε κάθε διαδικασία ελέγχου που διατάσσεται από τον Έφορο περιλαμβανομένης και της εξασφάλισης αντιγράφου πάσης φύσεως εγγράφου. Όπως προβλέπει το άρθρο 20 του Νόμου, κατά τη διαδικασία αυτή δεν επιτρέπεται η επίκληση της υποχρέωσης εχεμύθειας εκτός εάν αφορά τις σχέσεις της Δημοκρατίας με άλλα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς, την άμυνα ή την ασφάλεια ή την εξωτερική πολιτική της Δημοκρατίας.

Κατά τη διεξαγωγή του ελέγχου, ο Έφορος δύναται να καλέσει οποιονδήποτε λειτουργό ή άλλο πρόσωπο να δώσει μαρτυρία ή να παράσχει πληροφορία ή να προσαγάγει οποιοδήποτε έγγραφο που κατά τη γνώμη του σχετίζεται με τον έλεγχο που διεξάγει.

Σημειώνεται ότι αντίστοιχες πρόνοιες εφαρμόζονται και στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου από την Επιτροπή. Η μη παροχή πληροφοριών χωρίς νόμιμη δικαιολογία τιμωρείται με φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες ή με πρόστιμο που δεν υπερβαίνει τις €17.000 ή και με τις δυο αυτές ποινές.

3.5 Κατ' αναλογία εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου

Το άρθρο 26 του Νόμου προβλέπει ότι σε περίπτωση που ο Νόμος ή οι Κανονισμοί ή τα Διατάγματα που εκδίδονται δυνάμει αυτού δε ρυθμίζουν ρητώς κάποιο θέμα, ο Έφορος δύναται να εφαρμόζει κατ' αναλογία τις σχετικές διατάξεις του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού.

3.6 Άλλες αρμοδιότητες

Πέραν των πιο πάνω αρμοδιοτήτων του Εφόρου για έκδοση αποφάσεων και γνωμοδοτήσεων επί μέτρων κρατικών ενισχύσεων, ο Έφορος διαθέτει περαιτέρω τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- Εκδίδει αποφάσεις επί παραβάσεων σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 18 του Νόμου και δύναται να διατάξει την άρση της παρανομίας, την αναστολή της εφαρμογής ενός μέτρου κρατικής ενίσχυσης ή/ και την ανάκτηση ενίσχυσης που χορηγήθηκε κατά παράβαση του Νόμου.

- Εξασφαλίζει από τις Αρμόδιες Αρχές εκθέσεις που περιλαμβάνουν στατιστικά στοιχεία για τις παραχωρούμενες κρατικές ενισχύσεις και υποβάλλει στην Επιτροπή οποιαδήποτε στοιχεία ζητούνται απ' αυτήν σε σχέση με κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται στη Δημοκρατία.
- Είναι υπεύθυνος για τη γενική εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2015 περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Διαδικαστικός Κανονισμός), καθώς και για την εφαρμογή των εκτελεστικών διατάξεων που θεσπίζονται από την Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 36 του εν λόγω Κανονισμού.
- Είναι υπεύθυνος για την τήρηση των εθνικών σωρευτικών ορίων για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας στους τομείς της γεωργίας και της αλιείας όπως αυτά εκάστοτε προβλέπονται από τους σχετικούς Ευρωπαϊκούς Κανονισμούς.
- Εκπαιδεύει και ενημερώνει όλες τις Αρμόδιες Αρχές και τους εμπλεκόμενους φορείς για θέματα κρατικών ενισχύσεων
- Ετοιμάζει και υποβάλλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Ετήσια Έκθεση για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του η οποία περιλαμβάνει στατιστική ανάλυση για την παραχώρηση ενισχύσεων στη Δημοκρατία.
- Αντιπροσωπεύει τη Δημοκρατία στη Συμβουλευτική Επιτροπή για τις κρατικές ενισχύσεις και σε οποιαδήποτε άλλη επιτροπή, σώμα, ομάδα εργασίας, συνέδριο που αφορά κρατικές ενισχύσεις και πραγματοποιείται είτε στη Δημοκρατία είτε στο εξωτερικό.

4. ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

Ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, σύμφωνα με το εδάφιο 3 του άρθρου 8 του Νόμου «...υποβοηθείται στο έργο του από αριθμό υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών ή άλλων υπαλλήλων που είναι αποσπασμένοι στο Υπουργείο Οικονομικών και που ορίζονται για το σκοπό αυτό από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, ή από άλλα πρόσωπα τα οποία προσλαμβάνονται με συμβόλαιο». Στο Γραφείο του Εφόρου απασχολούνταν στις 31.12.2016 συνολικά 8 άτομα. Το επιστημονικό προσωπικό αποτελείτο από 5 άτομα, ενώ τα υπόλοιπα 3 άτομα εκτελούσαν διοικητικά/γραμματειακά καθήκοντα.

α) Επιστημονικό προσωπικό

- 1 Οικονομικός Λειτουργός Αορίστου Χρόνου
- 1 Μόνιμος Γραμματέας Κοινοβουλευτικών Επιτροπών Α΄
- 1 Μόνιμος Διοικητικός Λειτουργός
- 1 Λειτουργός Γεωργίας
- 1 Διοικητικός Λειτουργός Αορίστου Χρόνου

β) Βοηθητικό προσωπικό

- 3 Βοηθοί Γραμματειακοί Λειτουργοί

Σημειώνεται ότι το Γραφείο χαρακτηρίζεται από την απουσία δομής και μόνιμου προσωπικού, που όχι μόνο δυσχεραίνει σημαντικά την εκτέλεση του έργου που έχει να επιτελέσει αλλά και στερεί γενικότερα από τη δημόσια υπηρεσία τη συσσώρευση γνώσης και εμπειρίας σε ένα τόσο σημαντικό και εξειδικευμένο τομέα. Αυτό επισημαίνεται και στην έκθεση του Γενικού Ελεγκτή για το 2014, όπου προτείνεται όπως «δημιουργηθεί δομή που θα καταστήσει τη στελέχωση του Γραφείου μόνιμη και θα διασφαλίσει τη συνέχεια, τη συνέπεια και την ομαλή λειτουργία του».

5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

Εντός του 2016 υποβλήθηκαν στο Γραφείο του Εφόρου πέντε κοινοποιήσεις μέτρων κρατικών ενισχύσεων για έκδοση απόφασης ή γνωμοδότησης, σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 11 του Νόμου αντίστοιχα.

Πίνακας 1:

A/A	Αρμόδια Αρχή	Αριθμός Κοινοποιήσεων
1.	Υπουργείο Οικονομικών	1
2.	Τμήμα Φορολογίας Υπουργείο Οικονομικών	1
3.	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος	1
4.	Υπουργείο Υγείας	1
5.	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	1
Σύνολο		5

5.1 Ανάλυση αποφάσεων που εκδόθηκαν κατά το 2016

Κατά τη διάρκεια του 2016 ο Έφορος εξέδωσε πέντε αποφάσεις που αφορούσαν στα προγράμματα που παρατίθενται στον Πίνακα 2 ως ακολούθως:

Πίνακας 2:

Αριθμός Απόφασης	Τίτλος Προγράμματος Ενίσχυσης
362	Τροποποίηση του περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμου για τις καινοτόμες επιχειρήσεις
363	Σχέδιο Κρατικών Ενισχύσεων του Υπουργείου Υγείας, βάσει της Απόφασης 2012/21Ε για την παροχή Υπηρεσιών Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος
364	Προγράμματα RESTART 2016 – 2020 για Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία
365	Σχέδιο για την κατεδάφιση με σκοπό τη μετεγκατάσταση οχληρών κτηνοτροφικών υποστατικών
366	Προγράμματα ελέγχου βρουκέλωσης βοοειδών και αιγοπροβάτων

i. Τίτλος απόφασης:

Απόφαση Αρ. 362: Τροποποίηση του περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμου για τις καινοτόμες επιχειρήσεις.

Είδος Απόφασης: Θετική υπό όρους

Αρμόδια Αρχή: Υπουργείο Οικονομικών

Ημερομηνία έκδοσης: 17 Μαρτίου 2016

Διάρκεια: Τρία έτη από την ημερομηνία ψήφισης του Μέτρου σε Νόμο, αφού διαμορφωθεί με βάση τους όρους της Απόφασης του Εφόρου. Η διάρκεια του Μέτρου περιορίζεται εντός της περιόδου ισχύος του Κανονισμού 651/2014.

Το Μέτρο αποσκοπεί στην ενθάρρυνση των Μικρομεσαίων καινοτόμων επιχειρήσεων για διενέργεια δαπανών σε έργα έρευνας και ανάπτυξης. Οι δαπάνες τους αυτές, θα εκπίπτουν του φορολογητέου εισοδήματός τους, με βάση τους περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμους. Το πλεονέκτημα αυτό χορηγείται επίσης σε φυσικά πρόσωπα, ως ανεξάρτητους ιδιώτες επενδυτές, για τις δαπάνες που διενεργούν, είτε απευθείας είτε μέσω επενδυτικού ταμείου, για επενδύσεις χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου στις επιχειρήσεις αυτές.

Ανεξάρτητος ιδιώτης επενδυτής θεωρείται το πρόσωπο που πραγματοποιεί δαπάνες για επένδυση χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου «εάν δεν είναι μέτοχος της καινοτόμου ΜΜΕ στην οποία επενδύει, εκτός κατά τη δημιουργία νέας εταιρείας, όπου θεωρείται ότι οι ιδιώτες επενδυτές, συμπεριλαμβανομένων των ιδρυτών, είναι ανεξάρτητοι από αυτήν και στην περίπτωση επένδυσης συνεχείας που πραγματοποιείται από μετόχους που συμμετείχαν κατά την αρχική επένδυση».

Μια ΜΜΕ είναι επιλέξιμη για ενισχύσεις βάσει του Μέτρου, ως καινοτόμος ΜΜΕ, εφόσον, συνοπτικά: (α) ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας, (β) τη στιγμή της επένδυσης αποτελεί μη εισηγμένη ΜΜΕ, έχει καταρτίσει επιχειρηματικό σχέδιο για την επένδυση χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου, και επιπλέον να πληροί τουλάχιστον μια από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (i) δεν ασκεί δραστηριότητες σε καμία αγορά· ή
 - (ii) ασκεί δραστηριότητες σε οποιαδήποτε αγορά λιγότερο από επτά (7) έτη μετά την πρώτη εμπορική της πώληση· ή
 - (iii) χρειάζεται αρχική επένδυση χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου η οποία, είναι ψηλότερη του 50% του μέσου ετήσιου κύκλου εργασιών της κατά τα προηγούμενα πέντε έτη και,
- (γ) έχει εγκριθεί ως τέτοια από τον Υπουργό Οικονομικών ή από άλλη αρμόδια αρχή που θα υποδείξει ο Υπουργός Οικονομικών της οποίας «οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης της, όπως αναγνωρίζονται με βάση τα διεθνή λογιστικά πρότυπα και οι οποίες δύναται να περιλαμβάνουν και δαπάνες που κεφαλαιοποιούνται, αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 10 % του συνόλου των λειτουργικών της δαπανών:
- (i) σε τουλάχιστον ένα από τα τρία τελευταία έτη πριν από το τρέχον φορολογικό έτος ή,
 - (ii) σε περίπτωση επιχείρησης που βρίσκεται σε φάση εκκίνησης και δεν έχει οικονομικό ιστορικό, στον έλεγχο της οικονομικής χρήσης ή/και επιχειρηματικού σχεδίου:

Μια επιχείρηση παύει να θεωρείται καινοτόμος μικρή και μεσαία επιχείρηση (ΜΜΕ) για σκοπούς του παρόντος νόμου οποιαδήποτε στιγμή αυτή λάβει συνολική επένδυση χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου η οποία ξεπερνά το ανώτατο όριο που τίθεται στην παράγραφο 9 του άρθρου 21 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014.»

«Επενδυτικά ταμεία» αποτελούν στο πλαίσιο εφαρμογής του Μέτρου: οι ΟΣΕΚΑ («Οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες») και οι ΟΕΕ («Οργανισμοί Εναλλακτικών Επενδύσεων»), με βάση τους Νόμους που διέπουν την ίδρυση και λειτουργία τους.

«Επένδυση χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου» σημαίνει: «επενδύσεις ιδίων κεφαλαίων και ονεί ιδίων κεφαλαίων, δάνεια, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοδοτικών μισθώσεων, εγγυήσεις ή συνδυασμός αυτών, σε επιλέξιμες επιχειρήσεις για την πραγματοποίηση νέων επενδύσεων».

Σύμφωνα με την αξιολόγηση του Εφόρου, το Μέτρο, στο βαθμό που η φορολογική απαλλαγή αφορά φυσικά πρόσωπα ως τέτοια και δεν ανάγεται στο πλαίσιο άσκησης από μέρους τους οικονομικής δραστηριότητας δεν τίθεται οιοδήποτε ζήτημα κρατικής ενίσχυσης με βάση το Άρθρο 107 (1) της ΣΛΕΕ. Ωστόσο, με βάση τον ορισμό της «επιχείρησης», εάν η επιχείρηση καινοτομίας κατά την προεκτεθείσα έννοια, ασκείται από φυσικά πρόσωπα (ως προσωπικές επιχειρήσεις) τότε τίθεται ζήτημα κρατικής ενίσχυσης με βάση το Άρθρο 107 (1) της ΣΛΕΕ.

Επίσης, παρότι το Μέτρο δεν παρέχει φορολογική ωφέλεια στα επενδυτικά ταμεία, τα οποία συνιστούν φορείς άσκησης οικονομικής δραστηριότητας, με βάση νομολογία, *"even if specialized investment vehicles do not benefit directly from the tax reduction granted to their investors, they nonetheless receive an indirect economic benefit in so far as the tax reduction on investments in specialised vehicles prompts investors to buy shares [participate] in such vehicles, thereby providing additional liquidity and extra income in terms of entry and management fees."*¹

1. Υπόθεση T-93/02 *Confédération nationale du Crédit mutuel v Commission* [2005] ECR II-143, Παράγραφος 95: *"(...)the fact that a Member State renounces tax revenue may involve an indirect transfer of State resources, capable of being treated as aid to economic operators other than those to which the tax advantage is accorded directly (...)"* και Απόφαση της Επιτροπής 2006/638/EC of 06.09.2005, OJ L 268 της 27.9.2006, σ.1, παράγραφος 36, όπως επιβεβαιώθηκε από την Υπόθεση T-424/05 *Italian Republic v Commission*, παράγραφοι 108-114. Οι αναφορές αυτές λήφθηκαν από την Απόφαση της Επιτροπής *State aid SA.36866 (2013/N) – Italy Incentivi fiscali all'investimento in start-up innovative*, C(2013) 8827 final, ημερ. 5.12.2013 η οποία αφορά παρόμοιο με το Μέτρο καθεστώς ενισχύσεων που εγκρίθηκε από την Επιτροπή.

Ως προς τις καινοτόμους ΜΜΕ, ο Έφορος επεσήμανε ότι, με τη χορήγηση φορολογικής έκπτωσης σε ιδιώτες επενδυτές υπό την προϋπόθεση της επένδυσης σε στοχευμένες επιχειρήσεις, οι επιχειρήσεις αυτές ενδέχεται να λαμβάνουν επενδύσεις σε ποσά και υπό συνθήκες διαφορετικές από ότι υπό κανονικές συνθήκες αγοράς. Η φορολογική αυτή απαλλαγή συνεπώς διευκολύνει την παροχή κεφαλαίων στις στοχευμένες επιχειρήσεις τα οποία (κεφάλαια) μπορεί να υποτεθεί ότι δεν θα ήταν διαθέσιμα ή δεν θα ήταν διαθέσιμα στον ίδιο βαθμό εάν απουσίαζε το μέτρο κρατικής ενίσχυσης. Ως εκ τούτου το Μέτρο παρέχει ένα πλεονέκτημα στις στοχευμένες ΜΜΕ οι οποίες θεωρούνται συνεπώς ως αποδέκτες ενίσχυσης.

Ο Έφορος, αφού αξιολόγησε το Μέτρο, το έκρινε συμβατό με τον Κανονισμό 651/2014 της Επιτροπής και ειδικότερα με το άρθρο 21 για τις ενισχύσεις για τη χρηματοδότηση επιχειρηματικού κινδύνου υπέρ ΜΜΕ. Κατ' εφαρμογή των διατάξεων του εν λόγω άρθρου, ο Έφορος, μεταξύ άλλων, επεσήμανε ότι: α) ο ορισμός στο Μέτρο για την «καινοτόμο μικρή και μεσαία επιχείρηση (ΜΜΕ)» είναι σύμφωνος με την παράγραφο 5 της εν λόγω πρόνοιας, β) το ανώτατο ποσό της χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου δεν θα υπερβαίνει τα 15 εκατ. ευρώ ανά επιλέξιμη επιχείρηση, γ) ως προς τον έλεγχο επιχείρησης που βρίσκεται σε φάση εκκίνησης και δεν έχει οικονομικό ιστορικό, απαιτείται, ώστε η επιχείρηση αυτή να θεωρείται «καινοτόμος», η πιστοποίηση από εξωτερικό ελεγκτή», δ) το Μέτρο θα πρέπει να οδηγεί στη μόχλευση επιπρόσθετων κεφαλαίων από ανεξάρτητους ιδιώτες επενδυτές, ε) πληρούται η προϋπόθεση επιλογής των επενδυτών «μέσω ανοικτής, διαφανούς και άνευ διακρίσεων διαδικασίας, σύμφωνα με το εφαρμοστέο ενωσιακό και εθνικό δίκαιο,» διότι από το Μέτρο προκύπτει ότι δεν θα υφίσταται οιαδήποτε διαδικασία επιλογής των επενδυτών, φυσικών προσώπων, στους οποίους αφορά η ενίσχυση (φορολογική απαλλαγή) αφού μόνη προϋπόθεση συμμετοχής τους στο Μέτρο είναι η διενέργεια δαπανών σε καινοτόμες ΜΜΕ για έρευνα και ανάπτυξη ή/και για αγορά μετοχών, στ) η χρηματοδότηση επιχειρηματικού κινδύνου που παρέχεται στις επιλέξιμες επιχειρήσεις θα πρέπει να «*βασίζεται σε βιώσιμο επιχειρηματικό σχέδιο, το οποίο περιέχει λεπτομέρειες σχετικά με το προϊόν, τις πωλήσεις και την εξέλιξη της κερδοφορίας και καθορίζει την εκ των προτέρων χρηματοοικονομική βιωσιμότητα*».

Ο Έφορος επεσήμανε επίσης ότι η εν λόγω κατηγορία ενίσχυσης δεν απαιτεί χαρακτήρα κινήτρου, δηλαδή, δεν επιβάλλεται ο δικαιούχος της ενίσχυσης να έχει υποβάλει γραπτή αίτηση ενίσχυσης πριν από την έναρξη των εργασιών για το έργο ή τη δραστηριότητα στην οποία αφορά η ενίσχυση.

Ωστόσο, η τροποποίηση αφορούσε υφιστάμενη ρύθμιση στον περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμο για φορολογική απαλλαγή ως προς «*δαπάνες για επιστημονικές έρευνες περιλαμβανομένης της έρευνας και της ανάπτυξης που διενεργείται από καινοτόμες επιχειρήσεις, τις οποίες υπέστη πρόσωπο που ασκεί επιχείρηση*». Ο Έφορος έκρινε ότι η υφιστάμενη ρύθμιση κατά το μέρος της που αφορούσε καινοτόμους επιχειρήσεις παρουσίαζε επιλεκτικό χαρακτήρα (ήτοι, απευθύνεται σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις) και θα έπρεπε να είχε κοινοποιηθεί στον Έφορο, προτού τεθεί σε ισχύ, για αξιολόγηση με βάση το Νόμο. Ο Έφορος έκρινε ότι εν λόγω ρύθμιση δεν φαινόταν να ενέπιπτε σε οιονδήποτε από τους κανόνες συμβατότητας για τις κρατικές ενισχύσεις για την προώθηση των επενδύσεων χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου. Παρότι η ωφέλεια που έλαβαν επιχειρήσεις με βάση την εν λόγω ρύθμιση θα έπρεπε να λογιστεί ως ενίσχυση *de minimis*, ωστόσο, ο υπολογισμός της ενίσχυσης κρίθηκε από τον Έφορο ως δυσχερής. Λόγω της δυσχέρειας αυτής, η συνέχιση της χορήγησης ενισχύσεων βάσει του υφιστάμενου Μέρους θα πρέπει να τερματιστεί.

Υπό το φως της ως άνω αξιολόγησης, το Μέτρο εγκρίθηκε από τον Έφορο βάσει του Κανονισμού 651/2014.

ii. Τίτλος απόφασης:

Απόφαση Αρ. 363: Σχέδιο Κρατικών Ενισχύσεων του Υπουργείου Υγείας, βάσει της Απόφασης 2012/21/ΕΕ για την Παροχή Υπηρεσιών Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος

Είδος απόφασης: Θετική υπό όρους

Αρμόδια Αρχή: Υπουργείο Υγείας

Ημερομηνίες έκδοσης: 18 Μαρτίου 2016

Διάρκεια: Τρία έτη

Το Μέτρο αποσκοπεί στην παροχή στην Αρμόδια Αρχή της δυνατότητας χορήγησης κρατικής ενίσχυσης, ως αντιστάθμισης, για την ίδρυση, λειτουργία ή επέκταση προγραμμάτων φορέων, που παρέχουν υπηρεσίες σε θέματα που έχουν άμεση σχέση με τον τομέα της υγείας τα οποία θεωρούνται αναγκαία, σύμφωνα με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση που επικρατεί στην Κύπρο. Με βάση το Μέτρο θα δίνεται προτεραιότητα σε προγράμματα τα οποία δεν καλύπτονται από το Υπουργείο Υγείας, συμπληρώνουν το έργο του Υπουργείου Υγείας και διασφαλίζουν υψηλού επιπέδου προσφερόμενες υπηρεσίες.

Σύμφωνα με τις προτεραιότητες αυτές, το Υπουργείο Υγείας, μπορεί να ζητά από ενδιαφερομένους να υποβάλουν αίτηση για την κάλυψη των εν λόγω υπηρεσιών με προκήρυξη ανοικτού διαγωνισμού στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

Νοουμένου ότι το προτεινόμενο από το δικαιούχο Πρόγραμμα εμπίπτει στην προτεραιότητα του Υπουργείου Υγείας, κρατική ενίσχυση, υπό μορφή αντιστάθμισης για την εν λόγω υπηρεσία, μπορεί να δοθεί σε Πρόγραμμα Δικαιούχου, που ικανοποιεί το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Υγείας, με βάση μελέτη και αποδεικτικά στοιχεία, ότι έχει τη δυνατότητα, την υποδομή και επάρκεια σε πόρους για τη λειτουργία του Προγράμματος.

Η κρατική ενίσχυση μπορεί να λάβει τη μορφή: α) κάλυψης μέρους των εξόδων για προγράμματα υγείας και προγράμματα προαγωγής της υγείας, πρόληψης, έγκαιρης ανίχνευσης και διάγνωσης ασθενειών, έξοδα λειτουργίας (μισθοί, κλπ) και δαπάνες αγοράς εξοπλισμού/επίπλων και β) χορηγία ύψους μέχρι 50% της συνολικής δαπάνης ανέγερσης/επέκτασης/αγοράς κτηρίου, με ανώτατο ποσό χορηγίας τις €100.000, ανά φορέα.

Το ύψος της συνολικής χορηγίας δεν θα υπερβαίνει το ύψος του προϋπολογιζόμενου ελλείμματος (αντιστάθμιση), δηλαδή της διαφοράς μεταξύ των δαπανών που συνδέονται με το Πρόγραμμα και τα έσοδα που προκύπτουν από αυτό. Στο Μέτρο προνοείται επίσης η επιστροφή τυχόν υπεραντιστάθμισης. Με τους δικαιούχους θα συνομολογείται Συμφωνία Ανάθεσης με τις υπηρεσίες (προγράμματα) οι οποίες θα χαρακτηρίζονται ως ΥΓΟΣ και οι όροι καταβολής της χορηγίας.

Μετά από αξιολόγηση του Μέρους, έκρινα ότι το Μέτρο συμβιβάζεται με το κοινοτικό πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας και ειδικότερα την Απόφαση 2012/21/ΕΕ για την Παροχή ΥΓΟΣ αφού εμπεριέχονται οι εξής προϋποθέσεις: α) η ύπαρξη πράξης ανάθεσης παροχής καθορισμένης ΥΓΟΣ σε μία επιχείρηση, β) περιγραφή του μηχανισμού αντιστάθμισης και των παραμέτρων για τον υπολογισμό, τον έλεγχο και την αναθεώρηση της αντιστάθμισης, γ) προβλέπεται επιστροφή τυχόν εισπραχθείσας υπεραντιστάθμισης, ήτοι αντιστάθμισης πέραν του ποσού που καθορίζεται ως αντιστάθμιση για την εκπλήρωση της υποχρέωσης παροχής ΥΓΟΣ.

Ωστόσο επεσήμανα τα ακόλουθα: α) η Αρμόδια Αρχή θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύει, κατά την εφαρμογή του Μέτρου, ότι η χορηγηθείσα αντιστάθμιση αντιστοιχεί στις καθαρές δαπάνες, οι οποίες υπολογίζονται βάσει των παραμέτρων που καθορίζονται στο Μέτρο και στη Συμφωνία Ανάθεσης, ώστε να μην υφίσταται υπεραντιστάθμιση, β) εισηγήθηκα όπως, στο Μέτρο περιληφθούν στοιχεία (έστω ενδεικτικά) ως προς το μέγιστο ετήσιο ποσό αντιστάθμισης για παροχή ΥΓΟΣ, γ) σε εκάστη Συμφωνία Ανάθεσης θα πρέπει να καθορίζονται λεπτομερώς, με ακρίβεια και σαφήνεια οι υπηρεσίες στις οποίες αφορά η Ανάθεση, δ) η πρόνοια στο Μέτρο για συμψηφισμό της αντιστάθμισης με οφειλές του φορέα (δικαιούχου) προς το κράτος συνιστά ενίσχυση λειτουργικής μορφής η οποία ως τέτοια απαγορεύεται αυστηρά από τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων, ε) η ανάθεση ΥΓΟΣ² με προκήρυξη ανοικτού διαγωνισμού με μια ανοικτή, διαφανή και χωρίς διακρίσεις διαδικασία υποβολής προσφορών σύμφωνα με τους κανόνες των δημοσίων συμβάσεων³, αποκλείει την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης.

Ως εκ τούτου, εξέδωσα θετική Απόφαση υπό όρους.

iii. Τίτλος απόφασης:

Απόφαση Αρ. 364: Προγράμματα RESTART 2016 - 2020 για Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία του Ιδρύματος Προώθησης Έρευνας.

Είδος απόφασης: Θετική υπό όρους

Αρμόδια Αρχή: Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας

Ημερομηνία έκδοσης: 28 Ιουνίου 2016.

Διάρκεια: Η διάρκεια του Μέτρου θα είναι έως το 2020.

Προϋπολογισμός: Ο συνολικός προϋπολογισμός του Μέτρου ανέρχεται στα €99.140.000.

Το Μέτρο αποτελεί ένα πολυετές αναπτυξιακό πλαίσιο Προγραμμάτων για στήριξη του τομέα της Έρευνας, της Τεχνολογικής Ανάπτυξης και της Καινοτομίας (εφεξής «ΕΤΑΚ») στην Κύπρο, το οποίο συγχρηματοδοτείται από εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους. Όραμα του Μέτρου είναι η ανάδειξη αυτού του τομέα ως βασικού συντελεστή της οικονομίας της Κύπρου και η ανάπτυξη των προϋποθέσεων για επίτευξη αιεφόρου ανάπτυξης, σύμφωνα με τις αρχές της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, αιεφόρο και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Οι βασικές επιδιώξεις του Μέτρου αποτυπώνονται στους εξής τρεις βασικούς Πυλώνες Στρατηγικής:

- Πυλώνας I: «Έξυπνη Ανάπτυξη».
- Πυλώνας II: «Αιεφόρο Σύστημα ΕΤΑΚ».
- Πυλώνας III: «Μετασχηματισμός Συστήματος ΕΤΑΚ».

2. Απόφαση της Επιτροπής της 20ης Δεκεμβρίου 2011 για την εφαρμογή του Άρθρου 106 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 7, της 11.1.2012, σ. 3).

3. Για παράδειγμα η «ΟΔΗΓΙΑ 2004/18/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 31ης Μαρτίου 2004 περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών» (ΕΕ L 134 της 30.4.2004, σ. 114), στην οποία παραπέμπει η Ανακοίνωση της Επιτροπής.

Ο κάθε πυλώνας κατηγοριοποιείται σε επιμέρους προγράμματα, τα οποία αποτελούν τα εργαλεία για την υλοποίηση των επιμέρους στόχων του Μέτρου.

Δικαιούχοι του Μέτρου είναι φορείς όπως, ερευνητικοί οργανισμοί, ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης, επιστημονικές και επαγγελματικές οργανώσεις, επιχειρήσεις, συνδέσμοι επιχειρήσεων, μη κυβερνητικές οργανώσεις, δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμοί κοινής ωφελείας καθώς και φυσικά πρόσωπα όπως, ακαδημαϊκοί, επιστήμονες, ερευνητές, τεχνικό προσωπικό, φοιτητές και μαθητές.

Οι ενισχυόμενες δραστηριότητες περιλαμβάνουν βασική/βιομηχανική έρευνα και πειραματική ανάπτυξη, καινοτομία και ενισχύσεις προς νεοσύστατες επιχειρήσεις, ως οι δραστηριότητες αυτές ορίζονται στον Κανονισμό 651/2014.

Όσες δραστηριότητες δεν εντάσσονται στις πιο πάνω κατηγορίες θα χρηματοδοτούνται ως ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.

Η ενίσχυση θα έχει τη μορφή επιχορήγησης. Το ποσοστό της χρηματοδότησης διαφοροποιείται ανάλογα με τις δραστηριότητες που υλοποιούνται και το δικαιούχο.

Οι κατηγορίες επιλέξιμων δαπανών του Μέτρου αφορούν: αμοιβές προσωπικού, δαπάνες για όργανα και εξοπλισμό, αγορά υπηρεσιών, δαπάνες για Ερευνητικούς Φορείς του Εξωτερικού για το κόστος της συμμετοχής τους στο έργο, απόκτηση, επικύρωση και προστασία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, απόσπαση από οργανισμό έρευνας και διάδοσης γνώσεων προσωπικού υψηλής ειδίκευσης, συμβουλευτικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες καινοτομίας.

Στο Μέτρο προβλέπεται ότι οι γνώσεις και τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας που προκύπτουν από έργο ανήκουν στους συμμετέχοντες Φορείς. Για την εκχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας σε τρίτους, το Μέτρο προβλέπει ότι, θα πρέπει να τηρούνται οι πρόνοιες του Κανονισμού 651/2014 και του Πλαισίου E&A&K⁴.

Μετά από αξιολόγηση του Μέτρου έκρινε ότι τα ακόλουθα μέρη του δε συνιστούν κρατική ενίσχυση καθότι δεν πληρούν όλα τα κριτήρια της παραγράφου I του Άρθρου 107 της ΣΛΕΕ:

- Δραστηριότητες που ενδεικτικά αναφέρονται στο Πλαίσιο E&A&K ως μη οικονομικής φύσης και ως εκ τούτου δεν εμπίπτουν στο πεδίο των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων όπως, η δημόσια εκπαίδευση η οποία χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από το κράτος και εποπτεύεται από αυτό (π.χ. τα κρατικά πανεπιστήμια), η ανεξάρτητη E&A για περισσότερη γνώση και καλύτερη κατανόηση, συμπεριλαμβανομένης της συνεργατικής E&A στην περίπτωση που ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή συμμετέχει σε πραγματική συνεργασία (δηλαδή η συνεργασία μεταξύ δυο τουλάχιστον ανεξάρτητων μερών για την ανταλλαγή γνώσεων ή τεχνολογίας ή για την επίτευξη κοινού στόχου).

Αντίθετα δεν θεωρείται ότι εμπίπτει σ' αυτή την κατηγορία η παροχή υπηρεσιών E&A και η E&A που διεξάγονται εκ μέρους επιχειρήσεων, η ευρεία διάχυση, από ερευνητικούς οργανισμούς και ερευνητικές υποδομές «των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε μη αποκλειστική και χωρίς διακρίσεις βάση, για παράδειγμα μέσω διδασκαλίας, βάσεων δεδομένων, δημοσιεύσεων ή λογι-

4. Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 198 της 27.6.2014, σ. 1).

σμικού ανοικτής πρόσβασης», δραστηριότητες μεταφοράς γνώσης όταν διενεργούνται από ερευνητικούς οργανισμούς ή/και ερευνητική υποδομή και «το σύνολο των κερδών από τις δραστηριότητες αυτές επανεπενδύονται στις κύριες δραστηριότητες του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής».

- Σε περίπτωση που ένας ερευνητικός οργανισμός ή μια ερευνητική υποδομή χρησιμοποιείται τόσο για οικονομικές όσο και για μη οικονομικές δραστηριότητες, η δημόσια χρηματοδότηση εμπίπτει στο πεδίο των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων μόνο στο βαθμό που καλύπτει δαπάνες που συνδέονται με τις οικονομικές δραστηριότητες. Το ίδιο ισχύει και αν ο οργανισμός αυτός ή η ερευνητική υποδομή χρησιμοποιείται σχεδόν αποκλειστικά για μη οικονομική δραστηριότητα, εφόσον η οικονομική δραστηριότητα είναι αμιγώς επικουρική, δηλαδή συνδέεται άμεσα με τη δραστηριότητα του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής και είναι απαραίτητη για αυτή ή είναι συνυφασμένη με την κύρια μη οικονομική χρήση του/της και είναι περιορισμένου πεδίου εφαρμογής.
- Σημειώνεται ότι, με βάση νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁵ οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες των Ιδιωτικών Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων θα πρέπει να θεωρούνται ως οικονομικές δραστηριότητες. Η επιδότηση μη οικονομικών τους δραστηριοτήτων κατά την προεκτεθείσα έννοια προϋποθέτει την ως άνω κατάρτιση ξεχωριστών λογαριασμών.
- Οι ενισχύσεις που παρέχονται στα πλαίσια του Μέτρου και αφορούν Τμήματα του Δημόσιου Τομέα κατά κανόνα δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση. Ωστόσο, δημόσιες επιχειρήσεις όπως, η ΑΤΗΚ και η ΑΗΚ, ως φορείς άσκησης οικονομικής δραστηριότητας, Σύνδεσμοι Επιχειρήσεων, Επιμελητήρια Επιχειρήσεων λόγω του ότι μέλη τους είναι επιχειρήσεις και Επιστημονικές Οργανώσεις εφόσον μέλη τους είναι επιχειρήσεις εμπίπτουν στο πεδίο των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων. Άλλοι φορείς ενίσχυσης με βάση το Μέτρο όπως, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, μη κυβερνητικές και Συνδικαλιστικές Οργανώσεις δεν εμπίπτουν στο πεδίο των κρατικών ενισχύσεων εφόσον δεν εμπλέκονται σε οικονομικές δραστηριότητες.
- Ως προς τη χρηματοδότηση φοιτητών – μαθητών στο πλαίσιο του Μέτρου στο βαθμό που από τις δραστηριότητες τους δεν επωφελείται φορέας άσκησης οικονομικής δραστηριότητας δεν υφίσταται κρατική ενίσχυση.
- Το Πρόγραμμα «EUREKA Κύπρου» στο μέρος του που προβλέπει ότι οι ενδιαφερόμενοι δεν αιτούνται χρηματοδότηση από την Αρμόδια Αρχή αλλά απλώς απαιτούν την έγκριση των ερευνητικών τους προτάσεων για χρήση του εμβλήματος του Οργανισμού EUREKA.
- Το Πρόγραμμα «Καλλιέργεια Κουλτούρας» ΕΤΑΚ νοουμένου ότι αφορά την προκήρυξη ερευνητικών διαγωνισμών στα οποία οι δικαιούχοι δε συνιστούν επιχειρήσεις (π.χ. καταναλωτές).
- Τα Προγράμματα/Δράσεις με βάση τον κανόνα de minimis (Κανονισμός 1407/2013).

Το υπόλοιπο μέρος του κοινοποιηθέντος Μέτρου κρίθηκε ότι συνιστά κρατική ενίσχυση, αλλά τούτο πληροί όλους τους όρους και προϋποθέσεις του Κανονισμού 651/2014 του Πλαισίου E&A&K, στο μέρος του που αφορά την έρευνα και ανάπτυξη, και την καινοτομία.

5. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 20ης Μαΐου 2010, C- 56/09, Συλλογή 2010.

Ενισχύσεις για νεοσύστατες επιχειρήσεις:

Σύμφωνα με το άρθρο 22 (1) του Κανονισμού 651/2014 τα καθεστώτα ενισχύσεων εκκίνησης (Ενισχύσεις για νεοσύστατες επιχειρήσεις) συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του Άρθρου 107 (1) της ΣΛΕΕ και εξαιρούνται από την υποχρέωση κοινοποίησης που προβλέπεται στο άρθρο 108 (3) της ΣΛΕΕ, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του Κεφαλαίου Ι του Κανονισμού 651/2014 και του εν λόγω άρθρου.

Στο Μέτρο, έχει περιληφθεί ο ορισμός του όρου «νεοσύστατη επιχείρηση» όπως προβλέπεται στο άρθρο 22(2) του Κανονισμού 651/2014. Επίσης, στο Μέτρο αναφέρεται ότι υποστηρίζονται οι νεοσύστατες επιχειρήσεις για εμπλοκή τους σε δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης ή οι οποίες δημιουργούνται με σκοπό την εμπορική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων έρευνας και ανάπτυξης.

Ενισχύσεις για έργα έρευνας και ανάπτυξης:

Σύμφωνα με το άρθρο 25 (1) του Κανονισμού 651/2014 οι ενισχύσεις για έργα έρευνας και ανάπτυξης συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του Άρθρου 107 (1) της ΣΛΕΕ και εξαιρούνται από την υποχρέωση κοινοποίησης που προβλέπεται στο άρθρο 108 (3) της ΣΛΕΕ, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του Κεφαλαίου Ι του Κανονισμού 651/2014 και του εν λόγω άρθρου.

Η παράγραφος 5 του ίδιου άρθρου προβλέπει ότι η ένταση ενίσχυσης για κάθε δικαιούχο δεν πρέπει να υπερβαίνει:

- (α) το 100 % των επιλέξιμων δαπανών για τη βασική έρευνα·
- (β) το 50 % των επιλέξιμων δαπανών για τη βιομηχανική έρευνα·
- (γ) το 25 % των επιλέξιμων δαπανών για την πειραματική ανάπτυξη·
- (δ) το 50 % των επιλέξιμων δαπανών για τις μελέτες σκοπιμότητας.

Στην παράγραφο 6 του ίδιου άρθρου προβλέπεται ότι η «ένταση της ενίσχυσης για τη βιομηχανική έρευνα και την πειραματική ανάπτυξη μπορεί να αυξηθεί μέχρι το 80 % των επιλέξιμων δαπανών κατ' ανώτατο όριο ως εξής:

- (α) κατά 10 εκατοστιαίες μονάδες για τις μεσαίες επιχειρήσεις και κατά 20 εκατοστιαίες μονάδες για τις μικρές επιχειρήσεις·
- (β) κατά 15 εκατοστιαίες μονάδες, εάν πληρούνται μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
 - (i) το έργο προβλέπει πραγματική συνεργασία:
 - μεταξύ επιχειρήσεων από τις οποίες τουλάχιστον μία είναι ΜΜΕ ή πραγματοποιείται σε τουλάχιστον δύο κράτη μέλη ή σε ένα κράτος μέλος και σε ένα συμβαλλόμενο μέρος της συμφωνίας ΕΟΧ και καμία μεμονωμένη επιχείρηση δεν φέρει άνω του 70 % των επιλέξιμων δαπανών, ή
 - μεταξύ μιας επιχείρησης και ενός ή περισσότερων οργανισμών έρευνας και διάδοσης γνώσεων, οι οποίοι φέρουν τουλάχιστον το 10 % των επιλέξιμων δαπανών και έχουν δικαίωμα να δημοσιεύουν τα αποτελέσματα των ερευνών τους·
 - (ii) τα αποτελέσματα του έργου διαδίδονται ευρέως μέσω συνεδρίων, δημοσιεύσεων, αποθετηρίων ελεύθερης πρόσβασης ή μέσω δωρεάν λογισμικού ή λογισμικού ανοικτής πηγής.»

Τέλος, με βάση την παράγραφο 7 του άρθρου 25 του Κανονισμού 651/2014 η «ένταση της ενίσχυσης για μελέτες σκοπιμότητας μπορεί να αυξηθεί κατά 10 εκατοστιαίες μονάδες για τις μεσαίες επιχειρήσεις και κατά 20 εκατοστιαίες μονάδες για τις μικρές επιχειρήσεις.»

Ενισχύσεις καινοτομίας για ΜΜΕ:

Σύμφωνα με το άρθρο 28 (1) του Κανονισμού 651/2014 οι ενισχύσεις καινοτομίας για ΜΜΕ συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του Άρθρου 107 (1) της ΣΛΕΕ και εξαιρούνται από την υποχρέωση κοινοποίησης που προβλέπεται στο άρθρο 108 (3) της ΣΛΕΕ, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του εν λόγω άρθρου και του Κεφαλαίου Ι του Κανονισμού 651/2014.

Οι κατηγορίες επιλέξιμων δαπανών του Μέτρου έρευνας και ανάπτυξης και καινοτομίας καθώς και οι εντάσεις ενίσχυσης για τις εν λόγω κατηγορίες δαπανών κρίθηκαν σύμφωνες με τα άρθρα 22, 25 και 28 του Κανονισμού 651/2014.

Επίσης, έχουν ενσωματωθεί, στο Μέτρο, αυτούσιοι, οι ορισμοί των όρων που περιλαμβάνει στο άρθρο 2 του Κανονισμού 651/2014 για «βασική έρευνα», «βιομηχανική έρευνα», «πειραματική ανάπτυξη» και «μελέτη σκοπιμότητας».

Με βάση το μέρος 2.2 του Πλαισίου E&A&K, «όταν ένας ερευνητικός οργανισμός ή μια ερευνητική υποδομή χρησιμοποιείται για την εκτέλεση ερευνητικής σύμβασης ή την παροχή ερευνητικής υπηρεσίας σε μια επιχείρηση, η οποία συνήθως καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις της σύμβασης, διατηρεί την κυριότητα των αποτελεσμάτων των ερευνητικών δραστηριοτήτων και αναλαμβάνει τον κίνδυνο αποτυχίας, δεν μετακυλύεται συνήθως κρατική ενίσχυση στην επιχείρηση αν ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή τυγχάνει κατάλληλης αμοιβής για τις υπηρεσίες του/της, ιδίως όταν ...» παρέχει τις υπηρεσίες του/της σε τιμή που αντικατοπτρίζει το σύνολο του κόστους ή η τιμή είναι αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων υπό όρους ανταγωνισμού.

Στο Μέτρο έχει μεταφερθεί πρόνοια από το Πλαίσιο E&A&K (σημείο 29) με βάση την οποία, η αποζημίωση για τη μεταβίβαση δικαιωμάτων διανοητικής (πνευματικής) ιδιοκτησίας σε επιχειρήσεις είναι ισοδύναμη της τιμής της αγοράς, εάν επιτρέπει στους οικείους ερευνητικούς οργανισμούς ή ερευνητικές υποδομές να προσπορίζονται πλήρως τα οικονομικά οφέλη των δικαιωμάτων αυτών. Στο εν λόγω σημείο παρατίθενται οι εναλλακτικές προϋποθέσεις, η εφαρμογή των οποίων διασφαλίζει εξασφάλιση αγοραίας τιμής.

Σύμφωνα με το Μέτρο, κατ'εφαρμογή του σημείου 30 του Πλαισίου E&A&K, «εάν δεν πληρούται καμία από τις πιο πάνω προϋποθέσεις, η πλήρης αξία της συμμετοχής των Οργανισμών Έρευνας στο έργο θεωρείται πλεονέκτημα για τις συνεργαζόμενες επιχειρήσεις, για το οποίο ισχύουν οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.»

Το Μέτρο κρίθηκε συμβατό με τον κανονισμό 651/2014 υπό όρους, οι οποίοι, μεταξύ άλλων, αφορούσαν:

- i. τη διασφάλιση ότι το κόστος ερευνητών, τεχνικών και λοιπού υποστηρικτικού προσωπικού στον βαθμό που τα άτομα αυτά απασχολούνται στο σχετικό έργο ή δραστηριότητα μέσα από τη μεθοδολογία υπολογισμού τους και την προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων ότι αυτές δεν υπερβαίνουν το κόστος που ισχύει υπό όμοιες ή συναφείς συνθήκες στην ελεύθερη αγορά.
- ii. συμπερίληψη στο Μέτρο των ορισμών «ερευνητική υποδομή», «προσωπικό υψηλής ειδίκευσης», «συμβουλευτικές υπηρεσίες στον τομέα της καινοτομίας» και «υποστηρικτικές υπηρεσίες στον τομέα της καινοτομίας» «πραγματική συνεργασία» που περιλαμβάνονται στο άρθρο 2 του Κανονισμού 651/2014.
- iii. υπόδειξη όπως κατά την εφαρμογή του Μέτρου θα πρέπει να υφίσταται συμμόρφωση με τα διαλαμβανόμενα στο μέρος 2.2 του Πλαισίου E&A&K ώστε να αποφεύγονται έμμεσες κρατι-

κές ενισχύσεις (υπό μορφή πλεονεκτήματος κατά την έννοια του Άρθρου 107 παρ. 1 της ΣΛΕΕ) σε επιχειρήσεις μέσω οργανισμών ερευνών και διάχυσης γνώσεων και ερευνητικών υποδομών που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο ή μέσω δικαιούχων που δεν συνιστούν επιχειρήσεις (π.χ. καταναλωτές) όταν εκχωρούν την κυριότητα της αποκτηθείσας γνώσης σε τρίτους που αποτελούν φορείς άσκησης οικονομικής δραστηριότητας. Σε τέτοιες περιπτώσεις θα πρέπει να τηρούνται οι πρόνοιες του Μέτρου και της ενότητας «Έμμεσες Κρατικές Ενισχύσεις» της Απόφασης.

iv Τίτλος απόφασης:

Απόφαση Αρ. 365: Σχέδιο για την κατεδάφιση με σκοπό τη μετεγκατάσταση οχληρών κτηνοτροφικών υποστατικών

Είδος απόφασης: Θετική

Αρμόδια Αρχή: Τμήμα Γεωργίας

Ημερομηνία Έκδοσης: 23.08.2016

Διάρκεια: Από 1/1/2017 μέχρι 31/12/2020

Προϋπολογισμός: €2.400.000

Σκοπσκοπός του σχεδίου είναι η παροχή κινήτρων σε κτηνοτρόφους για την εθελοντική κατεδάφιση και τη μεταστέγαση κτηνοτροφικών υποστατικών τα οποία έχουν καταστεί οχληρά σε μεγάλο βαθμό ή έχουν καταστεί πηγή ρύπανσης του περιβάλλοντος ή των υπογείων υδροφορέων, λόγω του ότι βρίσκονται σε κοντινή απόσταση από οικιστικές αναπτύξεις ή αναπτύξεις κοινής ωφελείας όπως νοσοκομεία, αθλητικά κέντρα, εθνικά, πολιτιστικά ή θρησκευτικά μνημεία, υδατοφράκτες, ποταμούς κλπ. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του σχεδίου τα εν λόγω υποστατικά κατατάσσονται σε κατηγορίες, ανάλογα με την προτεραιότητα που τους προσδίδεται για κατεδάφιση και μετεγκατάσταση.

Μέσω του εν λόγω σχεδίου παρέχονται κρατικές ενισχύσεις για την κάλυψη του κόστους της κατεδάφισης και απομάκρυνσης κτηνοτροφικών υποστατικών καθώς και της επαναφοράς του χώρου στην αρχική του κατάσταση με την προϋπόθεση ότι οι κτηνοτρόφοι θα πρέπει να υλοποιήσουν την μετεγκατάσταση τους σε άλλη περιοχή που βρίσκεται εντός καθορισμένου κτηνοτροφικού χώρου. Η μετεγκατάσταση θα πρέπει να ολοκληρώνεται σε διάστημα δύο ετών από την ημερομηνία καταβολής της ενίσχυσης για τις επιλέξιμες δαπάνες του μέτρου.

Σημειώνεται ότι το σχέδιο παρέχει ενισχύσεις μόνο για την κατεδάφιση και την απομάκρυνση των κτηνοτροφικών υποστατικών και αυτές δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν την ανώτατη ένταση ενίσχυσης (100%) όπως προνοείται στο άρθρο 16 του Κανονισμού 702/2014.

Σημειώνεται ότι η υλοποίηση της κατασκευής στο νέο χώρο και η ανάληψη των εξόδων της από τον δικαιούχο συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή του στο σχέδιο. Σε περίπτωση που οι δικαιούχοι δεν πραγματοποιήσουν την μετεγκατάσταση σε διάστημα δύο ετών από την ημερομηνία καταβολής της ενίσχυσης για τις επιλέξιμες δαπάνες του σχεδίου, θα υποχρεούνται να επιστρέψουν το ποσό της ενίσχυσης.

Δικαίωμα συμμετοχής στο σχέδιο έχουν φυσικά ή νομικά πρόσωπα που διαθέτουν κτηνοτροφικά υποστατικά σε πλήρη και συνεχή λειτουργία για τα τελευταία τουλάχιστον τρία χρόνια σε περιοχές που βρίσκονται υπό τον έλεγχο της Δημοκρατίας, για τα οποία υπάρχει έντονη πίεση για την απο-

μάκρυνση τους από επηρεαζόμενες τοπικές Αρχές ή άλλη δημόσια αρχή και τα οποία κρίνονται ως οχληρά ή ρυπογόνα για το περιβάλλον με βάση τα κριτήρια που αναφέρονται στο σχέδιο.

Παρόλο που το εν λόγω σχέδιο εγκρίθηκε από τον Έφορο βάσει του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 702/2014, αυτό δεν τέθηκε μέχρι σήμερα σε ισχύ καθώς η Αρμόδια Αρχή δεν προχώρησε στη δημοσίευση των συνοπτικών πληροφοριών του στο σχετικό δικτυακό χώρο ως απαιτεί το άρθρο 9 του εν λόγω Κανονισμού.

v. Τίτλος Απόφασης:

Απόφαση Αρ. 366: Προγράμματα ελέγχου βρουκέλωσης βοοειδών και αιγοπροβάτων.

Είδος απόφασης: Θετική υπό όρους.

Αρμόδια Αρχή: Κτηνιατρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος

Ημερομηνία έκδοσης: 05.09.2016

Διάρκεια: από 9/9/2016 μέχρι 31/12/2020

Προϋπολογισμός: € 152.082

Στόχος της ενίσχυσης είναι η εφαρμογή προγράμματος επιτήρησης της βρουκέλωσης των βοοειδών και η διατήρηση από την Κυπριακή Δημοκρατία του καθεστώτος του Επίσημα Απαλλαγμένου Κράτους Μέλους από τη Βρουκέλωση των αιγοπροβάτων, σύμφωνα με τις πρόνοιες της σχετικής ευρωπαϊκής νομοθεσίας (Οδηγία 64/432/ΕΟΚ-βοοειδή⁶, Οδηγία 91/68/ΕΟΚ, Εκτελεστική Απόφαση (ΕΕ) 2015/129 της Επιτροπής – αιγοπρόβατα). Συγκεκριμένα, στόχος του Μέτρου είναι η κάλυψη δαπανών για τη διενέργεια δειγματοληψιών και εργαστηριακών αναλύσεων καθώς και η παραχώρηση αποζημιώσεων στους κτηνοτρόφους για τις κατασχέσεις ζώων τους που γίνονται στο πλαίσιο της εφαρμογής του καθεστώτος.

Δικαιούχοι ενίσχυσης είναι αγελαδοτρόφοι και αιγοπροβατοτρόφοι που δραστηριοποιούνται στις περιοχές που βρίσκονται υπό τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Συγκεκριμένα, ενισχύσεις στα πλαίσια του Μέτρου λαμβάνουν οι κτηνοτρόφοι στις εκμεταλλεύσεις των οποίων δημιουργείται υποψία παρουσίας της νόσου ή επιβεβαιώνεται η παρουσία της νόσου. Στα πλαίσια του Μέτρου επιτήρησης της βρουκέλωσης, η συλλογή και εργαστηριακή εξέταση δειγμάτων γίνεται σε όλες τις εκμεταλλεύσεις αναπαραγωγής αγελάδων και αιγοπροβάτων.

Οι επιλέξιμες δαπάνες και η ένταση της ενίσχυσης καθορίζονται στο μέτρο ως ακολούθως:

- (α) Παροχή αποζημίωσης η οποία αντιστοιχεί στο 100% της εκτιμώμενης αγοραίας αξίας των ζώων που κατάσχονται λόγω του ότι είναι θετικά ή ύποπτα στην ασθένεια, με βάση την αγοραία αξία των ζώων της ημέρα της κατάσχεσής τους.
- (β) Κάλυψη 100% των δαπανών για δειγματοληψίες αίματος και γάλακτος.
- (γ) Κάλυψη 100% των δαπανών για τη συλλογή και εργαστηριακή εξέταση των δειγμάτων από τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες.

Ο Έφορος, αφού αξιολόγησε το μέτρο, έκρινε ότι αυτό συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του Άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ και ότι απαλλάσσεται της υποχρέωσης κοινοποίησης στη Επιτροπή καθώς είναι συμβατό με τις πρόνοιες του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 702/2014.

5.2 Αξιολόγηση κοινοποιηθέντων μέτρων, έκδοση γνωμοδοτήσεων/γνωματεύσεων και παρακολούθηση υποθέσεων κρατικών ενισχύσεων

Σημαντικό μέρος του έργου που επιτελέστηκε στη διάρκεια του 2016 αφορούσε τη μελέτη και αξιολόγηση μέτρων που κοινοποιήθηκαν από τις Αρμόδιες Αρχές στο Γραφείο του Εφόρου για γνωμοδότηση με βάση το άρθρο 11 του Νόμου ή για γνωμάτευση επί θέματος κρατικών ενισχύσεων.

Σε αρκετές περιπτώσεις ο Έφορος υπέβαλε εισηγήσεις στις Αρμόδιες Αρχές για τη διαμόρφωση σχεδίων ώστε αυτά να συνάδουν με το ενωσιακό δίκαιο για τις κρατικές ενισχύσεις.

Πέραν των πιο πάνω, ο Έφορος παρακολούθησε την πορεία υλοποίησης αποφάσεών του και αποφάσεων της Επιτροπής από τις Αρμόδιες Αρχές.

Παρατίθεται στη συνέχεια συνοπτική περιγραφή των πλέον σημαντικών γνωμοδοτήσεων/γνωματεύσεων του Εφόρου καθώς και του έργου παρακολούθησης και ελέγχου της εφαρμογής αποφάσεων του Εφόρου και της Επιτροπής σε υποθέσεις κρατικών ενισχύσεων.

5.2.1 Γνωμοδότηση του Εφόρου επί του Αναθεωρημένου Εθνικού Πλαισίου Χορήγησης Κρατικών Ενισχύσεων για την αντιστάθμιση Ζημιών στον Τομέα της Γεωργίας για την περίοδο 2014-2020

Στις 15 Μαρτίου 2016 το Τμήμα Γεωργίας κοινοποίησε, ως Αρμόδια Αρχή, στον Έφορο το πιο πάνω μέτρο ενισχύσεων, το οποίο είχε ως σκοπό την τροποποίηση του ήδη υφιστάμενου σχεδίου με τίτλο «Εθνικό πλαίσιο χορήγησης κρατικών ενισχύσεων για την αντιστάθμιση ζημιών στον τομέα της γεωργίας για την περίοδο 2014 – 2020». Στις 5 Μαΐου 2016 ο Έφορος εξέδωσε την Υπ' Αριθμό 40 γνωμοδότηση, σύμφωνα με την οποία το εν λόγω μέτρο θα έπρεπε να κοινοποιηθεί στην Επιτροπή για αξιολόγηση της συμβατότητάς του. Το μέτρο κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στις 22 Ιουλίου 2016, με αριθμό κοινοποίησης SA. 46048 (2016/N) και η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση επί του μέτρου στις 12 Σεπτεμβρίου 2016. Περαιτέρω στοιχεία για το μέτρο και την απόφαση της Επιτροπής παρέχονται πιο κάτω στην παρούσα έκθεση υπό την παράγραφο 6.7.

5.2.2 Σχέδιο για την κατεδάφιση οχληρών κτηνοτροφικών υποστατικών για υγειονομικούς και περιβαλλοντικούς λόγους

Στις 16 Μαΐου 2016 το Τμήμα Γεωργίας, ως Αρμόδια Αρχή, κοινοποίησε στον Έφορο το υπό αναφορά σχέδιο επί του οποίου ο Έφορος εξέδωσε στις 28 Ιουλίου 2016 την Υπ' Αριθ. 41 Γνωμοδότηση (Ε.Ε.Κ.Ε. 25.06.003. Γν.41.), με την οποία εισηγείτο την κοινοποίηση του σχεδίου στην Επιτροπή για αξιολόγηση της συμβατότητάς του με την εσωτερική αγορά. Ο ίδιος έκρινε ότι το Μέτρο συνάδει με τις Κατευθυντήριες Γραμμές για τις Κρατικές Ενισχύσεις στο γεωργικό και δασικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές για την περίοδο 2014 - 2020 και ειδικότερα με το μέρος 1.2.2.1 με τίτλο «Κλείσιμο παραγωγικής ικανότητας για λόγους υγείας των ζώων, των φυτών ή του ανθρώπου, ή για υγειονομικούς, δεοντολογικούς ή περιβαλλοντικούς λόγους».

Σημειώνεται ότι μέχρι σήμερα η αρμόδια αρχή δεν προχώρησε στην κοινοποίηση του σχεδίου στη Επιτροπή και ως εκ τούτου αυτό δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ, καθώς δεν εξασφαλίστηκε η έγκριση της Επιτροπής ως απαιτούν οι πρόνοιες του Άρθρου 108 (3) της ΣΛΕΕ.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του σχεδίου, εφόσον αυτό βέβαια θα τεθεί σε ισχύ, θα ανέρχεται στα €2.4 εκατ. για όλη τη διάρκεια ισχύος του και η ημερομηνία λήξης του θα είναι η 31η Δεκεμβρίου 2020.

Το σχέδιο αποσκοπεί στην καταβολή αποζημίωσης για εθελοντική κατεδάφιση κτηνοτροφικών υποστατικών τα οποία έχουν καταστεί οχληρά σε μεγάλο βαθμό και ή αποτελούν πηγή ρύπανσης του περιβάλλοντος ή των υπογείων υδροφορέων, λόγω του ότι βρίσκονται σε κοντινή απόσταση από οικιστικές αναπτύξεις ή αναπτύξεις κοινής ωφέλειας, καθώς και για τη μετακίνηση των άχρηστων υλικών και την επαναφορά του χώρου στην αρχική του κατάσταση.

Διευκρινίζεται ότι το σχέδιο καλύπτει την κατεδάφιση οχληρών ρυπογόνων κτηνοτροφικών υποστατικών από κτηνοτρόφους που δεν θα μετεγκατασταθούν σε άλλη περιοχή αλλά θα τερματίσουν την κτηνοτροφική τους δραστηριότητα.

Δικαιούχοι του σχεδίου θα είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα που για τα τελευταία τουλάχιστον πέντε χρόνια θα διαθέτουν σε συνεχή και πλήρη λειτουργία κτηνοτροφικά υποστατικά τα οποία κρίνονται οχληρά με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που προβλέπονται στο σχέδιο.

Σύμφωνα με σχετικές πρόνοιες του σχεδίου, τα κτηνοτροφικά υποστατικά κατατάσσονται, ανάλογα με το βαθμό οχληρίας που προκαλούν, σε πρώτης προτεραιότητας και δεύτερης προτεραιότητας. Κριτήριο προτεραιότητας αποτελεί το κατά πόσον το υποστατικό βρίσκεται εντός ή απέχει καθορισμένη απόσταση από οικιστική ή τουριστική περιοχή ή αναπτύξεις κοινής ωφελείας ή κοίτη ποταμού που τροφοδοτεί υπόγειο υδροφορέα ή από υδατοφράκτη/ υδατοδεξαμενή ή εντός ζώνης ελεγχόμενης προστασίας γεώτρησης το νερό της οποίας χρησιμοποιείται για ύδρευση.

5.2.3 Φορολογική απαλλαγή του Ιπποδρομιακού Στοιχήματος

Στις 31 Μαΐου 2016 ο Έφορος απέστειλε επιστολή προς τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Οικονομικών, με την οποία ζητεί τις θέσεις του επί του ζητήματος πιθανής κρατικής ενίσχυσης που εγείρεται από το άρθρο 2 του σχεδίου Νόμου που τροποποιεί τους περί Φορολογίας Ιπποδρομιακών Στοιχημάτων και Λαχείων Νόμους του 1973 έως 2012 (Ν.63(Ι)/2016), το οποίο αναφέρει ότι:

«Νοείται ότι, η ιπποδρομιακή αρχή δεν καταβάλλει φόρο στοιχήματος αναφορικά με στοιχήματα που διενεργούνται από την αλλοδαπή ή εάν αυτός που συμμετέχει στα εν λόγω στοιχήματα δε βρίσκεται στην Κύπρο.»

Μετά από υπενθυμιστική επιστολή ημερομηνίας 14 Ιουλίου 2016 του Εφόρου προς το Υπουργείο Οικονομικών για την υποβολή των θέσεών του, το Υπουργείο Οικονομικών απέστειλε στις 3 Αυγούστου 2016 επιστολή, στην οποία επισυνάπτει το σχετικό σχέδιο Νόμου και στην οποία σημειώνει ότι, εάν αυτό αντιβαίνει στους περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμους, το Υπουργείο θα προβεί σε τροποποίησή του προς συμμόρφωση με τις υποδείξεις του Εφόρου.

Στη συνέχεια ο Έφορος, προκειμένου να ενημερωθεί σε βάθος για το θέμα ζήτησε με επιστολή του ημερομηνίας 27 Σεπτεμβρίου 2016 προς την Πρόεδρο της Αρχής Στοιχημάτων και τον Γενικό Διευθυντή της Λέσχης Ιπποδρομιών Λευκωσίας τις απόψεις τους.

Ο Γενικός Διευθυντής της Λέσχης Ιπποδρομιών Λευκωσίας με επιστολή του ημερομηνίας 8 Οκτωβρίου 2017 απάντησε ότι δεν συμφωνεί ότι τίθεται ζήτημα κρατικής ενίσχυσης, ενώ η Πρόεδρος της Εθνικής Αρχής Στοιχημάτων με επιστολή της ημερομηνίας 14 Οκτωβρίου εισηγήθηκε, όπως απευθυνθεί ο Έφορος στο Υπουργείο Οικονομικών ως αρμόδιο επί του θέματος.

Η εξέταση της υπόθεσης συνεχίστηκε το 2017.

5.2.4 Αποκρατικοποίηση των εμπορικών δραστηριοτήτων του Λιμανιού Λεμεσού

Κατά το 2016 συνεχίστηκε η αλληλογραφία μεταξύ του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων και του Εφόρου επάνω στη διαδικασία αποκρατικοποίησης του Λιμανιού της Λεμεσού, η οποία είχε ξεκινήσει το 2015 με την υποβολή παρατηρήσεων του Εφόρου επί προσχεδίων των εγγράφων διαγωνισμού, οι οποίες έθεταν επιμέρους ζητήματα, μη συμβατά με τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων.

Στις 11 Ιανουαρίου 2016 το Υπουργείο απέστειλε στον Έφορο τα τελικά έγγραφα των συμφωνιών διαχείρισης καθώς και σημείωμα επάνω στις μελλοντικές χρεώσεις του λιμένα, ζήτημα που είχε θίξει ο Έφορος σε προηγούμενες επιστολές του.

Στις 28 Ιανουαρίου 2016, ο Έφορος με επιστολή του προς το Υπουργείο τόνισε με έντονο τρόπο το γεγονός ότι, ενώ είχε ζητήσει να ενημερωθεί για την τελικά έγγραφα των συμβάσεων πριν τη διενέργεια του διαγωνισμού, έτσι ώστε να μπορέσει να υποβάλλει τις παρατηρήσεις τους, ο Έφορος έλαβε τα έγγραφα δύο ημέρες μετά την προθεσμία υποβολής των τελικών προσφορών από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου η αξιολόγηση του Εφόρου, παρότι θα γινόταν το αμέσως προσεχές διάστημα, καθίστατο πλέον άνευ αντικειμένου. Ο Έφορος υπενθύμισε προς το Υπουργείο τις υποχρεώσεις όλων των Αρμοδίων Αρχών, βάσει των περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμων του 2001 μέχρι 2009, για την εκ των προτέρων κοινοποίηση των μέτρων στον Έφορο.

Στις 23 Φεβρουαρίου 2016 με επιστολή του ο Έφορος ζήτησε από το Υπουργείο διευκρινίσεις επάνω στα εξής τρία σημεία των συμβάσεων:

- A) Τις χρεώσεις που θα επέβαλλαν οι ανάδοχοι, καθώς έπρεπε να διασφαλισθεί ότι αυτές δε θα βρίσκονταν σε αδικαιολόγητα χαμηλότερο επίπεδο από άλλα ανταγωνιστικά λιμάνια, στοιχείο που θα κατεδείκνυε κρατική ενίσχυση προς τις επιχειρήσεις/χρήστες του λιμένα. Ιδιαίτερη σημασία είχε επίσης και η ίση μεταχείριση των χρηστών. Σχετική είναι η παράγραφος 5(β) της ταυτάριθμης επιστολής του Εφόρου ημερομηνίας 4 Αυγούστου 2015, στην οποία είχε ζητήσει να του αποσταλούν τα συγκεκριμένα συμπεράσματα, στα οποία είχε καταλήξει το Υπουργείο, από την σύγκριση των χρεώσεων που προβλέπονται στις συμβάσεις του Λιμένα Λεμεσού με τις χρεώσεις που επιβάλλονται σε ανταγωνιστικά λιμάνια χωρών της ΕΕ, όπως π.χ. της Ελλάδας, της Μάλτας, της Κροατίας κλπ.. Σημειώθηκε ότι τα στοιχεία αυτά δεν είχαν κοινοποιηθεί ακόμη παρά τη διαβεβαίωση του Εφόρου, ότι θα τύχουν απόλυτης εμπιστευτικότητας.
- B) Την αποζημίωση προς τον ανάδοχο για χρήση ενός κρηπιδώματος από την Αρχή Λιμένων Κύπρου και την πιθανή εγγύηση του κράτους ανεξόφλητων υποχρεώσεων της Αρχής Λιμένων Κύπρου προς τον ανάδοχο.
- Γ) Τις δεσμεύσεις του κράτους προς τον ανάδοχο για τις επενδύσεις του σε άλλα λιμάνια όπως του Λιμένα Λάρνακας και την τυχόν συνεπακόλουθη υποχρέωση αποζημιώσεων προς τον ανάδοχο.

Στις 12 Μαΐου 2016 ο Έφορος με νέα επιστολή του στο Υπουργείο αξιολόγησε τα μέτρα τα οποία ψηφίστηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων χωρίς προηγουμένως να έχουν κοινοποιηθεί στον Έφορο: Τα μέτρα αυτά ήταν τα εξής:

- α) Ο περί της Διασφάλισης των Δικαιωμάτων των Υπαλλήλων της Αρχής Λιμένων Κύπρου Νόμος [N. 28(I) του 2016].
- β) Οι περί της Ρύθμισης Θεμάτων Αποκρατικοποίησης (Αποκρατικοποίηση Εμπορικού Τμήματος Λιμανιού Λεμεσού) Κανονισμοί του 2016 (Κ.Δ.Π. 96/2016).

Τα νομοθετήματα αυτά δύναται να εμπεριέχουν κρατικές ενισχύσεις προς την Αρχή Λιμένων Κύπρου (ΑΛΚ), οι οποίες θα έπρεπε να κοινοποιηθούν εκ των προτέρων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς έγκριση, σύμφωνα με το Άρθρο 108 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ. Οι ενισχύσεις αυτές είναι οι εξής :

- Α) Η εφαρμογή σχεδίου εθελούσιας αφυπηρέτησης της ΑΛΚ, στο βαθμό που αυτό θα χρηματοδοτηθεί με πόρους του κράτους.
- Β) Η απόσπαση μονίμων υπαλλήλων της ΑΛΚ στη δημόσια υπηρεσία, οι οποίοι θα κριθεί, ότι δεν είναι αναγκαίοι για τη λειτουργία της ΑΛΚ και οι οποίοι δεν θα επιλέξουν το σχέδιο εθελούσιας αφυπηρέτησης.
- Γ) Η μεταφορά ωρομίσθιου προσωπικού, το οποίο θα κριθεί ότι δεν είναι αναγκαίο για τη λειτουργία της ΑΛΚ και δεν θα επιλέξει το σχέδιο εθελούσιας αφυπηρέτησης.

Στην επιστολή επεξηγούνται επίσης οι προϋποθέσεις κήρυξης της συμβατότητας των ενισχύσεων αυτών από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εφιστάται η προσοχή στις συνέπειες που προνοεί η ενωσιακή και κυπριακή νομοθεσία σε περιπτώσεις εφαρμογής των παράνομων ενισχύσεων.

Το Υπουργείο απέστειλε δύο απαντητικές επιστολές με ημερομηνίες 27 Ιουνίου και 15 Ιουλίου 2016 επί ορισμένων σημείων που θίγονται στις πιο πάνω επιστολές του Εφόρου.

5.2.5 Ιδιωτικοποίηση της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου (ΑΤΗΚ)

Στις 24 Φεβρουαρίου 2016 ο Έφορος απέστειλε επιστολή προς τον Έφορο Αποκρατικοποιήσεων σε συνέχεια προηγούμενης επιστολής του για το ίδιο θέμα, στην οποία εντοπίζονται συγκεκριμένες πρόνοιες των νομοσχεδίου και των προσχεδίων των τροποποιητικών Κανονισμών που αφορούν στην αποκρατικοποίηση της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου και οι οποίες πιθανόν να εμπίπτουν στους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων και δίδονται οδηγίες για τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν, έτσι ώστε οι ενισχύσεις αυτές να κηρυχτούν ως συμβατές με την εσωτερική αγορά. Οι πρόνοιες αυτές είναι οι ακόλουθες:

- α) Οι επιλογές εργοδότησης που θα προσφερθούν στους υπαλλήλους της Αρχής, ιδιαίτερα δε η απόσπαση υπαλλήλων της Αρχής στη δημόσια υπηρεσία, το καθεστώς υπαλλήλων, στους οποίους θα δοθεί «άδεια άνευ απολαβών από την Αρχή» και τα δικαιώματα που τους παραχωρούνται.
- β) Η προσφορά, με βάση σχέδιο που θα εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο, δωρεάν μετοχών από τη Δημοκρατία στους υπαλλήλους της Αρχής, οι οποίοι θα επιλέξουν να παραιτηθούν από την Αρχή και να εργοδοτηθούν από τη διάδοχο εταιρεία.
- γ) Η επέκταση της συλλογικής σύμβασης ή άλλων συμφωνιών, που θα βρίσκονται σε ισχύ μεταξύ της Αρχής και των υπαλλήλων της ή/και των συντεχνιών της κατά την έναρξη της μεταβατικής περιόδου, με δέσμευση της διαδόχου εταιρείας για ελάχιστη περίοδο διατήρησής τους, ένα χρόνο μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου.
- δ) Η εγγύηση του συνταξιοδοτικού σχεδίου από τη Δημοκρατία.
- ε) Η εφαρμογή σχεδίου εθελούσιας αφυπηρέτησης.

Υπό το φως των ως άνω προνοιών, για λόγους πλήρους νομικής ασφάλειας, είχε κριθεί ως αναγκαία η κοινοποίηση στην Επιτροπή του συνόλου των ενεργειών του κράτους, που αφορούν στην ιδιωτι-

κοποίηση της ΑΤΗΚ, προτού οποιοδήποτε από τα πιο πάνω μέτρα τεθεί σε εφαρμογή. Η Επιτροπή, στην αξιολόγηση μέτρων ιδιωτικοποίησης κρατικών επιχειρήσεων, εφαρμόζει την «αρχή του ιδιώτη πωλητή της οικονομίας της αγοράς». Βάσει της αρχής αυτής ένας ιδιώτης πωλητής που προτίθεται να πωλήσει την επιχείρησή του, θα το πράξει στην υψηλότερη δυνατή τιμή και χωρίς την επιβολή όρων που θα μπορούσαν να μειώσουν την τιμή. Συνεπώς η εκπόνηση ενός μέτρου ιδιωτικοποίησης, που δύναται να εμπεριέχει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, αλλά και η αιτιολόγησή του έναντι της Επιτροπής, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη αυτή την παράμετρο.

Υπενθυμίστηκε ότι, λόγω της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου έναντι του εσωτερικού δικαίου των κρατών μελών, τυχόν ψήφιση σε Νόμο ενός μέτρου, το οποίο εμπεριέχει στοιχεία μη συμβατής ή παράνομης κρατικής ενίσχυσης, δεν θεραπεύει οποιαδήποτε σύγκρουση με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως εκ τούτου το κράτος μέλος θα βρίσκεται συνεχώς εκτεθειμένο στον κίνδυνο εξέτασης ενός μέτρου κατά τη διάρκεια της ισχύος του από την Επιτροπή (π.χ. μετά από καταγγελία ή αυτεπάγγελτα από την ίδια την Επιτροπή) και στις προπαρατεθείσες συνέπειες, σε περίπτωση που εκ των υστέρων αξιολογηθεί ως μη συμβιβάσιμη ή παράνομη κρατική ενίσχυση.

Τονίστηκε τέλος, ότι η τήρηση των ως άνω υποδείξεων είναι επιβεβλημένη, ιδιαίτερα δε σε μία τόσο σημαντική υπόθεση για την Κυπριακή Δημοκρατία, όπως η αποκρατικοποίηση ενός μεγάλου ημικρατικού οργανισμού, όπου η νομική ασφάλεια αποτελεί απαίτηση υψίστης σημασίας.

Ο Έφορος επανέλαβε τις πιο θέσεις του επί του θέματος στη σχετική συνεδρία της Επιτροπής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού στις 15 Μαρτίου 2016.

5.2.6 Συμβούλιο Εμπορίας Κυπριακών Πατατών

Στις 8 Απριλίου 2016 και μετά από σχετικές συσκέψεις με λειτουργούς του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, ο Έφορος απέστειλε επιστολή προς τον Υπουργό Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος στην οποία παρέθεσε τις καταρχάς απόψεις και εισηγήσεις του για την υλοποίηση των Αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου για κατάργηση του Συμβουλίου Εμπορίας Κυπριακών Πατατών (ΣΕΚΠ).

Στην επιστολή αυτή σημειώνεται ότι, δεδομένης της υψηλής αξίας τόσο της γης όσο και των υποστατικών του ΣΕΚΠ που βρίσκονται σήμερα στο Δήμο Λάρνακας καθίσταται πολύ απομακρυσμένο το ενδεχόμενο εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την αγορά ή την ενοικίαση της γης και των υποστατικών του Συμβουλίου από τρίτο μέρος, όπως π.χ. από μία Ομάδα Παραγωγών, ακόμα και εάν αυτή ετύγχανε κρατικής ενίσχυσης επί του ενοικίου ή επί της τιμής πώλησης των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων. Ως εκ τούτου προτάθηκε όπως προηγηθεί η μετεγκατάσταση του Συμβουλίου σε άλλο τεμάχιο γης π.χ. χαλίτικο, το οποίο θα έχει πολύ χαμηλότερη αξία. Η μετεγκατάσταση μπορεί να χρηματοδοτηθεί 100% από το κράτος, ως συμβατή κρατική ενίσχυση προς το Συμβούλιο, βάσει του άρθρου 16 του Απαλλακτικού Κανονισμού (ΕΕ) αρ. 702/2014 για τον τομέα της γεωργίας. Το μέτρο μπορεί να εφαρμοσθεί κατόπιν θετικής απόφασης του Εφόρου χωρίς κοινοποίηση και έγκριση του μέτρου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η μόνη προϋπόθεση που τίθεται από τον Κανονισμό είναι, η μετεγκατάσταση να μην οδηγεί σε ριζική μεταβολή της παραγωγής ή της σχετικής τεχνολογίας που θα χρησιμοποιείται.

Σε μεταγενέστερο σχετικά χρόνο, μέσω της μετεγκατάστασης και της σημαντικής μείωσης της αξίας της γης, εκτιμάται ότι μπορεί να καταστεί εφικτή η πώληση ή η ενοικίαση του όλου συγκροτήματος, ενδεχομένως και χωρίς καμία κρατική ενίσχυση είτε επί του ενοικίου είτε επί της τιμής πώλησης, και

κατ' επέκταση η κατάργηση του Συμβουλίου. Σε περίπτωση κατά την οποία το Υπουργείο επιθυμεί να παραχωρήσει τη γη και τα υποστατικά με ευνοϊκούς όρους, δηλαδή με ενοίκιο χαμηλότερο του αγοραίου, θα μπορούσε αυτό να πραγματοποιηθεί μέσω της εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 1408/2013 για της ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis). Εάν ο δικαιούχος είναι Ομάδα Παραγωγών, θα μπορούσαν να χρεωθούν ενισχύσεις σε κάθε έναν από τους παραγωγούς της ομάδας μέχρι του ανωτάτου ατομικού ορίου (€15.000 ανά τριετία) και το άθροισμα των επιμέρους ατομικών ενισχύσεων να αποτελεί την έκπτωση επί του αγοραίου ενοικίου που θα καταβάλλεται.

Αντιθέτως η πώληση της γης και των υποστατικών με έκπτωση επί της αγοραίας τιμής, θεωρητικά θα μπορούσε να κηρυχτεί από την ίδια την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως συμβατή κρατική ενίσχυση, υπό πολύ, όμως, αυστηρές προϋποθέσεις, οι οποίες εκτιμάται ότι δεν πληρούνται στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Στις 15 Ιουλίου 2016 ο Έφορος απάντησε σε διευκρινιστικές ερωτήσεις του Υπουργείου Γεωργίας επί των προαναφερόμενων θέσεων και εισηγήσεων του Εφόρου. Ανάμεσα στα ερωτήματα που ηγήθησαν ήταν το κατά πόσο σε περίπτωση σε περίπτωση ενοικίασης της γης στους πατατοπαραγωγούς, αυτή θα μπορούσε να υποθηκευτεί από αυτούς σε τραπεζικό ίδρυμα για παραχώρηση κεφαλαίου κίνησης. Ο Έφορος απάντησε ότι, η συμφωνία μεταξύ των δύο μερών θα πρέπει να είναι μια πραγματική συμφωνία ενοικίασης σύμφωνα με τους όρους της αγοράς χωρίς το ΣΕΚΠ να λαμβάνει πρόσθετα οικονομικά πλεονεκτήματα εις βάρος του κράτους, όπως το δικαίωμα υποθήκευσης της ενοικιαζόμενης γης για σκοπούς σύναψης δανείου. Τέτοιου είδους έμμεσες και αδιαφανείς ενισχύσεις θα πρέπει να βρίσκονται εκτός των επιλογών του Υπουργείου. Σε περίπτωση κατά την οποία το Υπουργείο προτίθεται να χορηγήσει εγγυήσεις προς το ΣΕΚΠ για τη σύναψη δανείου, τότε θα πρέπει να απομονώσει το μέτρο αυτό και να κινηθεί εντός των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων, όπως για παράδειγμα ο Κανονισμός ενισχύσεων de minimis (αρ. 1408/2013), βάσει του οποίου μπορούν να δοθούν ενισχύσεις de minimis και με την μορφή εγγυήσεων, εντός καθορισμένων ορίων και προϋποθέσεων.

5.2.7 Πρόταση νόμου που τροποποιεί τους περί Φόρου Κατανάλωσης Νόμους – Ρυθμίσεις για μικρά ζυθοποιεία

Στις 15 Νοεμβρίου 2016 ο Έφορος σε απαντητική επιστολή του προς το Υπουργείο Οικονομικών αξιολόγησε την πρόταση νόμου του Βουλευτή του Κινήματος Οικολόγων Περιβαλλοντιστών κ. Γιώργου Περδίκη για τροποποίηση των περί Φόρων Κατανάλωσης Νόμων του 2004 έως 2014, με στόχο την οικονομική στήριξη των μικρών ζυθοποιείων.

Το πρώτο σκέλος της πρότασης νόμου, δηλαδή η τροποποίηση του άρθρου 70 των εν λόγω Νόμων, έτσι ώστε τα μικρά ζυθοποιεία να καταβάλλουν τέλος μέχρι 800 ευρώ ετησίως ανεξάρτητα από το γενικό τέλος που καθορίζεται από τον Υπουργό Οικονομικών για τις υπόλοιπες επιχειρήσεις παραγωγής μπίρας, πληρούσε όλες τις προϋποθέσεις του άρθρου 107 (1) της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ για τον χαρακτηρισμό της ως κρατική ενίσχυση. Η κρατική αυτή ενίσχυση, όπως και κάθε άλλη ενίσχυση που απλώς απαλλάσσει ή ελαφρύνει ορισμένες επιχειρήσεις από λειτουργικές δαπάνες, και η οποία δε συνδέεται με την ανάληψη συγκεκριμένων υποχρεώσεων από την πλευρά των επιχειρήσεων, όπως π.χ. η πραγματοποίηση επενδύσεων, η εκπαίδευση του προσωπικού, ένα ερευνητικό πρόγραμμα κ.ά., καλείται «λειτουργική ενίσχυση» και απαγορεύεται ρητά από το ενωσιακό δίκαιο των κρατικών ενισχύσεων εκτός καθορισμένων περιπτώσεων που προβλέπονται ρητά στους σχετικούς κανόνες. Τέτοιου είδους ενισχύσεις θα μπορούσαν να χορηγηθούν μόνο ως ενισχύσεις

ήσσονος σημασίας (de minimis), βάσει του Κανονισμού αρ. 1407/2013 της Επιτροπής και των σχετικών κυπριακών κανονισμών.

Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος της πρότασης νόμου, ήτοι τη μείωση του φόρου κατανάλωσης για το προϊόν των μικρών ζυθοποιείων, επισημαίνεται ότι το άρθρο 4 της Οδηγίας 92/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου προνοεί τη δυνατότητα εφαρμογής από τα κράτη μέλη της ΕΕ μειωμένων συντελεστών φόρου κατανάλωσης για τα ανεξάρτητα μικρά ζυθοποιεία υπό συγκριμένους όρους και προϋποθέσεις, όπως μεταξύ άλλων, η υποχρέωση του κράτους να εφαρμόσει τους μειωμένους συντελεστές και για την μύρα που παράγεται από αντίστοιχες επιχειρήσεις άλλων κρατών μελών (άρθρο 4 - Παράγραφος 3 της Οδηγίας). Συνεπώς η εφαρμογή της δυνατότητας αυτής, εφόσον επιτρέπεται ρητά σε κοινοτική Οδηγία που εναρμονίζει το καθεστώς επιβολής ενός φόρου, όπως ο φόρος κατανάλωσης και ο ΦΠΑ, δεν εμπίπτει νομικά στους κοινοτικούς κανόνες των κρατικών ενισχύσεων παρά την ενδεχόμενη νόθευση του ανταγωνισμού που προκαλεί.

5.2.8 Αυτονόμηση του τομέα παροχής υπηρεσιών αεροναυτιλίας με τη δημιουργία κρατικής εταιρείας ιδιωτικού δικαίου

Στις 29 Ιουλίου 2016 ο Έφορος υπέβαλλε προς το Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων τις θέσεις του επάνω στο νομοσχέδιο που προέβλεπε την αυτονόμηση του τομέα παροχής υπηρεσιών αεροναυτιλίας με τη δημιουργία κρατικής εταιρείας ιδιωτικού δικαίου.

Στην επιστολή αναφέρεται ότι η νεοϊδρυόμενη κρατική εταιρεία, η οποία θα αναλάμβανε τις ρυθμιστικές αρμοδιότητες και τις υπηρεσίες αεροναυτιλίας που παρείχε το Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας, δε θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως επιχείρηση ως προς το μέρος των μη οικονομικών της δραστηριοτήτων. Και αυτό διότι, οι δραστηριότητες που εμπίπτουν στην ουσιώδη λειτουργία του κράτους και ασκούνται είτε από το ίδιο το κράτος είτε από δημόσιες οντότητες, στις οποίες έχουν ανατεθεί οι εν λόγω δραστηριότητες, δε συνιστούν, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, οικονομικές δραστηριότητες, με αποτέλεσμα να απαλλάσσονται από την εφαρμογή των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων. Ανάμεσα σε αυτές συγκαταλέγονται η ασφάλεια και ο έλεγχος της αεροπλοΐας που αποτελούν τις κύριες δραστηριότητες της νέας εταιρείας.

Ωστόσο τονίστηκε ότι στο νομοσχέδιο προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης δραστηριοτήτων πέραν των προαναφερόμενων μη οικονομικών, όπως οι εκπαιδευτικές υπηρεσίες σε τρίτους, η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και η συμμετοχή σε διαδικασίες δημόσιων διαγωνισμών ή ιδιωτικών προσφορών. Παρότι η περιγραφή των δραστηριοτήτων αυτών είναι αόριστη, ενδέχεται αυτές να είναι εν όλω ή εν μέρει οικονομικού χαρακτήρα. Στις περιπτώσεις φορέων που ασκούν ταυτόχρονα οικονομικές και μη οικονομικές δραστηριότητες και το κράτος επιδοτεί τις μη οικονομικές δραστηριότητες, οι κανόνες των κρατικών ενισχύσεων επιβάλλουν τον διαχωρισμό των λογαριασμών του φορέα ανάμεσα στα δύο είδη δραστηριοτήτων, έτσι ώστε να ελέγχεται η τυχόν διεπίδωξη των οικονομικών από τα έσοδα και την κρατική επιδότηση που συνδέεται με τις μη οικονομικές δραστηριότητες. Η διεπίδωξη αυτή θα συνιστούσε μη συμβατή κρατική ενίσχυση.

Για τους λόγους αυτούς ο Έφορος εισηγήθηκε τα εξής :

- α) Να αποσαφηνιζόταν ότι η μεταφορά του προσωπικού στη δημόσια υπηρεσία, σε περίπτωση διάλυσης της εταιρείας ή παύσης των υπηρεσιών αεροναυτιλίας, θα αφορούσε μόνο στο προσωπικό που απασχολείται αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο με τις ρυθμιστικές αρμοδιότητες και τις αεροναυτιλιακές υπηρεσίες και όχι με τις τυχόν λοιπές δραστηριότητες της εταιρείας.

β) ονομικών δραστηριοτήτων (ρυθμιστικές αρμοδιότητες και αεροναυτιλιακές υπηρεσίες) και των τυχόν οικονομικών δραστηριοτήτων με απαγόρευση διεπιδόησης των οικονομικών δραστηριοτήτων από τις μη οικονομικές δραστηριότητες. Ο δε έλεγχος των πιο πάνω θα μπορούσε να διενεργείται από τον Γενικό Ελεγκτή.

5.2.9 Σύμβαση Μελέτης, Κατασκευής και Λειτουργίας Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας και Διάθεσης Απορριμμάτων των επαρχιών Λάρνακας/Αμμοχώστου

Μετά από κοινή απόφαση των συναρμοδίων κυπριακών αρχών ο Έφορος κοινοποίησε στην Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής την υπόθεση της Σύμβασης Μελέτης, Κατασκευής και Λειτουργίας Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας και Διάθεσης Απορριμμάτων των επαρχιών Λάρνακας/Αμμοχώστου (Αρ. Σύμβασης: Υπ. Εσωτερικών 11/2005).

Η κοινοποίηση προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έγινε στο πλαίσιο της θεσμοθετημένης, από την παράγραφο 6 του προοιμίου του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 2015/1589 του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2015, συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής για πλήρη ενημέρωσή της σχετικά με τον έλεγχο των παράνομων/ασύμβατων κρατικών ενισχύσεων, και με σκοπό τις περαιτέρω ενέργειες της προς εφαρμογή των προνοιών του προαναφερθέντος Κανονισμού.

Στην σχετική επιστολή του ο Έφορος αναφέρει ότι, οι κυπριακές αρχές εκτιμούν ότι η υπό αναφορά Σύμβαση, στο σκέλος της, που αφορά στη διαχείριση των εγκαταστάσεων, έχει χορηγήσει αθέμιτα οικονομικά πλεονεκτήματα προς τον ανάδοχο που μεταφράζονται σε κέρδος πέραν του ευλόγου, εξαιτίας της μη ορθής διαγωνιστικής διαδικασίας επιλογής του αναδόχου και ορισμένων ορών της σύμβασης που κρίνονται ως ετεροβαρείς προς το κράτος. Τα επιλεκτικά αυτά οικονομικά πλεονεκτήματα, κατά την άποψη των κυπριακών αρχών, συνιστούν κρατικές ενισχύσεις, υπό την έννοια του άρθρου 107(1) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), καθότι χορηγούνται με πόρους πλήρως ελεγχόμενους από το κράτος και νοθεύουν τον ανταγωνισμό σε βαθμό επηρεασμού των ενδοκοινοτικών συναλλαγών, δεδομένου ότι οι συμβάσεις διαχείρισης απορριμμάτων, που συνάπτουν τα κράτη της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των συμβάσεων που συνάπτει η Κύπρος με ιδιωτικές εταιρείες κατόπιν διαγωνισμών, έχουν διασυννοριακό ενδιαφέρον ενώ οι εταιρείες του κλάδου εμπλέκονται σε διασυννοριακές συναλλαγές.

Η επιστολή συνοδεύτηκε από τα ακόλουθα έγγραφα αρμόδιων κυπριακών αρχών που εμπλέκονται στη διαχείριση και τον έλεγχο της σύμβασης, στα οποία καταδεικνύεται η ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης ασύμβατης με την εσωτερική αγορά:

- α) Την επιστολή του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, ως η Αρμόδια Αρχή για τη διεξαγωγή του διαγωνισμού στην οποία παρατίθεται το ιστορικό της υπόθεσης.
- β) Την διοικητική έρευνα της κας Αγάθης Χρίστου, Ανώτερης Λειτουργού Ελέγχου στο Τμήμα Ελέγχου του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων, η οποία ορίσθηκε ως ερευνώσα λειτουργός από τον Υπουργό Εσωτερικών, αναφορικά με τη Σύμβαση με αρ. ΥΠΕΣ 11/2005, που τιτλοφορείται «Μελέτη-Κατασκευή και Λειτουργία Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας και Διάθεσης Απορριμμάτων των Επαρχιών Λάρνακας και Αμμοχώστου».
- γ) Την επιστολή του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας σχετικά με συγκεκριμένους όρους της Σύμβασης, που κρίνονται ως ετεροβαρείς υπέρ του Αναδόχου.

Στις 17 Νοεμβρίου 2016 εστάλησαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιπρόσθετες πληροφορίες συνοδευόμενες από σχετική επιστολή του Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας προς ενίσχυση της επιχειρηματολογίας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Στις 19 Δεκεμβρίου 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απάντησε προς την Κυπριακή Δημοκρατία διατυπώνοντας συγκεκριμένα ερωτήματα επί του περιεχομένου της υπόθεσης. Η επιστολή αυτή λήφθηκε πριν εκπνεύσει η περίοδος των 10 ετών από την υπογραφή της σύμβασης, η οποία ήταν η 20η Δεκεμβρίου 2006 και συνεπώς ανανεώνεται για ακόμη δέκα χρόνια, όπως ορίζεται στο άρθρο 17 του Κανονισμού (ΕΕ) αρ. 2015/1589 του Συμβουλίου, το δικαίωμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να διατάξει με απόφασή της την ανάκτηση των όποιων ασύμβατων κρατικών ενισχύσεων κριθεί ότι έχουν χορηγηθεί στον ανάδοχο της σύμβασης από την Κυπριακή Δημοκρατία.

5.2.10 Συμφωνία παραχώρησης για την ανάπτυξη και διαχείριση των Αερολιμένων Λάρνακας και Πάφου – Διερεύνηση της δυνατότητας μείωσης των αεροναυτιλιακών χρεώσεων των αεροδρομίων

Κατόπιν επιστολής του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων καθώς και σύσκεψης που πραγματοποιήθηκε με τον Υπουργό Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων με θέμα τις δυνατότητες μείωσης των αεροναυτιλιακών τελών, έτσι ώστε να αυξηθεί η συνδεσιμότητα και ο τουρισμός στην Κύπρο, ο Έφορος εξέθεσε τις θέσεις του επί του θέματος με επιστολή του ημερομηνίας 2 Φεβρουαρίου 2016 προς τον Υπουργό.

Στην επιστολή αυτή επισημαίνεται κατ' αρχάς ότι οι οικονομικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών και των αεροδρομίων διέπονται από τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων, καθότι οι αερολιμένες συνιστούν «επιχειρήσεις» υπό την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκδώσει την «Ανακοίνωση της Επιτροπής – Κατευθυντήριες Γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις σε αερολιμένες και αεροπορικές εταιρείες», όπου καθορίζει τις ειδικές κατηγορίες των κρατικών ενισχύσεων προς αερολιμένες που μπορούν να θεωρηθούν συμβατές με την εσωτερική αγορά.

Η ανακοίνωση της Επιτροπής περιλαμβάνει ειδικό κεφάλαιο για την εφαρμογή του «κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή σε οικονομία της αγοράς» (ΙΕΟΑ) στα μέτρα υπέρ των αεροδρομίων και των αεροπορικών εταιρειών. Τα μέτρα που πληρούν το κριτήριο αυτό δε θεωρούνται κρατικές ενισχύσεις. Το κριτήριο αυτό σημαίνει ότι ένας ιδιώτης επενδυτής, ευρισκόμενος υποθετικά στη θέση του κράτους, θα είχε λάβει το ίδιο μέτρο στηριζόμενος αποκλειστικά στις προβλέψιμες δυνατότητες αποδοτικότητας, ανεξάρτητα από κάθε θεώρηση κοινωνικού χαρακτήρα ή περιφερειακής ή κλαδικής πολιτικής.

Με βάση τα όσα αναφέρονται στην επιστολή του Υπουργείου και τα όσα διημέφθησαν στις σχετικές συναντήσεις, είχε διαφανεί ότι γνώμονας του Υπουργείου για την λήψη αυτού του μέτρου ήταν η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών αεροδρομίων με στόχο την αύξηση του τουρισμού και την παροχή έμμεσου οικονομικού οφέλους προς την κυπριακή οικονομία γενικά, μέσω της αύξησης της απασχόλησης, των επενδύσεων κλπ.. Αυτό το στοιχείο από μόνο του καταδεικνύει ότι το μέτρο δεν ικανοποιεί το κριτήριο ΙΕΟΑ, αφού λαμβάνεται ως μέτρο γενικής πολιτικής και όχι με στόχο την αποκόμιση οικονομικού οφέλους για το κράτος, λόγω των αύξησης των εσόδων του από την διαχείριση των αεροδρομίων. Επιπρόσθετα δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι το κράτος θα έχει συνολικά αυξημένα έσοδα από τη διαχείριση των αεροδρομίων με την ενέργεια αυτή. Αντιθέτως, το

Υπουργείο εκτιμούσε ότι τα έσοδα του κράτους θα μειωθούν σε κάθε περίπτωση. Κατά συνέπεια, το μέτρο θα πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν ικανοποιεί το κριτήριο ΙΕΟΑ και ως εκ τούτου συνεπάγεται αυτομάτως ότι συνιστά κρατική ενίσχυση υπέρ των κυπριακών αεροδρομίων.

Η μοναδική κατηγορία ενισχύσεων που προσομοιάζει ως προς τον στόχο του με το προταθέν μέτρο και συμπεριλαμβάνεται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής, ως συμβατή κατηγορία ενισχύσεων, είναι αυτή του μέρους 5.2 της Ανακοίνωσης με τίτλο: «Ενισχύσεις σε αεροπορικές εταιρείες για την έναρξη νέων γραμμών». Οι ενισχύσεις αυτές έχουν ως στόχο να βελτιώσουν την συνδεσιμότητα των μικρών περιφερειακών αεροδρομίων της ΕΕ δίδοντας συγκεκριμένα οικονομικά κίνητρα προς τις αεροπορικές εταιρείες για την έναρξη νέων δρομολογίων καλύπτοντας έως το 50% των αερολιμενικών τελών που επωμίζεται μια αεροπορική εταιρεία, για μέγιστη περίοδο τριών ετών. Ως εκ τούτου ο Έφορος εισηγήθηκε όπως το Υπουργείο διερευνήσει το ενδεχόμενο θέσπισης ενός κυπριακού καθεστώτος έναρξης νέων αεροπορικών γραμμών καθώς οι κανόνες των κρατικών ενισχύσεων παρέχουν τη δυνατότητα εφαρμογής αυτού του είδους των ενισχύσεων και μάλιστα με ευνοϊκή μεταχείριση των απομακρυσμένων περιοχών όπως η Κύπρος.

5.2.11 Ad hoc κρατική ενίσχυση - Χρηματοδότηση της ανέγερσης νέου Γηπέδου στη Λεμεσό

Στις 30/11/2016 το Γραφείο διαβίβασε στην Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έγγραφο προ-κοινοποίησης στο οποίο αναφέρεται η πρόθεση του κράτους για χρηματοδότηση της ανέγερσης νέου γηπέδου στη Λεμεσό και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες η διαχείριση του γηπέδου θα ανατεθεί στα τρία αθλητικά σωματεία που θα είναι και οι βασικοί χρήστες του γηπέδου, τον «ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΟ ΟΜΙΛΟ ΛΕΜΕΣΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝ, την «ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΛΕΜΕΣΟΥ ΑΕΛ» και τον «ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΑΡΗ ΛΕΜΕΣΟΥ». Τα τρία αθλητικά σωματεία ανήκουν στην Α' Κατηγορία του κυπριακού πρωταθλήματος και για τους σκοπούς των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων θεωρούνται «επιχείρηση» επειδή ασκούν οικονομική δραστηριότητα, όπως π.χ. με την πώληση εισιτηρίων, παικτών, διαφημιστικών δικαιωμάτων ή δικαιωμάτων μετάδοσης των αγώνων.

Στο διάστημα που προηγήθηκε της επιστολής προ-κοινοποίησης, μεταξύ Αυγούστου 2016 και Νοέμβρη 2016, ο Έφορος είχε αποστείλει αριθμό σχετικών με το θέμα επιστολών στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον Γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου και τον Πρόεδρο του ΚΟΑ και συμμετείχε στις σχετικές συσκέψεις που πραγματοποιήθηκαν στο Προεδρικό Μέγαρο υπό την προεδρία του Προέδρου της Δημοκρατίας και του Υφυπουργού παρά τω Προέδρω, καθώς και στις συσκέψεις που πραγματοποιήθηκαν στα Γραφεία του ΚΟΑ υπό την προεδρία του Προέδρου του ΚΟΑ. Επιπλέον, ο ίδιος πραγματοποίησε στο Γραφείο του συσκέψεις με όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, στο πλαίσιο των οποίων επανέλαβε την ανάγκη άμεσης κοινοποίησης της υπόθεσης στην Επιτροπή καθότι η λήψη απόφασης από το Υπουργικό Συμβούλιο για έναρξη των εργασιών και η υλοποίηση του έργου χωρίς την προηγούμενη εξασφάλιση της έγκρισης της Επιτροπής θα καθιστούσε την ενίσχυση παράνομη και σε τέτοια περίπτωση η Επιτροπή θα μπορούσε να διατάξει την ανάκτηση από τα τρία σωματεία της τυχόν χορηγηθείσας ενίσχυσης.

Στο έγγραφο προ-κοινοποίησης επεξηγούνται οι λόγοι για τους οποίους είναι αναγκαία η ανέγερση ενός νέου γηπέδου στη Λεμεσό που να πληροί τα κριτήρια της UEFA κατηγορίας 4 καθώς και οι λόγοι για τους οποίους είναι αναγκαία η χρηματοδότηση του γηπέδου από το κράτος. Περαιτέρω, επεξηγούνται οι λόγοι ανάθεσης της διαχείρισης του γηπέδου στα τρία σωματεία και οι σκοποί κοινής ωφελείας που το νέο γήπεδο θα εξυπηρετεί. Σημειώνεται ότι στο εν λόγω έγγραφο προτείνεται όπως

μέρος των κερδών από τη διαχείριση του γηπέδου κατατίθεται σε ειδικό λογαριασμό για την αναβάθμιση του γηπέδου ενώ τα υπόλοιπα κέρδη κατανέμονται στο κράτος που θα προβεί στην επένδυση. Τα τρία σωματεία θα καταβάλλουν τα αγοραία τέλη για τη χρήση του γηπέδου ως και οι λοιποί χρήστες του γηπέδου.

Η διαδικασία προ-κοινοποίησης βρίσκεται σε εξέλιξη και ο ΚΟΑ ως αρμόδια αρχή απαντά στα διάφορα ερωτήματα και παρέχει τις πληροφορίες που κατά διαστήματα ζητά η Επιτροπή προκειμένου να ολοκληρωθεί η εν λόγω διαδικασία.

5.2.12 Καθυστερημένες οφειλές ιδιωτικών σφαγείων προς τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες

Οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες με επιστολή τους ημερομηνίας 3 Μαρτίου 2016 ζήτησαν τις απόψεις του Εφόρου σε σχέση με τον χειρισμό των καθυστερημένων οφειλών των ιδιωτικών σφαγείων Cypria Ltd, A&A Σφαγεία Λτδ και ΣΑΤ Βιομηχανία Λτδ. Προς διερεύνηση των υποθέσεων, ο Έφορος πραγματοποίησε σύσκεψη στο Γραφείο του στις 10 Ιουνίου 2016 στην οποία παρευρέθηκαν εκπρόσωποι των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, του Υπουργείου Οικονομικών και της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, στο πλαίσιο της οποίας δόθηκε καθοδήγηση στην Αρμόδια Αρχή για το χειρισμό των υποθέσεων με βάση τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων.

Στο πλαίσιο της σύσκεψης, οι εκπρόσωποι των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών ανέφεραν ότι τα τρία ιδιωτικά σφαγεία, ενώ εισέπραξαν τα τέλη σφαγής και τα τέλη καταστροφής ζώων για τα έτη 2010 έως 2014, τα κατακράτησαν και δεν τα παρέδωσαν στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, κατά παράβαση της σχετικής εθνικής νομοθεσίας. Οι ίδιοι εκπρόσωποι διευκρίνισαν ότι από τον Ιούνιο του 2014 και μετά, τα σφαγεία κατέβαλλαν κανονικά στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες τα τέλη που εισέπρατταν, χωρίς καθυστερήσεις.

Στην ίδια σύσκεψη επισημάνθηκε περαιτέρω ότι, με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες δεν μπορούσαν να διεκδικήσουν την καταβολή τόκων επί των οφειλών των σφαγείων. Συγκεκριμένα, οι περί Κτηνιατρικών Τελών Νόμοι του 2002 έως 2004 και οι περί της Υγείας των Ζώων (Τέλη Καταστροφής Ζωικών Αποβλήτων) Κανονισμοί, Κ.Δ.Π. 177/2009, δεν προέβλεπαν τη δυνατότητα επιβολής τόκων σε περίπτωση καθυστέρησης παράδοσης των εισπραχθέντων τελών από τα σφαγεία στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, κενό το οποίο, σύμφωνα με τους εκπροσώπους των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών, αναμένετο να καλυφθεί από σχετικό εκσυγχρονιστικό νομοσχέδιο που είχε ήδη ετοιμαστεί.

Ο Έφορος στην επιστολή του προς τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες ημερομηνίας 18 Νοεμβρίου 2016 επισήμανε, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Η ευνοϊκή μεταχείριση από το κράτος των οφειλών επιχειρήσεων αποτελεί μορφή κρατικής ενίσχυσης. Η ανοχή του κράτους σε σχέση με την καθυστέρηση καταβολής σε αυτό διαφόρων οφειλών ή η εξώδικη ρύθμιση οφειλών με χαλαρό / χαριστικό για τον οφειλέτη τρόπο ισοδυναμεί με κρατική ενίσχυση. Η έννοια της κρατικής ενίσχυσης δεν περιλαμβάνει μόνο θετικές παροχές αλλά και κρατικές παρεμβάσεις που ελαφρύνουν τις υποχρεώσεις που υπό κανονικές συνθήκες βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχείρησης και οι οποίες χωρίς να αποτελούν επιδοτήσεις υπό την στενή έννοια έχουν τα ίδια αποτελέσματα.
- Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο υπάρχει κρατική ενίσχυση σε τέτοιες υποθέσεις, εφαρμόζεται η αρχή του

ιδιώτη πιστωτή, σύμφωνα με την οποία το κράτος θα πρέπει να συμπεριφέρεται και να επιδιώκει την εξυπηρέτηση των συμφερόντων του ως θα έπραττε ένας συνετός ιδιώτης πιστωτής. Συνεπώς το κράτος δεν θα πρέπει να δίδει μεγάλες ευκολίες πληρωμής αλλά τέτοιες ευκολίες που κρίνονται λογικές στις συνθήκες της αγοράς και θα πρέπει να επιδιώκει την είσπραξη των οφειλόμενων σ' αυτό ποσών ασκώντας τη μεγαλύτερη δυνατή πίεση προς τον οφειλέτη ως θα έπραττε ένας ιδιώτης πιστωτής.

- Οποιοσδήποτε εξώδικος διακανονισμός συμφωνείται ανάμεσα στα μέρη για την είσπραξη των οφειλών θα πρέπει να είναι γραπτός και να περιλαμβάνει σαφή χρονοδιαγράμματα έτσι ώστε σε περίπτωση που αυτά δεν τηρούνται να λαμβάνονται δραστικότερα μέτρα από το κράτος, όπως για παράδειγμα με την έγερση αγωγής ή με την αναστολή λειτουργίας της επιχείρησης.
- Η επιλογή μεταξύ εξώδικου διακανονισμού και της δικαστικής οδού εξαρτάται από διάφορους παράγοντες όπως είναι η πολυπλοκότητα της υπόθεσης, ο χρόνος και τα δικαστικά έξοδα που θα απαιτηθούν για την ολοκλήρωση της δικαστικής διαδικασίας, οι πιθανότητες είσπραξης στο τέλος της διαδικασίας της οφειλής, η καλή ή κακή οικονομική κατάσταση του οφειλέτη ή η βιωσιμότητα του όπως αυτή προκύπτει από δεδομένα όπως η αξία της κινητής και ακίνητης ιδιοκτησίας του οφειλέτη, άλλες εξασφαλισμένες οφειλές προς τρίτους κλπ.

Επιπλέον, για την κάθε περίπτωση ξεχωριστά, ο Έφορος παρατήρησε τα ακόλουθα:

- Ο γραπτός διακανονισμός με την εταιρεία Cypra Ltd εκ πρώτης όψεως φαινόταν να αποδίδει, δεδομένου ότι ο οφειλέτης κατέβαλλε ανελλιπώς το συμφωνηθέν ποσό. Παρόλαυτά θα έπρεπε να εξεταστεί κατά πόσο το μηνιαίο ποσό των 10.000 ήταν ικανοποιητικό ή χαμηλό λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων οικονομικών δεδομένων της εν λόγω επιχείρησης.
- Όσον αφορά το σφαγείο A&A Σφαγεία Λτδ, δεδομένου ότι οι προειδοποιητικές επιστολές δεν απέδωσαν και η συμφωνία διακανονισμού δεν τηρήθηκε από το σφαγείο, θα έπρεπε άμεσα να λαμβάνονταν νομικά μέτρα εναντίον του. Οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες θα έπρεπε να εφοδιάσουν την Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας με όλο το ιστορικό και λεπτομερή στοιχεία για τις υπηρεσίες που προσφέρθηκαν και τα οφειλόμενα τέλη προκειμένου να μπορεί να καθοριστεί με ακρίβεια στην αγωγή η απαίτηση της Δημοκρατίας.
- Ο διακανονισμός με το σφαγείο ΣΑΤ Βιομηχανία Λτδ θα έπρεπε να είναι γραπτός προκειμένου να καθορίζεται με σαφήνεια τι περιλαμβάνει, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο της διερεύνησης των υποθέσεων, το Γραφείο είχε σχετική τηλεφωνική επικοινωνία με την δικηγόρο της Δημοκρατίας που χειριζόταν τις εν λόγω υποθέσεις η οποία πληροφόρησε το Γραφείο ότι μέχρι τον Οκτώβριο του 2016 δεν είχε εγερθεί καμία αγωγή εναντίον των τριών ιδιωτικών σφαγείων για την είσπραξη των οφειλών της περιόδου 2010-2014 και ότι η Νομική Υπηρεσία ανέμενε λεπτομερή στοιχεία από τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες προκειμένου να καταστεί δυνατή η καταχώριση αγωγής εναντίον του σφαγείου A&A Σφαγεία Λτδ.

Καταλήγοντας, ο Έφορος τόνισε ότι οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, αφού αξιολογούσαν την κάθε υπόθεση χωριστά με βάση τα ιδιαίτερα δεδομένα της, θα έπρεπε να εξαντλήσουν όλα τα μέσα που είχαν

στην διάθεσή τους για την είσπραξη των οφειλόμενων ποσών. Παράλληλα, θα έπρεπε να προωθήσουν τις κατάλληλες τροποποιήσεις στην εθνική νομοθεσία έτσι ώστε να ενισχύσουν τα εργαλεία που θα είχε το κράτος στη διάθεσή του για την είσπραξη των οφειλόμενων σε αυτό ποσών.

5.2.13 Έλεγχος της εφαρμογής των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων αναφορικά με την εκμίσθωση τουρκοκυπριακής και κρατικής γης σε ιδιώτες για γεωργικούς και κτηνοτροφικούς σκοπούς

Στις 23/6/2016 ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων πραγματοποίησε σύσκεψη στο γραφείο του για σκοπούς παρακολούθησης και ελέγχου των μέτρων που το κράτος έλαβε για την εφαρμογή των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων στα διάφορα συμβόλαια μίσθωσης τουρκοκυπριακής ή κρατικής γης για γεωργικούς και κτηνοτροφικούς σκοπούς. Στη σύσκεψη παρευρέθηκαν εκπρόσωποι όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, μεταξύ των οποίων και εκπρόσωποι της Υπηρεσίας Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών, του Τμήματος Γεωργίας του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας και του Κυπριακού Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών, οι οποίοι ενημέρωσαν το γραφείο για τις εξελίξεις επί του θέματος.

Σημειώνεται ότι το θέμα αυτό απασχολεί το Γραφείο εδώ και αρκετά χρόνια και, πέραν των σχετικών επιστολών που κατά καιρούς το Γραφείο απέστειλε στις αρμόδιες υπηρεσίες, το 2008 εξεδόθη εμπειριστατωμένη Γνώμη με τίτλο «Ενοίκιο Κτηνοτροφικών Περιοχών» και το 2014 κυκλοφόρησε η Υπ' Αριθ. 71 Εγκύκλιος με τίτλο «Εκμίσθωση κρατικής/δασικής γης και παραχώρηση αδειών χρήσης». Στα εν λόγω έγγραφα επισημαίνεται μεταξύ άλλων ότι οι συμβάσεις μίσθωσης κρατικής /τουρκοκυπριακής γης θα πρέπει να προβλέπουν το αγοραίο ενοίκιο, όπως αυτό εκάστοτε καθορίζεται από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωροταξίας, η δε πρόβλεψη ενοικίου χαμηλότερου του αγοραίου ή η παράλειψη είσπραξης των οφειλόμενων ενοικίων συνιστά απώλεια κρατικών πόρων και ως εκ τούτου παράνομη κρατική ενίσχυση. Παράλληλα τονίζεται ότι θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να τηρείται η «αρχή του ιδιώτη πιστωτή» και το κράτος θα πρέπει να επιδιώκει την αξιοποίηση της περιουσίας του κατά τον επωφελέστερο για το ίδιο τρόπο, ως θα έπραττε ένας ιδιώτης πιστωτής.

Στο πλαίσιο της σύσκεψης ο Έφορος αναφέρθηκε ειδικότερα στις πρόνοιες των περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας της Δημοκρατίας (Διάθεση) Κανονισμών του 1989, ΚΔΠ 173/89, που προβλέπουν ρητά ότι κατά τη μίσθωση κρατικής γης θα πρέπει να τηρούνται οι κανόνες των κρατικών ενισχύσεων και να επιβάλλεται το αγοραίο ενοίκιο, το οποίο θα πρέπει να αναθεωρείται ανά πενταετία.

Από την πληροφόρηση που τέθηκε ενώπιον του Εφόρου διαφάνηκε ότι-

- (α) Στα συμβόλαια μίσθωσης τουρκοκυπριακής γης για κτηνοτροφικούς σκοπούς, υπήρξε πρόοδος ως προς τη συμμόρφωση των δικαιούχων και για την περίοδο 2012-2016 υπογράφηκε σημαντικός αριθμός νέων αναθεωρημένων συμβολαίων με το αγοραίο κατά περιοχή ενοίκιο. Ειδικότερα, στις Επαρχίες Λάρνακας και Πάφου υπογράφηκαν όλα τα αναθεωρημένα συμβόλαια για την εν λόγω περίοδο, στη Λεμεσό υπογράφηκαν περισσότερα από τα μισά ενώ αντίθετα στην Επαρχία Λευκωσίας δεν είχε υπογραφεί μέχρι τότε κανένα αναθεωρημένο συμβόλαιο. Οι εκπρόσωποι της Υπηρεσίας Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών του Υπουργείου Εσωτερικών ενημέρωσαν τους παρευρισκόμενους ότι πολύ σύντομα θα αποσπελλόταν εγκύκλιος στους δικαιούχους, με την οποία θα τερματιζόνταν οι συμβάσεις όλων όσων δεν προσήλθαν να υπογράψουν τα αναθεωρημένα συμβόλαια ή δεν κατέβαλλαν το αγοραίο ενοίκιο.

- (β) Όσον αφορά τη μίσθωση τουρκοκυπριακής γης για γεωργικούς σκοπούς, δεν είχε ακόμη αρχίσει η διαδικασία εκτίμησης των τουρκοκυπριακών γεωργικών κλήρων από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και μόνο μετά την ολοκλήρωσή της διαδικασίας εκτίμησής τους, που απαιτεί δύο με τρία χρόνια, θα μπορούν να υπογραφούν τα νέα συμβόλαια μίσθωσης.
- (γ) Τα συμβόλαια μίσθωσης των τεμαχίων κρατικής και τουρκοκυπριακής γης που βρίσκονται σε κτηνοτροφικές περιοχές υπό τον έλεγχο του Τμήματος Γεωργίας έχουν τύχει αναθεώρησης και κάθε πενταετία αναπροσαρμόζονται με βάση το αγοραίο ενοίκιο.
- (δ) Ο ΚΟΑΠ δεν εξετάζει τη νομιμότητα της κατοχής του τεμαχίου για το οποίο το πρόσωπο που το καλλιεργεί αιτείται επιδοτήσεως, πρακτική η οποία ακολουθείται από πολλά άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λόγω του ότι ο έλεγχος της νομιμότητας της κατοχής συνεπάγεται μεγάλο διοικητικό κόστος. Σύμφωνα με τους εκπροσώπους του ΚΟΑΠ, κατόπιν σχετικής συμφωνίας του ΚΟΑΠ με το Υπουργείο Εσωτερικών, από τον Μάρτιο του 2017 ο ΚΟΑΠ θα δεχόταν αιτήσεις για επιδότηση μόνο από πρόσωπα που θα προσκομίζουν εν ισχύ συμβόλαιο μίσθωσης για το τεμάχιο για το οποίο αιτούνται την επιδότηση, τονίζοντας παράλληλα ότι ο ΚΟΑΠ δεν θα προβαίνει σε έλεγχο του κατά πόσο το προβλεπόμενο στο συμβόλαιο ενοίκιο είναι το αγοραίο ούτε σε έλεγχο του κατά πόσο ο αιτητής είναι συνεπής στην καταβολή του.

Υπό το φως των πιο πάνω συμφωνήθηκε μεταξύ άλλων όπως -

- ασκηθεί πίεση στους χρήστες γης που δεν προσήλθαν να υπογράψουν τα νέα αναθεωρημένα συμβόλαια ή που δεν καταβάλλουν οφειλόμενα ενοίκια, είτε με τον τερματισμό των συμβολαίων τους και την επίδοση σε αυτούς γραπτής ειδοποίησης για ανάκτηση της κατοχής της γης, είτε με την λήψη δικαστικών μέτρων και την επίδοση σε αυτούς διαταγμάτων έξωσης.
- προωθηθεί άμεσα η εκτίμηση του ενοικίου για τουρκοκυπριακούς γεωργικούς κλήρους, έτσι ώστε να υπογραφούν το συντομότερο δυνατό συμβόλαια μίσθωσης με το αγοραίο ενοίκιο, καθότι η συνέχιση της μη καταβολής του αγοραίου ενοικίου για την περίοδο μέχρι να γίνει η εκτίμηση συνιστά παράνομη κρατική ενίσχυση που θα πρέπει να ανακτηθεί.
- προωθηθεί τροποποίηση της σχετικής πρόνοιας των περί Τουρκοκυπριακών Περιουσιών (Διαχείριση και άλλα Θέματα) (Προσωρινές Διατάξεις) Κανονισμών του 1992 έως 2003, που προβλέπει ότι το ύψος του ενοικίου τουρκοκυπριακής γης για τους πρόσφυγες είναι «περίπου το αγοραίο ενοίκιο» καθώς η πρόνοια επιδέχεται αυθαίρετης ερμηνείας και δεν συνάδει με τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων.
- το Υπουργείο Εσωτερικών ετοιμάσει πλήρες ενημερωτικό σημείωμα για όλα τα κρατικά και τουρκοκυπριακά τεμάχια που τυγχάνουν εκμετάλλευσης για γεωργικούς και κτηνοτροφικούς σκοπούς, στο οποίο θα εκτίθεται επακριβώς και με αριθμητικά στοιχεία η υφιστάμενη κατάσταση, προκειμένου να μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα ως προς το βαθμό συμμόρφωσης με τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων.

Το Γραφείο παρακολουθεί τις εξελίξεις γύρω από το θέμα και ενημερώνεται για την πορεία υλοποίησης των πιο πάνω από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

5.2.14 Εποπτεία από τον Έφορο της πορείας υλοποίησης της Απόφασης της Επιτροπής για ανάκτηση των κρατικών ενισχύσεων που έλαβε το Κεντρικό Σφαγείο Κοφίνου (Απόφαση (ΕΕ) 2016/644 της Επιτροπής της 16ης Ιανουαρίου 2015 σχετικά με την κρατική ενίσχυση αριθ. S.A. 31855 (11/C, ex N 503/10) που σχεδιάζει να χορηγήσει η Κύπρος για την αναδιάρθρωση του Κεντρικού Σφαγαίου Κοφίνου.)

Σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 4 της πιο πάνω Απόφασης της Επιτροπής, η Κύπρος θα έπρεπε να ανακτήσει από το ΚΣΚ τις κρατικές ενισχύσεις που κρίθηκαν από την Επιτροπή ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά και ειδικότερα την ενίσχυση διάσωσης ύψους 1,6 εκατ. ευρώ για το ΚΣΚ, που εγκρίθηκε με την απόφαση της Επιτροπής της 6ης Μαΐου 2010, τις ενισχύσεις σε σχέση με την κρατική ανοχή σε καθυστερήσεις στην καταβολή οφειλόμενων ποσών, τις ενισχύσεις σε σχέση με την μετάταξη προσωπικού προς τους δήμους καθώς και τις ενισχύσεις σε σχέση με το δάνειο ύψους 512 850 ευρώ που το σφαγείο έλαβε από την Ένωση Δήμων.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 της Απόφασης, η ανάκτηση της ενίσχυσης θα έπρεπε να είναι άμεση και πραγματική και η Κύπρος θα έπρεπε να διασφαλίσει την εκτέλεση της εν λόγω απόφασης εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησής της.

Κατά το 2016, το Γραφείο του Εφόρου διαβίβασε στη Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όλες τις σχετικές με το θέμα επιστολές που το Υπουργείο Εσωτερικών ετοίμασε για ενημέρωση της Επιτροπής αναφορικά με τα μέτρα που είχε λάβει ή είχε προγραμματίσει να λάβει προς συμμόρφωση με την απόφαση της Επιτροπής. Επίσης ο Έφορος συμμετείχε στις συσκέψεις που το Υπουργείο Εσωτερικών όρισε για συζήτηση των ενεργειών του εκκαθαριστή σε σχέση με το θέμα αυτό. Στο πλαίσιο των συσκέψεων αυτών, ο Έφορος και οι λειτουργοί του Γραφείου του τόνισαν την ανάγκη επίσπευσης των διαδικασιών εκκαθάρισης της περιουσίας του ΚΣΚ, καθώς η τετράμηνη προθεσμία για υλοποίηση της απόφασης είχε παρέλθει και η όποια περαιτέρω καθυστέρηση θα έπρεπε να ήταν δικαιολογημένη και να επεξηγείτο επαρκώς στην Επιτροπή.

Σημειώνεται ότι αρχικά η Κυπριακή Δημοκρατία είχε επιδιώξει την ενοικίαση των εγκαταστάσεων του σφαγαίου με σκοπό την άσκηση μέρους των δραστηριοτήτων του σφαγαίου από τρίτο ιδιώτη ενοικιαστή. Συγκεκριμένα, το Υπουργείο Εσωτερικών με επιστολή του ημερομηνίας 20/10/2015 ενημέρωσε την Επιτροπή για την πρόθεση ενοικίασης του σφαγαίου και επιλογής του ενοικιαστή μέσω ανοικτού διαγωνισμού, στον οποίο θα καθοριζόταν το ελάχιστο ποσό ενοικίου με βάση τις τρέχουσες τιμές της αγοράς.

Η Επιτροπή, με επιστολές της προς τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Κύπρου ημερομηνίας 20/1/2016 και 9/8/2016, επισήμανε ότι η ενοικίαση των εγκαταστάσεων του σφαγαίου δεν είναι σύμφωνη με τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου της Ένωσης καθώς ενέχει τον κίνδυνο μεταφοράς του αδικαιολόγητου πλεονεκτήματος που δημιουργήθηκε λόγω της ενίσχυσης στον ενοικιαστή και συνέχισης της στρέβλωσης του ανταγωνισμού. Περαιτέρω, στην δεύτερη επιστολή της, η Επιτροπή παραπέμπει στην σχετική Ανακοίνωση της Επιτροπής για την αποτελεσματική εφαρμογή των αποφάσεων ανάκτησης της Επιτροπής από τα κράτη μέλη, που προβλέπει ότι «μια απόφαση με την οποία το κράτος μέλος διατάσσεται να ανακτήσει την παράνομη και ασυμβίβαστη ενίσχυση από αφερέγγυο αποδέκτη μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει εκτελεστεί ορθά είτε όταν ολοκληρωθεί η πλήρης ανάκτηση της ενίσχυσης, είτε στην περίπτωση μερικής ανάκτησης όταν η εταιρεία εκκαθαριστεί και τα περιουσιακά στοιχεία της πωληθούν με βάση τους όρους της αγοράς.».

Ακολούθως, το Υπουργείο Εσωτερικών με επιστολή του ημερομηνίας 27/9/2016 ενημέρωσε την Επιτροπή για την πρόθεση πώλησης στη Δημοκρατία του μεριδίου του σφαγείου σε τεμάχιο που κατείχε ως συνιδιοκτήτης με τη Δημοκρατία, σε αγοραία τιμή, όπως αυτή θα καθοριζόταν από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Σύμφωνα με την ίδια επιστολή, η γη αυτή στη συνέχεια θα εκμισθωνόταν με μακροχρόνια συμφωνία μίσθωσης στον αγοραστή των μηχανημάτων του σφαγείου, ο οποίος θα επιλεγόταν κατόπιν διαγωνισμού. Το Υπουργείο προέκρινε τη πιο πάνω διαδικασία, προβάλλοντας τον ισχυρισμό ότι η εθνική μας νομοθεσία δεν επιτρέπει τη πώληση κρατικής γης ή το διαχωρισμό γης στην οποία το κράτος είναι συνιδιοκτήτης.

Σημειώνεται ότι ο Έφορος τόσο γραπτά όσο και προφορικά εξέφρασε έντονα τις επιφυλάξεις του για την προτεινόμενη διαδικασία και για το κατά πόσο αυτή είναι ορθολογική και εξυπηρετεί τα συμφέροντα των πιστωτών και της Δημοκρατίας.

5.2.15 Παραχώρηση των δικαιωμάτων των ποικιλιών του Ινστιτούτου Γεωργικών Ερευνών για εμπορική αξιοποίηση

Η Διευθύντρια του Ινστιτούτου Γεωργικών Ερευνών (εφεξής «ΙΓΕ») με επιστολή της ημερ. 12/6/2015 ζήτησε τις απόψεις του Εφόρου κατά πόσο το κόστος του ΙΓΕ που απαιτείται για τη βελτίωση μίας ποικιλίας μέχρι και την εγγραφή της στον Εθνικό Κατάλογο Ποικιλιών θα πρέπει να ανακτάται από τις επιχειρήσεις που αξιοποιούν εμπορικά την ποικιλία αυτή.

Μετά από σχετικές διαβουλεύσεις με όλα τα εμπλεκόμενα κυβερνητικά τμήματα και με βάση τα επιπρόσθετα στοιχεία που τέθηκαν ενώπιόν του, ο Έφορος με επιστολή του ημερ. 15/7/2016 διαπίστωσε ότι το συνολικό σύστημα παραγωγής, διανομής και εμπορίας των σπόρων που παράγονται από το ΙΓΕ είναι εξαιρετικά προβληματικό και απαιτεί ριζική αναδιάρθρωση. Η μη τήρηση βασικών αρχών των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων αποτελεί μια μόνο πτυχή του προβλήματος της λειτουργίας του παρωχημένου αυτού συστήματος, που χαρακτηρίζεται επίσης από αδιαφάνεια και διακριτική μεταχείριση υπέρ συγκεκριμένων επιχειρήσεων.

Με βάση τις υποβληθείσες πληροφορίες κατέστη σαφές ότι ο σπόρος του Βελτιωτή μιας ποικιλίας παραχωρείται στις σποροπαραγωγικές επιχειρήσεις σε τιμή χαμηλότερη από αυτή που θα είχε καθοριστεί υπό κανονικές συνθήκες λειτουργίας της αγοράς και ότι το πλήρες κόστος της παραγωγής του σπόρου του Βελτιωτή που επωμίζεται το ΙΓΕ δεν συνυπολογίζεται στην τελική τιμή πώλησης του σπόρου στις σποροπαραγωγικές επιχειρήσεις.

Ενώ στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες τα δικαιώματα του Βελτιωτή κυμαίνονται από 5% μέχρι 8% επί των πωλήσεων των σποροπαραγωγικών επιχειρήσεων, το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος εισπράττει μόνο το 0,77%. Τα μειωμένα αυτά δικαιώματα συνιστούν κρατική ενίσχυση με άμεσους επωφελούμενους τις σποροπαραγωγικές επιχειρήσεις και ενδεχομένως έμμεσους επωφελούμενους τους γεωργούς που είναι οι τελικοί αγοραστές των πιστοποιημένων σπόρων. Το ύψος της κρατικής ενίσχυσης που πιθανό να μετακυλιέται στους γεωργούς είναι άγνωστο, λόγω των αδιαφανών διαδικασιών χορήγησης αποκλειστικών δικαιωμάτων σε συγκεκριμένες σποροπαραγωγικές επιχειρήσεις και ως εκ τούτου της αδυναμίας καθορισμού της αγοραίας τιμής πώλησης των πιστοποιημένων σπόρων στους γεωργούς.

Το Γραφείο επισήμανε ότι η λειτουργία των δημοσίων προγραμμάτων γενετικής βελτίωσης του ΙΓΕ για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών και την προστασία της κυπριακής γεωργίας θα πρέπει να διαχωριστεί από την εμπορική εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της επιστημονικής έρευ-

νας, η οποία θα πρέπει να γίνεται υπό διαφανείς και ανταγωνιστικές συνθήκες, παρόμοιες με αυτές που ισχύουν σε άλλες χώρες της ΕΕ. Συνεπώς, το Υπουργείο θα πρέπει, πρωτίστως, να θεσπίσει ανταγωνιστικές διαδικασίες αδειοδότησης των σποροπαραγωγικών επιχειρήσεων για την παραγωγή των σπόρων. Οι κλειστές διαδικασίες χορήγησης αποκλειστικών δικαιωμάτων σε σποροπαραγωγικές επιχειρήσεις, πέραν του ότι αποτελούν ανεπίτρεπτη στρέβλωση της αγοράς, υπονομεύουν τα οικονομικά συμφέροντα του ΙΓΕ και κατ'επέκταση του κράτους και πιθανόν να παρεμποδίζουν αντί να συμβάλλουν στη διατήρηση χαμηλών τιμών διάθεσης των σπόρων στους γεωργούς.

Σημειώνεται ότι η οποιαδήποτε κρατική ενίσχυση, υπό την μορφή έκπτωσης επί της τιμής των σπόρων, εφόσον η εν λόγω έκπτωση εξακολουθήσει να αποτελεί πολιτική του Υπουργείου, θα πρέπει να χορηγείται ως ενίσχυση *de minimis*, που είναι και ο μόνος συμβατός και διαφανής τρόπος χορήγησης λειτουργικών ενισχύσεων.

Επισημαίνεται, τέλος, ότι το ΙΓΕ έχει επιφορτιστεί με εμπορικές δραστηριότητες που στην προκειμένη περίπτωση συνίστανται στη συναλλαγή με σποροπαραγωγικές επιχειρήσεις με τις οποίες συνάπτει συμφωνίες διάθεσης των σπόρων. Οι εν λόγω δραστηριότητές του δεν συνάδουν με τον ρόλο και την αποστολή του, που είναι η διεξαγωγή έρευνας προς δημιουργία και μεταφορά γνώσης για την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα παραγωγής και την επίλυση προβλημάτων του αγροτικού κόσμου. Οι εμπορικές δραστηριότητες που ΙΓΕ θα μπορούσαν να αναληφθούν από το Τμήμα Γεωργίας, έτσι ώστε η διαχείριση των διαφόρων συμβολαίων που υπογράφονται με ιδιωτικές σποροπαραγωγικές επιχειρήσεις να είναι πιο αποτελεσματική και, ταυτόχρονα, το ΙΓΕ να αφεθεί απρόσκοπτο στο έργο του.

5.2.16 Μίσθωση χώρου στον Κυβερνητικό Οικισμό Π. Λακατάμιας όπου ανεγέρθηκε κατάστημα από τη Νέα ΣΠΕ Λακατάμιας

Το θέμα αφορούσε στην παραχώρηση ενός εφάπαξ ποσού ως ενίσχυση ή σσονος σημασίας στη ΣΠΕ Λακατάμιας – Δευτεράς Λτδ (εφεξής «η Εταιρεία») προς απόσβεση μέρους της δαπάνης στην οποία υποβλήθηκε η Νέα ΣΠΕ Λακατάμιας Λτδ, για την ανέγερση καταστήματος της στον ως άνω Κυβερνητικό Οικισμό.

Ο Έφορος, κατ' αρχάς τόνισε την ανάγκη συμμόρφωσης με προγενέστερη γνωμάτευση του για το θέμα σύμφωνα με την οποία θα έπρεπε να απαιτηθεί από την Εταιρεία, ως η οικονομική συνέχεια της Νέας ΣΠΕ Λακατάμιας Λτδ, η καταβολή των οφειλόμενων μισθωμάτων (συν νόμιμος τόκος), για την περίοδο από την παραχώρηση της γης, στην οποία αφορά η μίσθωση, έως το χρόνο επιστροφής της στο κράτος, με βάση εκτίμηση του αγοραίου μισθώματος από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, με μόνη δυνατότητα την παραχώρηση ενίσχυσης ή σσονος σημασίας για τα οφειλόμενα μισθώματα (αντί της είσπραξής τους) ή/και επιχορήγησης έναντι της επένδυσης, που πραγματοποίησε η Εταιρεία για την ανέγερση των γραφείων της.

Τονίστηκε ότι, ο υπολογισμός του ανωτάτου ορίου των €200.000 του Κανονισμού 1407/2013 γίνεται σε επίπεδο «ενιαίας επιχείρησης», η έννοια της οποίας ορίζεται ως όλες οι επιχειρήσεις που έχουν μεταξύ τους τουλάχιστον μία από τις σχέσεις που αναφέρονται στα στοιχεία α) – δ) του άρθρου 2 (2) του Κανονισμού αυτού. Με απλά λόγια, ως προς την εν προκειμένω εφαρμογή των εν λόγω σχέσεων, εάν για παράδειγμα ο Συνεργατισμός κατέχει στην Εταιρεία την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή έχει το δικαίωμα να διορίζει ή να παύει την πλειοψηφία των μελών του διοικητικού, διαχειριστικού ή εποπτικού οργάνου της Εταιρείας, τότε η Εταιρεία αποτελεί μέρος «ενιαίας επιχεί-

ρησης», που είναι ο Συνεργατισμός. Εάν συνέβαινε αυτό, η ενίσχυση de minimis θα έπρεπε να παραχωρηθεί και συνεπώς να υπολογιστεί σε επίπεδο Συνεργατισμού. Επιπλέον, λόγω της διαδοχής της Νέας ΣΠΕ Λακατάμιας Λτδ από την Εταιρεία επισημαίνεται πως με βάση το άρθρο 3 (8) του Κανονισμού 1407/2013 «σε περίπτωση συγχωνεύσεων ή εξαγορών, όλες οι προηγούμενες ενισχύσεις ήσσονος σημασίας που έχουν ήδη χορηγηθεί σε οποιαδήποτε από τις συγχωνευόμενες επιχειρήσεις λαμβάνονται υπόψη για να προσδιοριστεί κατά πόσο η νέα ενίσχυση ήσσονος σημασίας στη νέα ή στην εξαγοράζουσα επιχείρηση υπερβαίνει το σχετικό ανώτατο όριο».

Η εν οφειλή συνιστά ενίσχυση λειτουργικής μορφής, ήτοι ενίσχυσης, η οποία απαλλάσσει μια επιχείρηση από δαπάνες, τις οποίες υπό συνθήκες συνθήκες οικονομικής δραστηριότητάς της επωμίζεται η ίδια, η οποία (ενίσχυση), ως τέτοια, απαγορεύεται.

Εν κατακλείδι, ο Έφορος επεσήμανε ότι εφόσον εκκρεμεί ακόμη ζήτημα παράνομης κρατικής ενίσχυσης προς την Εταιρεία, υπό την μορφή της ανοχής τους κράτους στην μη καταβολή των οικονομικών υποχρεώσεων της προς αυτό, θα έπρεπε, για λόγους νομικής τάξης, να προηγηθεί η διευθέτηση του εν λόγω θέματος προτού αποφασιστεί η χορήγηση οποιασδήποτε νέας κρατικής ενίσχυσης.

5.2.17 Ρύθμιση των χρεών των Αρδευτικών Τμημάτων

Στο πλαίσιο ερωτήματος που ηγέρθη κατά την εξέταση του θέματος από την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Γεωργίας και Φυσικών Πόρων γνωμάτευσα ότι η διαγραφή οφειλών των γεωργών μελών των Αρδευτικών Τμημάτων τόσο με βάση τον κανόνα de minimis όσο και με βάση το «Σχέδιο για το διακανονισμό οφειλών των αρδευτικών τμημάτων», την εκπόνηση του οποίου εισηγήθηκα κατ'εφαρμογή του κριτηρίου του Ιδιώτη Πιστωτή (Market Economy Creditor Principle), θα οδηγούσε, σε καταστρατήγηση των ως άνω κανόνων σε βαθμό που εκ των διευθετήσεων, οι οποίες θα προέκυπταν, να ετίθετο θέμα χορήγησης παράνομων κρατικών ενισχύσεων.

Επεσήμανα συναφώς ότι ο διαδικαστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου εμπεριέχει ορισμό της «καταχρηστικής ενίσχυσης» την οποία προσδιορίζει ως ενίσχυση που έχει προηγουμένως εγκριθεί από την Επιτροπή ως προς την οποία, ο εν λόγω Κανονισμός, παραπέμπει στη διαδικασία που ακολουθείται στις παράνομες ενισχύσεις.

Η γνωμάτευση εδράζεται επίσης σε νομολογία των Δικαστηρίων της ΕΕ όπου καταδεικνύεται η καταστρατήγηση των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων όπου επιχειρείται, από κράτη μέλη, η ταυτόχρονη αξιοποίηση των εν λόγω δυνατοτήτων. Ενδεικτικά, στην Απόφαση του Δικαστηρίου (έκτο τμήμα) *Déménagements-Manutention Transport SA (DMT)*, η οποία αφορούσε προδικαστικό ερώτημα κράτους μέλους σχετικά με οφειλές εταιρείας, στο πλαίσιο πτωχευτικής διαδικασίας, αναφέρεται ότι: «υφίσταται κρατική ενίσχυση αν οι επίδικες ευκολίες πληρωμής είναι «προδήλως περισσότερο γενναιόδωρες» από εκείνες που θα είχε παράσχει ιδιώτης πιστωτής υπό παρόμοιες περιστάσεις» (σημεία 34, 37 και 45 των προτάσεων του Γενικού Εισαγγελέως F. Jacobs, της 24ης Σεπτεμβρίου 1998).

Πρότεινα όπως, σε όσους γεωργούς οι χρηματικές οφειλές των οποίων θα μπορούσαν να διαγραφούν από την Αρμόδια Αρχή, με βάση τον κανόνα de minimis, η διευθέτηση να γίνει με τη χρήση του κανόνα αυτού. Σε όσους δε εξ αυτών οι οφειλές των οποίων δεν θα μπορούσαν να διαγραφούν από την Αρμόδια Αρχή με βάση τον κανόνα de minimis, καθώς υπερβαίνουν το ανώτατο ποσό, δηλαδή τις 15.000 ανά τριετία σε κυλιόμενη βάση, τότε η διευθέτηση να γίνει στο πλαίσιο του εν θέματι σχε-

δίου. Ωστόσο, ως θέμα πολιτικής, η διευθέτηση αυτή θα έπρεπε να γίνει αποδεκτή από την Αρμόδια για τη χορήγηση της ενίσχυσης Αρχή, νοουμένου ότι θα υφίστατο συμμόρφωση με το όσα εκτενώς παρατίθενται στην προαναφερθείσα εισήγηση μου (ήτοι προγενέστερο Σημείωμα του Γραφείου μου το οποίο βρίσκεται ενώπιον της εν λόγω Επιτροπής και των Αρμοδίων Αρχών).

Ειδικότερα σύμφωνα στην καθοδήγηση προς τις αρμόδιες αρχές που εμπεριέχεται στο Σημείωμα μου, το «Σχέδιο για το διακανονισμό οφειλών των αρδευτικών τμημάτων», θα πρέπει, με βάση κριτήρια και μεθόδους να εξατομικεύει την εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη πιστωτή ανά γεωργό - οφειλέτη. Σύμφωνα με το Σημείωμα, η εφαρμογή του σχεδίου, σε πρώτη φάση, θα πρέπει να γίνεται ανά αρδευτικό τμήμα ώστε, αφού γίνουν οι οικονομικοί ελέγχοι, να είναι γνωστή με ακρίβεια η έκταση της οφειλής του κάθε τμήματος και έπειτα θα εξετάζεται η δυνατότητά του προς εκπλήρωση των εν λόγω δανειακών του υποχρεώσεων.

Τυχόν ομοιόμορφος χειρισμός όλων των γεωργών οφειλετών ενέχει τον κίνδυνο κρατικής ενίσχυσης, αφού δεν αποκλείεται κάποιοι, που έχουν την οικονομική δυνατότητα εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους (όπως λόγω κύκλου εργασιών) θα επωφεληθούν. Παρόλο που τα δάνεια παραχωρήθηκαν στα Αρδευτικά Τμήματα, εν τούτοις τελικός δικαιούχος θεωρούνται οι γεωργοί αφού αυτοί ασκούν την οικονομική δραστηριότητα στην οποία αφορά η κρατική ενίσχυση.

Επισημαίνεται ότι, σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε για το θέμα με τους Δανειστικούς Επιτρόπους, εκ μέρους του Γραφείου μου, έγινε εισήγηση όπως στο πλαίσιο εφαρμογής του κριτηρίου του Ιδιώτη Πιστωτή, η διαγραφή οφειλής να λογίζεται ως ενίσχυση de minimis ανά γεωργό μέλος του Αρδευτικού Τμήματος με βάση το ποσό διαγραφής που του αναλογεί σύμφωνα με την κατανάλωση νερού και τη συμμετοχή του στο λειτουργικό κόστος του Αρδευτικού Τμήματος.

5.2.18 Πρόγραμμα μείωσης δημοτικών στερεών αποβλήτων παραλιακών ξενοδοχειακών μονάδων και πλησίον συναφών χώρων μαζικής παραγωγής αποβλήτων.

Το Πρόγραμμα υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα», που έχει ως ειδικό στόχο την συμβολή στην εναρμόνιση με το ενωσιακό κεκτημένο στον τομέα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων.

Συγκεκριμένα, το Πρόγραμμα αφορά στην παροχή, από το Τμήμα Περιβάλλοντος προς τις Τοπικές Αρχές της αναγκαίας υλικοτεχνικής υποδομής για εφαρμογή χωριστής συλλογής αποβλήτων, εφαρμογή εκπαιδευτικού προγράμματος κατάρτισης του εμπλεκόμενου προσωπικού των Τοπικών Αρχών και των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, εκστρατείες δημοσιότητας / διαφήμισης του έργου, δημιουργία και εφαρμογή κατάλληλου λογισμικού προγράμματος προκειμένου οι εν λόγω Αρχές να υποβάλλουν τα αποτελέσματα του προγράμματος.

Έκρινα ότι, το εν λόγω έργο δε φαίνεται να εμπίπτει στην έννοια της κρατικής ενίσχυσης με βάση το άρθρο 107 (1) της (ΣΛΕΕ). Ειδικότερα, η κρατική χρηματοδότηση δημοσίων υποδομών για την προστασία του περιβάλλοντος, όπως ο δημόσιος εξοπλισμός χωριστής διαλογής και συλλογής αποβλήτων και οι συναφείς με αυτό δαπάνες (λογισμικό πρόγραμμα, εκπαιδευτικό πρόγραμμα, διαφήμιση κλπ.) ανήκουν γενικά στις αρμοδιότητες του κράτους, συμπεριλαμβανομένων και των τοπικών αρχών και δεν απαλλάσσει συγκεκριμένες επιχειρήσεις ή κλάδους παραγωγής από οικονομικές τους υποχρεώσεις. Επομένως, το μέτρο δεν ικανοποιεί το κριτήριο της παροχής οικονομικού πλεονεκτήματος σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις ή κλάδους παραγωγής, το οποίο είναι απαραίτητο για την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης.

Επίσης, οι οποιοσδήποτε οικονομικές συναλλαγές μεταξύ κεντρικού κράτους και τοπικών αρχών δεν εμπίπτουν στους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων, καθότι οι τοπικές αρχές συνιστούν τμήμα του κράτους.

Επεσήμανα ωστόσο ότι, κατά την υλοποίηση των επιμέρους δράσεων του έργου θα έπρεπε να διασφαλίζεται ότι δεν θα παρέχεται έμμεση κρατική ενίσχυση προς τρίτα μέρη. Ειδικότερα, ζήτησα να ενημερωθώ εάν α) από την κρατική χρηματοδότηση των εν λόγω υποδομών/εξοπλισμού επηρεάζονται οι οικονομικές υποχρεώσεις επιχειρήσεων παραγωγής/πώλησης ορισμένων υλικών οι οποίες, βάσει νομοθεσίας, υποχρεούνται να επωμίζονται μέρος του κόστους συλλογής και διαλογής ορισμένων τύπων αποβλήτων, και β) κατά πόσον έχουν δοθεί ή πρόκειται να δοθούν συγκεκριμένα οικονομικά κίνητρα από το κράτος ή/και τις τοπικές αρχές, προς τις τουριστικές και άλλες επιχειρήσεις των περιοχών στις οποίες θα λειτουργήσει το εν λόγω πρόγραμμα.

5.3. Διερεύνηση καταγγελιών

Καταγγελία της εταιρείας Barracuda Intertrade Ltd προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για εικαζόμενη παράνομη κρατική ενίσχυση από την Κυπριακή Δημοκρατία προς τον ανάδοχο της σύμβασης της Μονάδας Ολοκληρωμένων Εγκαταστάσεων Διαχείρισης των οικιακών στερεών απορριμμάτων (ΟΕΔΑ) της επαρχίας Λεμεσού.

Κατά το 2016 συνεχίστηκε η αλληλογραφία μεταξύ της ΓΔ Ανταγωνισμού της Επιτροπής και της Κυπριακής Δημοκρατίας σχετικά με την εικαζόμενη κρατική ενίσχυση προς τον ανάδοχο της ΟΕΔΑ Λεμεσού, η οποία ξεκίνησε το 2015 με την υποβολή από την εταιρεία Barracuda Intertrade Ltd της εν λόγω καταγγελίας στην Επιτροπή.

Στις 26 Απριλίου 2016 η Επιτροπή απέστειλε στον Έφορο επιστολή με την οποία ζητούσε από την Κυπριακή Δημοκρατία περαιτέρω πληροφορίες και διευκρινίσεις πάνω σε πτυχές της εν λόγω σύμβασης οι οποίες αφορούσαν την συμβατότητά της με τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων για την εκτέλεση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ). Σημειώνεται ότι οι εν λόγω κανόνες αποτέλεσαν την νομική βάση για τον σχεδιασμό της σύμβασης από την Κυπριακή Δημοκρατία.

Οι απαντήσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή απεστάλησαν στις 23 Μαΐου 2016.

6. ΕΚΔΟΣΗ ΕΓΚΥΚΛΙΩΝ

Εγκύκλιος 72

Στις 15 Ιουλίου 2016 ο Έφορος κυκλοφόρησε την Υπ' Αριθμόν 72 Εγκύκλιο με σκοπό την καθοδήγηση των Αρμοδίων Αρχών και την επεξήγηση των υποχρεώσεών τους στο πλαίσιο της διαδικασίας εξέτασης θεμάτων κρατικής ενίσχυσης από το Γραφείο του Εφόρου, όπως αυτό προκύπτει από τις διατάξεις της περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων νομοθεσίας.

Στην εγκύκλιο τονίζεται ότι κανένα μέτρο κρατικής ενίσχυσης δεν θα πρέπει να τίθεται σε ισχύ στη Δημοκρατία χωρίς την εκ των προτέρων κοινοποίηση και έγκρισή του από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή τον Έφορο ανάλογα με την περίπτωση. Στο εν λόγω κείμενο τονίζεται περαιτέρω ότι η μη τήρηση της προϋπόθεσης αυτής καθιστά το μέτρο παράνομο έστω και αν στην ουσία του συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά. Διευκρινίζεται ακόμη ότι η υιοθέτηση μη κοινοποιηθέντος μέτρου είτε με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου είτε με τη ψήφισή του σε Νόμο δεν θεραπεύει την εν λόγω παρανομία.

Πέραν των πιο πάνω, στην εγκύκλιο επεξηγούνται μεταξύ άλλων και οι πιο κάτω υποχρεώσεις των Αρμοδίων Αρχών:

- Οι Αρμόδιες Αρχές είναι υπεύθυνες για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων κρατικών ενισχύσεων στη Δημοκρατία, είτε αυτά είναι καθεστώς κρατικών ενισχύσεων είτε μεμονωμένες κρατικές ενισχύσεις και κρίνεται σκόπιμο να γνωρίζουν τόσο τη σχετική με τις κρατικές ενισχύσεις νομοθεσία όσο και τις σχετικές με τα μέτρα που εφαρμόζουν Κατευθυντήριες Γραμμές και Ανακοινώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι Αρμόδιες Αρχές μπορούν να απευθύνονται στο Γραφείο του Εφόρου για διευκρινίσεις ή καθοδήγηση σε θέματα κρατικών ενισχύσεων. Παράλληλα, οι Αρμόδιες Αρχές καλούνται να ανατρέχουν στην ιστοσελίδα του Γραφείου και στις Εγκυκλίους του Εφόρου για την άντληση πληροφόρησης και καθοδήγησης.
- Η κοινοποίηση στον Έφορο μέτρου κρατικής ενίσχυσης θα πρέπει, κατ' εφαρμογή του άρθρου 13 του Νόμου να είναι πλήρης και επακριβής και να περιέχει όλες τις αναγκαίες πληροφορίες για την εξέτασή του από τον Έφορο. Ως εκ τούτου κρίνεται σκόπιμο να υποβάλλονται στον Έφορο ο σκοπός της ενίσχυσης, οι δικαιούχοι της ενίσχυσης, ο προϋπολογισμός του μέτρου, οι επιλέξιμες δαπάνες, η ένταση της ενίσχυσης και το ποσό της ενίσχυσης, η διάρκεια του μέτρου και η διαδικασία εφαρμογής του μέτρου.
- Η κοινοποίηση μέτρου κρατικής ενίσχυσης θα πρέπει να συνοδεύεται από τη δέουσα αιτιολόγηση, η οποία θα πρέπει να στηρίζεται στις θεμελιώδεις αρχές που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υιοθετήσει και των οποίων η τήρηση θα πρέπει να διαπιστώνεται, ανάλογα με την περίπτωση, κατά την αξιολόγηση της συμβατότητας μέτρων κρατικής ενίσχυσης με την εσωτερική αγορά, όπως είναι η αρχή της συμβολής της ενίσχυσης στην επίτευξη σαφώς καθορισμένου στόχου κοινού ενδιαφέροντος, της καταλληλότητας του μέτρου ενίσχυσης για την επίτευξη του στόχου αυτού, της αναγκαιότητας για κρατική παρέμβαση, της αναλογικότητας της ενίσχυσης και του περιορισμού της ενίσχυσης στο ελάχιστο δυνατό.

- Οποιαδήποτε επίσημη αλληλογραφία των Αρμοδίων Αρχών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που αφορά θεσμοθετημένη με βάση τον διαδικαστικό κανονισμό (Κανονισμός ΕΕ 2015/1589) διαδικασία θα πρέπει να διεξάγεται μέσω του Γραφείου του Εφόρου, αφού ο Έφορος λειτουργεί ως εθνικό σημείο επαφής για θέματα κρατικών ενισχύσεων. Παράλληλα, κρίνεται σκόπιμο να κοινοποιείται στο Γραφείο του Εφόρου οποιαδήποτε επικοινωνία ή αλληλογραφία ανταλλάσσεται μεταξύ Αρμοδίων Αρχών και οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορά θέματα κρατικών ενισχύσεων.
- Οι Αρμόδιες Αρχές θα πρέπει να αποφεύγουν την υποβολή στο Γραφείο του Εφόρου ζητημάτων των οποίων οι ίδιες θα πρέπει να επιλαμβάνονται στα πλαίσια της εφαρμογής των σχεδίων ενισχύσεων που εφαρμόζουν, όπως είναι για παράδειγμα ο χαρακτηρισμός μιας συγκεκριμένης επιχείρησης ως προβληματικής ή ως μικρομεσαίας. Η υποβολή τέτοιων ερωτημάτων θα πρέπει να γίνεται μόνο σε περιπτώσεις που η αξιολόγηση είναι δυσχερής, λόγω δυσκολίας στην ερμηνεία των ίδιων των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων.
- Υπεύθυνες για την υλοποίηση/χορήγηση ενός μέτρου κρατικής ενίσχυσης είναι οι Αρμόδιες Αρχές και όχι ο Έφορος, γι' αυτό και κρίνεται εντελώς ανορθόδοξη και μη αποδεκτή η πρακτική των Αρμοδίων Αρχών να παραπέμπουν δικαιούχους/ αποδέκτες της ενίσχυσης στο Γραφείο του Εφόρου για οδηγίες που σχετίζονται με την εφαρμογή του μέτρου.
- Θα πρέπει να εγκαταλειφθεί η πρακτική που ακολουθείται από Αρμόδιες Αρχές να διαβιβάζουν στον Έφορο προκαταρκτικά για απόψεις προσχέδια μέτρων, τα οποία συνήθως αποτελούν σχετικά αιτήματα τρίτων/ιδιωτών προς τις ίδιες τις Αρμόδιες Αρχές, χωρίς να υπάρχει σαφής πρόθεση για την εφαρμογή των μέτρων.

7. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΞΕΔΩΣΕ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟ 2016 ΓΙΑ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

7.1 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 19ης Φεβρουαρίου 2016 σχετικά με την κρατική ενίσχυση με αριθμό SA.42971 (2015/N) – Εθνικό Πλαίσιο Κρατικών Ενισχύσεων για επαναδραστηριοποίηση των πληγέντων αγροτών και για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος σε περιοχές που κηρύσσονται ως πληγείσες από πυρκαγιές για την περίοδο 2014-2020.

Στις 26 Αυγούστου 2015 το Τμήμα Γεωργίας ως Αρμόδια Αρχή κοινοποίησε στην Επιτροπή, μέσω του Γραφείου του Εφόρου, το υπό αναφορά καθεστώς, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ. Στις 22 Οκτωβρίου 2015 η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες τις οποίες το Τμήμα Γεωργίας παρείχε στην Επιτροπή μέσω του Γραφείου με σχετικές επιστολές του ημερομηνίας 18 Νοεμβρίου 2015 και 12 Φεβρουαρίου 2016. Η Επιτροπή, αφού αξιολόγησε το καθεστώς με βάση το νομικό πλαίσιο και τις κοινές αρχές αξιολόγησης, έκρινε το καθεστώς συμβιβασίμο με την εσωτερική αγορά σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ και αποφάσισε να μην εγείρει αντιρρήσεις στην εφαρμογή του. Η Απόφαση της Επιτροπής ημερομηνίας 19/2/2016 κοινοποιήθηκε στο Γραφείο του Εφόρου από τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Κύπρου στην ΕΕ (ΜΑΕΕ) στις 23 Φεβρουαρίου 2016.

Το καθεστώς εκπονήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ και τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ε.Ε. για τις Κρατικές Ενισχύσεις στον γεωργικό και τον δασονομικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές (2014-2020).

Σκοπός του καθεστώτος είναι η ρύθμιση των όρων και του τρόπου αποζημίωσης των γεωργών που έχουν πληγεί από πυρκαγιές, με στόχο την επαναδραστηριοποίηση των πληγέντων αγροτών, την αποκατάσταση του περιβάλλοντος και των καλλιεργούμενων ειδών καθώς και την προστασία του εδάφους.

Σύμφωνα με πρόνοιες του καθεστώτος οι ενισχύσεις περιορίζονται σε όσους γεωργούς/ γεωργικές εκμεταλλεύσεις κατέβαλαν εύλογες προσπάθειες για να ελαχιστοποιήσουν τους κινδύνους για πρόκληση της ζημιάς. Επίσης, το καθεστώς προβλέπει τους όρους υπό τους οποίους μια περιοχή μπορεί να κηρυχθεί πληγείσα και τα κριτήρια που θα πρέπει να πληρούν οι δικαιούχοι ενίσχυσης. Τα πληγέντα αγροτεμάχια για να μπορούν να καλυφθούν από το Πλαίσιο πρέπει να είναι δικαιούχα εκταρικής επιδότησης κατά το έτος που επέρχεται η ζημία. Συνεπώς ένας γεωργός/ μια γεωργική εκμετάλλευση για να είναι δικαιούχος θα πρέπει να πληροί όλες τις υποχρεώσεις της πολλαπλής συμμόρφωσης βάσει του σχεδίου εκταρικών επιδοτήσεων και να εφαρμόζει τις καλές γεωργικές πρακτικές, με αποτέλεσμα να ελαχιστοποιούνται οι σχετικοί κίνδυνοι για πρόκληση πυρκαγιάς. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο γεωργικό τομέα θα πρέπει οι ίδιες να φέρουν τις συνέπειες των τυχόν απερίσκεπτων επιλογών τους ως προς τις μεθόδους παραγωγής ή τα προϊόντα.

Δικαιούχοι είναι οι κάτοχοι ή διαχειριστές γης που ασχολούνται πλήρως ή μερικώς με τη γεωργία, την κτηνοτροφία ή τη μελισσοκομία και επιθυμούν να επαναδραστηριοποιηθούν για αποκατάσταση των ζημιών στις περιοχές που κηρύσσονται ως πληγείσες από πυρκαγιά. Επίσης οι αιτούντες πρέπει να είναι εγγεγραμμένοι στα Μητρώα του Κυπριακού Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών (ΚΟΑΠ) και το πληγέν αγροτεμάχιο να είναι δικαιούχο εκταρικής επιδότησης κατά το έτος ζημιάς. Οι κτηνοτρό-

φοι πρέπει να είναι εγγεγραμμένοι στα Κτηνοτροφικά Μητρώα και οι μελισσοκόμοι αιτούντες να είναι καταχωρημένοι στο Μελισσοκομικό Μητρώο του Τμήματος Γεωργίας.

Οι ενισχύσεις που χορηγούνται για αντιστάθμιση των ζημιών έχουν τη μορφή άμεσης επιχορήγησης και το καθεστώς καλύπτει δαπάνες για υλικές ζημιές σε στοιχεία ενεργητικού όπως κτήρια, εξοπλισμό, μηχανήματα, αποθέματα και μέσα παραγωγής και δαπάνες για απώλεια εισοδήματος λόγω της ολοσχερούς ή μερικής καταστροφής της γεωργικής παραγωγής και των μέσων παραγωγής. Το καθεστώς καλύπτει ζημιές που προκλήθηκαν από πυρκαγιές μέχρι τρία έτη από την ημερομηνία επέλευσης τους. Η ένταση των ενισχύσεων δε ξεπερνά το 100% των επιλέξιμων δαπανών ενίσχυσης, συμπεριλαμβανομένων των πληρωμών από ασφαλιστικές συμβάσεις. Το καθεστώς έχει διάρκεια ισχύος μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2020 και μέγιστο ετήσιο προϋπολογισμό τις € 100 000. Ο συνολικός προϋπολογισμός για όλη τη διάρκεια του καθεστώτος καθορίστηκε στις €650 000.

7.2 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 2ας Μαΐου 2016 σχετικά με την κρατική ενίσχυση με αριθμό SA.43038 (2015/N) - Εθνικό Πλαίσιο χορήγησης Κρατικών Ενισχύσεων για την αντιστάθμιση ζημιών στον τομέα της γεωργίας για την περίοδο 2014-2020.

Η κοινοποίηση του πιο πάνω μέτρου κρατικής ενίσχυσης στην Επιτροπή έγινε από το Γραφείο στις 8 Σεπτεμβρίου 2015. Η Επιτροπή αφού αξιολόγησε το μέτρο με βάση το νομικό πλαίσιο και τις κοινές αρχές αξιολόγησης αποφάσισε στις 2/5/2016 να μην εγείρει αντιρρήσεις στην εφαρμογή του για το λόγο ότι είναι συμβιβάσιμο με την εσωτερική αγορά σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) και 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ.

Της κοινοποίησης του μέτρου στην Επιτροπή προηγήθηκε η κοινοποίησή του στον Έφορο από το Τμήμα Γεωργίας στις 15 Ιανουαρίου 2015. Το μέτρο κοινοποιήθηκε προς αντικατάσταση του προηγούμενου ομότιτλου καθεστώτος ενισχύσεων που είχε εγκριθεί από την Επιτροπή με την Απόφασή της με αριθμό N145/2008 και το οποίο είχε ισχύ μέχρι το τέλος του 2013.

Ο Έφορος αφού αξιολόγησε το μέτρο έκρινε με την Υπ' Αριθ. 39 Γνωμοδότηση ότι αυτό συνιστούσε κρατική ενίσχυση κατά το άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ και ως εκ τούτου θα έπρεπε να κοινοποιηθεί στην Επιτροπή για έγκριση πριν από την εφαρμογή του, σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ. Σύμφωνα με την εν λόγω γνωμάτευση, το καθεστώς πληρούσε τις προϋποθέσεις των Κατευθυντήριων Γραμμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις στον γεωργικό και τον δασονομικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές (2014 – 2020), ωστόσο, υποδείχθηκε ότι θα έπρεπε να συμμορφωθεί σε ορισμένα σημεία με τις πρόνοιες των Κατευθυντήριων Γραμμών προτού κοινοποιηθεί στην Επιτροπή για αξιολόγηση.

Το εν λόγω καθεστώς καθορίζει την εθνική πολιτική όσον αφορά τη διαχείριση των ζημιών στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής. Ειδικότερα, το καθεστώς δύναται να καλύψει ζημιές στη γεωργική παραγωγή ή στα μέσα παραγωγής, περιλαμβανομένων των κτιρίων και των φυτειών από θεομηνίες και έκτακτα γεγονότα, καθώς και από δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία, νοουμένου ότι οι εν λόγω ζημιές δεν καλύπτονται από υφιστάμενα γεωργασφαλιστικά συστήματα. Το καθεστώς επιδιώκει την καταβολή στους γεωργούς των ενισχύσεων για την επανόρθωση τέτοιων ζημιών το συντομότερο δυνατό, προκειμένου να αποτρέπεται ο κίνδυνος στρέβλωσης των συνθηκών ανταγωνισμού.

Το καθεστώς έχει διάρκεια ισχύος μέχρι τις 31.12.2020 και καλύπτει ζημιές που προκύπτουν μέχρι και τρία έτη από την ημερομηνία της επέλευσης των ζημιογόνων γεγονότων.

Οι ενισχύσεις έχουν τη μορφή άμεσης επιχορήγησης και καταβάλλονται εντός τεσσάρων ετών από την ημερομηνία επέλευσης του ζημιογόνου γεγονότος. Δικαιούχοι του καθεστώτος δύνανται να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα, που είναι κάτοχοι/διαχειριστές γεωργικής εκμετάλλευσης τη στιγμή που συνέβη το ζημιογόνο αίτιο και δεν εκκρεμεί εναντίον τους διαδικασία ανάκτησης άλλης ενίσχυσης που κρίθηκε ασυμβίβαστη. Σημειώνεται ότι για την κάλυψη ζημιών που οφείλονται σε δυσμενείς καιρικές συνθήκες που δύνανται να εξομοιωθούν με θεομηνίες, οι δικαιούχοι θα πρέπει να δραστηριοποιούνται στον πρωτογενή τομέα. Ο συνολικός προϋπολογισμός του καθεστώτος καθορίστηκε στα €14.000.000 με ανώτατο ποσό ενίσχυσης ανά δικαιούχο τα €150.000.

Το καθεστώς προβλέπει ότι η ένταση των ενισχύσεων για ζημιές που προκαλούνται από θεομηνίες και έκτακτα γεγονότα δε θα ξεπερνά το 80% των επιλέξιμων δαπανών ενίσχυσης συμπεριλαμβανομένων και των αποζημιώσεων από ασφαλιστικές συμβάσεις. Πληρούνται επίσης οι σχετικές πρόνοιες των Κατευθυντηρίων Γραμμών ως προς την ένταση της ενίσχυσης για δυσμενείς καιρικές συνθήκες.

7.3 Έβδομη και Όγδοη Παράταση του κυπριακού καθεστώτος παροχής εγγυήσεων στα πιστωτικά ιδρύματα, υποθέσεις Υπ' Αριθμό SA.43874 (2015/N) και SA.45598 (2016/N) αντίστοιχα

Στις 11 Ιανουαρίου 2016 και 28 Ιουνίου 2016 αντίστοιχα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να μην προβάλλει αντιρρήσεις στο αίτημα της Κυπριακής Δημοκρατίας για χορήγηση έβδομης και όγδοης παράτασης στο καθεστώς παροχής κρατικών εγγυήσεων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας κρίνοντας το συμβατό με την εσωτερική αγορά, σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ που επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων με σκοπό την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους.

Το εν λόγω καθεστώς είχε εγκριθεί αρχικά στις 6 Νοεμβρίου 2012 (SA.35499) με σκοπό να διευκολύνει την πρόσβαση των επιλέξιμων πιστωτικών ιδρυμάτων σε μεσοπρόθεσμη χρηματοδότηση και, συνακόλουθα, να συμβάλει στη διατήρηση της σταθερότητας στον χρηματοπιστωτικό τομέα της Κύπρου. Σημειώνεται ότι των πιο πάνω παρατάσεων προηγήθηκαν οι εξής παρατάσεις:

- Η 1η Παράταση εγκρίθηκε στις 22 Ιανουαρίου 2013, με διάρκεια ισχύος μέχρι τις 30 Ιουνίου 2013.
- Η 2η Παράταση εγκρίθηκε στις 25 Ιουλίου 2013 με διάρκεια ισχύος μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2013.
- Η 3η Παράταση εγκρίθηκε στις 18 Δεκεμβρίου 2013 με διάρκεια ισχύος μέχρι τις 30 Ιουνίου 2014.
- Η 4η Παράταση εγκρίθηκε στις 25 Ιουνίου 2014 με διάρκεια ισχύος μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2014.
- Η 5η Παράταση εγκρίθηκε στις 14 Ιανουαρίου 2015 με διάρκεια ισχύος μέχρι τις 30 Ιουνίου 2015.
- Η 6η Παράταση εγκρίθηκε στις 13 Ιουλίου 2015 με διάρκεια ισχύος μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2015.

7.4 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 28ης Ιουνίου 2016 σχετικά με την κρατική ενίσχυση με αριθμό SA.45004 (2016/N) - Cyprus - State grant scheme to borrowers and micro-companies (Σχέδιο προστασίας της πρώτης κατοικίας).

Στις 30 Μαρτίου 2016 ο Κυπριακός Οργανισμός Ανάπτυξης Γης (ΚΟΑΓ) ως Αρμόδια Αρχή κοινοποίησε μέσω του Γραφείου του Εφόρου στην Επιτροπή το πιο πάνω καθεστώς ενισχύσεων. Ακολούθως, η Επιτροπή έθεσε συγκεκριμένα ερωτήματα σε σχέση με το καθεστώς στα οποία ο ΚΟΑΓ απάντησε με επιστολές του ημερομηνίας 18/5/2016 και 6/6/2016. Αφού ολοκληρώθηκε η σχετική διαδικασία διαβούλευσης με την Επιτροπή, ο οργανισμός απέστειλε στις 14 Ιουνίου 2016 τις τελικές τροποποιήσεις επί του καθεστώτος.

Στις 28 Ιουνίου 2016 η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση με την οποία έκρινε ότι το καθεστώς ενισχύσεων για τη στήριξη των ιδιωτικών νοικοκυριών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην αποπληρωμή των δανείων τους είναι σύμφωνο με τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων της ΕΕ.

Το καθεστώς απευθύνεται σε οφειλέτες-φυσικά πρόσωπα που έχουν λάβει στεγαστικό δάνειο από αδειοδοτημένο από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου χρηματοπιστωτικό ίδρυμα με εξασφάλιση/υποθήκη την κύρια τους κατοικία ή έχουν λάβει επιχειρηματικό δάνειο για χρηματοδότηση μικρής επιχείρησης παρέχοντας ως εξασφάλιση την κύρια κατοικία τους ή/και την κατοικία του/της συζύγου τους. Ειδικότερα, το μέτρο προβλέπει την επιδότηση από τον ΚΟΑΓ μέρους των πληρωμών που αφορούν το ενυπόθηκο δάνειο του δανειολήπτη με σκοπό την εξάλειψη του κινδύνου για εκποίηση της κύριας κατοικίας του. Η επιδότηση δεν μπορεί να υπερβαίνει το 60% των εν λόγω πληρωμών, οι οποίες αφορούν τόσο πληρωμές για τόκους όσο και πληρωμές για το κεφάλαιο του δανείου. Επιπλέον, η επιδότηση ανά δανειολήπτη δεν μπορεί να ξεπερνά το ποσό των €10.000 ανά έτος και δύναται να χορηγείται για μέγιστο χρονικό διάστημα τριών διαδοχικών ετών, ήτοι το συνολικό ανώτατο ποσό επιδότησης ανά δικαιούχο είναι €30.000. Η επιλεξιμότητα και για τις δύο κατηγορίες των δικαιούχων-δανειοληπτών έχει καθοριστεί με βάση δύο κριτήρια: (α) το οικογενειακό εισόδημα και (β) την εκτιμημένη αγοραία αξία της ακίνητης του περιουσίας. Επίσης, ο αιτητής θα πρέπει να έχει ολοκληρώσει τις προβλεπόμενες στο εθνικό δίκαιο διαδικασίες για την αναδιάρθρωση του δανείου του και θα πρέπει να έχει εξασφαλίσει προσωπικό σχέδιο αποπληρωμής από εξουσιοδοτημένο σύμβουλο αφερεγγυότητας.

Αποκλείονται από το Σχέδιο οποιεσδήποτε οφειλές τρεχούμενων λογαριασμών, πιστωτικών καρτών, επενδυτικών και καταναλωτικών δανείων, φορολογικές οφειλές προς το κράτος, οφειλές προς το ταμείο κοινωνικών ασφαλίσεων, οποιαδήποτε ιδιωτικά χρέη και πρόστιμα συμπεριλαμβανομένων των οφειλών προς τους Δήμους και Κοινότητες. Η διάρκεια ισχύος του καθεστώτος καθορίστηκε στα τέσσερα έτη και ο συνολικός προϋπολογισμός του στα €8.000.000.

Η Επιτροπή έκρινε ότι οι επιχορηγήσεις προς τα φυσικά πρόσωπα που δεν ασκούν οικονομική δραστηριότητα δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις ενώ αναφερόμενη στις ενισχύσεις προς τις πολύ μικρές επιχειρήσεις η Επιτροπή επεσήμανε ότι, επειδή πρόκειται για πολύ μικρά ποσά ενισχύσεων, αυτές θα μπορούσαν να υπαχθούν στους κανόνες για τη χορήγηση ενισχύσεων ήσσονος σημασίας (de minimis). Η Επιτροπή εξέτασε επίσης κατά πόσον το μέτρο θα μπορούσε να παρέχει ένα έμμεσο πλεονέκτημα στις τράπεζες που συμμετέχουν στο καθεστώς καθώς το μέτρο θα αυξάνει τα ποσά που θα λαμβάνουν οι τράπεζες από τα μη-εξυπηρετούμενα δανειά τους. Ωστόσο, η Επιτροπή εκτίμησε ότι η έμμεση ενίσχυση προς τις τράπεζες που προκύπτει από την επιχορήγηση των νοικοκυ-

ριών, δηλαδή των φυσικών προσώπων που δεν ασκούν οικονομική δραστηριότητα, είναι συμβίβασιμη με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο α) της ΣΛΕΕ καθώς αφορά την εφαρμογή ενός μέτρου κοινωνικού χαρακτήρα και οι ενισχύσεις είναι καλά στοχευμένες και περιορισμένες σε χρόνο και έκταση σε ό,τι είναι αναγκαίο για την επίτευξη του στόχου τους, δηλαδή την αποτροπή της πιθανότητας οι οφειλέτες να χάσουν την κύρια κατοικία τους. Επιπλέον, δεδομένου ότι στο καθεστώς συμμετέχουν όλα τα αδειοδοτημένα στην Κύπρο χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν τίθεται ζήτημα διακριτικής μεταχείρισης. Τέλος, η Επιτροπή έκρινε ότι η έμμεση ενίσχυση προς τις τράπεζες που προκύπτει από την παροχή επιχορήγησης σε πολύ μικρές επιχειρήσεις είναι σύμφωνη με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ και αποφάσισε να μην εγείρει αντιρρήσεις στην εφαρμογή του καθεστώτος, διότι το μέτρο είναι κατάλληλο για τον στόχο της διάσωσης της κύριας κατοικίας των οφειλετών και πληροί τις προϋποθέσεις της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας.

7.5 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 27ης Απριλίου 2016 σχετικά με την κρατική ενίσχυση αριθ. SA.45051 (2016/N) για τη τελική αποτίμηση της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας.

Στις 27 Απριλίου 2016 εκδόθηκε η Απόφαση της Επιτροπής σχετικά με την κρατική ενίσχυση για τη τελική αποτίμηση της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας (ΣΚΤ).

Προηγήθηκε, στις 18 Δεκεμβρίου 2015, η έγκριση από την Επιτροπή της συμπληρωματικής κρατικής ενίσχυσης, ύψους €175 εκ., υπέρ της ΣΚΤ, ως σύμφωνη με τους κανόνες της Ε.Ε. για τις κρατικές ενισχύσεις. Τα κεφάλαια χορηγήθηκαν από το Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης έναντι κανονικών μετοχών στην ΣΚΤ με την συμμετοχή του Ταμείου στο μετοχικό κεφάλαιο της ΣΚΤ να κυμαίνεται από 21% έως 33%.

Στην Απόφαση της Επιτροπής του 2015 προβλεπόταν επίσης ότι για τη μειοψηφική συμμετοχή, των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων (ΣΠΙ) στην ΣΚΤ θα γινόταν ανταλλαγή των υφιστάμενων μετοχών των ΣΠΙ με μετοχές της ΣΚΤ. Η αναλογία, βάσει της οποίας θα γινόταν η ανταλλαγή, θα αποφαιζόταν στη βάση της τελικής αποτίμησης, τόσο των ΣΠΙ όσο και της ΣΚΤ, η οποία θα πραγματοποιείτο μετά την ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησής της από το Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης.

Η Κύπρος δεσμεύτηκε να κοινοποιήσει την τελική αποτίμηση και την επακόλουθη ανακατανομή των μετοχών της ΣΚΤ, έτσι ώστε να λάβει την έγκριση της Επιτροπής, νοουμένου ότι η τελική αποτίμηση της ΣΚΤ θα ήταν ψηλότερη από την μέση τιμή του εύρους που υπολογίστηκε, βάσει της προκαταρκτικής αποτίμησης.

Στις 5 Απριλίου του 2016 η Κύπρος κοινοποίησε την τελική αποτίμηση της ΣΚΤ προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η εκτιμώμενη αξία της ΣΚΤ, με βάση τα στοιχεία της τελικής έκθεσης, κυμαίνεται μεταξύ των €500 εκ. και €625 εκ.. Η τελική αποτίμηση είχε ψηλότερο χαμηλό σημείο αλλά χαμηλότερη ψηλή τιμή από την προκαταρκτική αποτίμηση. Η Κύπρος ζήτησε από την Επιτροπή να εγκρίνει την οριστική κατανομή των μετοχών της ΣΚΤ σε εύρος βάσης μεταξύ €560 εκ. και €625 εκ., ήτοι μεταξύ της μέσης τιμής περίπου και της υψηλής τιμής του σημείου που προκύπτει από την εκ των υστέρων τελική αποτίμηση.

Η Κύπρος στην κοινοποίησή της, παρόλο που η αξία του κάθε ΣΠΙ εκτιμήθηκε από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα ως μηδενική, ζήτησε την έγκριση της Επιτροπής για να εκδώσει μία μετοχή ονομαστι-

κής αξίας €15 για κάθε ΣΠΙ, δηλαδή 18 μετοχές συνολικής αξίας €270 για τα 18 ΣΠΙ, ώστε να μην χαθεί η αξία των μετοχών που κάθε μέλος των ΣΠΙ κατείχε. Σημειώνεται ότι τα ΣΠΙ συμμετέχουν και στη Συνεργατική Εταιρεία Συμμετοχών (ΣΕΣ) .

Η Επιτροπή στην αξιολόγησή της συμπέρανε ότι η ανακατανομή των μετοχών μεταξύ των ιδιοκτητών της ΣΚΤ, όπως προκύπτει από την τελική αποτίμηση, δε συνιστά νέα ενίσχυση. Εξέτασε επίσης κατά πόσον η τελική αποτίμηση της αξίας της ΣΚΤ και η επακόλουθη ανακατανομή των μετοχών καλύπτεται από τους λόγους της Απόφασης του 2015, καθώς και κατά πόσον η κατανομή των βαρών μεταξύ των μετόχων, όπως προκύπτει από την ανακατανομή, δε θα είναι μικρότερη από αυτή που υπολογίστηκε με βάση την προκαταρκτική αποτίμηση.

Μετά την εισφορά κεφαλαίων του Ταμείου Ανακεφαλαιοποίησης και στη βάση της προκαταρκτικής αποτίμησης το ποσοστό συμμετοχής του κράτους στο μετοχικό κεφάλαιο της ΣΚΤ και τα δικαιώματα ψήφου θα μειώνονταν από 99% σε μια εκτιμώμενη συμμετοχή εύρους από 66% έως 78%. Το αντίστοιχο ποσοστό των υφιστάμενων μετόχων του ΣΕΣ θα μειωνόταν από 1% σε 0,77% έως 0,98%. Με τη νέα ανακατανομή μειώνεται το ποσοστό συμμετοχής των υφιστάμενων μετόχων και κατά συνέπεια υπάρχει συμμόρφωση με την Απόφαση του 2015. Η Επιτροπή κατέληξε ότι το σχέδιο αναδιάρθρωσης δεν τροποποιείται ουσιωδώς και η ανακεφαλαιοποίηση από το Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης το Δεκέμβριο του 2015 εξακολουθεί να καλύπτεται από την έγκριση της Απόφασης του 2015.

7.6 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 12ης Σεπτεμβρίου 2016 σχετικά με την κρατική ενίσχυση με αριθμό SA.46048 (2016/N) - Αναθεωρημένο Εθνικό Πλαίσιο Χορήγησης Κρατικών Ενισχύσεων για την Αντιστάθμιση Ζημιών στον Τομέα της Γεωργίας για την περίοδο 2014 – 2020

Στις 15 Μαρτίου 2016 το Τμήμα Γεωργίας, ως Αρμόδια Αρχή, κοινοποίησε στον Έφορο το υπό αναφορά καθεστώς το οποίο είχε ως σκοπό την τροποποίηση του υφιστάμενου καθεστώτος με τίτλο «Εθνικό πλαίσιο χορήγησης κρατικών ενισχύσεων για την αντιστάθμιση ζημιών στον τομέα της γεωργίας για την περίοδο 2014 – 2020» το οποίο είχε εγκριθεί από την Επιτροπή με απόφασή της ημερομηνίας 2 Μαΐου 2016 . Στις 5 Μαΐου 2016 ο Έφορος εξέδωσε την Υπ' Αρ. 40 γνωμοδότησή του, σύμφωνα με την οποία το υπό εξέταση αναθεωρημένο πλαίσιο θα έπρεπε να κοινοποιηθεί στην Επιτροπή για την αξιολόγηση της συμβατότητάς του με βάση τις Κατευθυντήριες Γραμμές στον γεωργικό και τον δασονομικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές. Η κοινοποίηση στην Επιτροπή έγινε από την Αρμόδια Αρχή μέσω του Εφόρου στις 22 Ιουλίου 2016. Η Επιτροπή με επιστολή της ημερομηνίας 4 Αυγούστου 2016 ζήτησε από τις κυπριακές αρχές συμπληρωματικές πληροφορίες για το μέτρο, οι οποίες στάληκαν στην Επιτροπή με επιστολές τους ημερομηνίας 30 Αυγούστου 2016 και 7 Σεπτεμβρίου 2016.

Στόχος του καθεστώτος είναι η κάλυψη ζημιών στη γεωργική παραγωγή ή στα μέσα παραγωγής, περιλαμβανομένων των κτιρίων και των φυτειών από θεομηνίες και έκτακτα γεγονότα. Το υπό αναφορά καθεστώς διέπει τόσο τις κρατικές ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών που καλύπτονται από το Εθνικό Πλαίσιο όσο και τις ενισχύσεις ως αντιστάθμιση για ζημιές που προηγούμενως καλύπτονταν από τον Οργανισμό Γεωργικής Ασφάλισης. Σημειώνεται ότι σε σχέση με τις αποζημιώσεις που κατέβαλλε ο ΟΓΑ, με βάση το σχετικό καθεστώς ενισχύσεων για την επιδότηση των ασφαλιστρών των γεωργών, η Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με επιστολή της ημερομηνίας 29 Ιανουαρίου 2015 εξέφρασε τις αμφιβολίες της ως προς τη

συμβατότητα του καθεστώτος αυτού με τον Κανονισμό (Ε.Ε.) αρ. 702/2014 λόγω του ότι το υφιστάμενο στην Κύπρο υποχρεωτικό σύστημα γεωργικής ασφάλισης προέβλεπε την παροχή ασφαλιστικής κάλυψης αποκλειστικά από έναν ασφαλιστικό οργανισμό, τον ΟΓΑ, σε αντίθεση και κατά παράβαση της σχετικής πρόνοιας του άρθρου 28 του σχετικού απαλλακτικού κανονισμού στον τομέα της Γεωργίας, ο οποίος απαιτεί η ασφαλιστική κάλυψη να μην παρέχεται από ένα μόνο ασφαλιστικό οργανισμό.

Το αναθεωρημένο πλαίσιο καλύπτει τις ακόλουθες ζημίες:

- Θεομηνίες, όπως σεισμό, χιονοστιβάδα, κατολίσθηση, πλημμύρα ή έκτακτα γεγονότα, όπως πόλεμο, εσωτερικές ταραχές ή απεργίες, μείζονα πυρηνικά ή βιομηχανικά ατυχήματα.
- Δυσμενή κλιματικά φαινόμενα.
- Ασθένειες που προκαλούνται από δυσμενείς καιρικές συνθήκες με αποτέλεσμα την απώλεια παραγωγής.
- Ακαρπία ως αποτέλεσμα της επικράτησης δυσμενών κλιματικών φαινομένων σε δενδρώδεις καλλιέργειες κατά το στάδιο της άνθισης.

Δικαιούχοι του Μέτρου είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα, κάτοχοι ή διαχειριστές γεωργικής εκμετάλλευσης που βρίσκεται στις περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία τη στιγμή που συμβαίνει το ζημιογόνο αίτιο. Προκειμένου για ζημίες που οφείλονται σε δυσμενείς καιρικές συνθήκες που δύνανται να εξομοιωθούν με θεομηνίες, οι δικαιούχοι θα πρέπει να δραστηριοποιούνται στον πρωτογενή τομέα.

Το συνολικό μέγιστο ποσό για όλη τη διάρκεια ισχύος του καθεστώτος καθορίζεται στα €48 εκ. ενώ ο ετήσιος προϋπολογισμός του ανέρχεται στα €8 εκ. Το ανώτατο ποσό ενίσχυσης ανά δικαιούχο δε θα ξεπερνά τις €100.000 σε ένα έτος και τις €200.000 σε περίοδο πέντε ετών.

Το καθεστώς έχει διάρκεια μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2020 και καλύπτει γεγονότα/συμβάντα που θα έχουν επέλθει μέχρι την ημερομηνία αυτή.

Οι ενισχύσεις που χορηγούνται για αντιστάθμιση των ζημιών έχουν τη μορφή άμεσης επιχορήγησης και καταβάλλονται εντός τεσσάρων ετών από την ημερομηνία επέλευσης του γεγονότος/συμβάντος. Στο καθεστώς υπάρχουν πρόνοιες για την μέθοδο υπολογισμού και το ποσοστό ενίσχυσης για κάθε κατηγορία και είδος ζημίας.

Στο καθεστώς προνοείται επίσης ότι οι σχετικές ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται ταυτόχρονα με ενισχύσεις βάσει άλλων καθεστώτων ή να σωρεύονται με ειδικές ενισχύσεις, υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό ποσό της κρατικής ενίσχυσης δεν υπερβαίνει τα ανώτατα όρια της ενίσχυσης όπως καθορίζονται στο παρόν καθεστώς. Επίσης απαγορεύεται η σώρευση με Μέτρα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης που αφορούν εργαλεία Διαχείρισης Κινδύνων καθώς και με ενισχύσεις ήσσονος σημασίας εφόσον αυτή θα έχει ως αποτέλεσμα η ένταξη ή το ποσό της ενίσχυσης να υπερβεί το ποσό που καθορίζεται στο παρόν καθεστώς.

Η Επιτροπή αφού αξιολόγησε το καθεστώς με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές για την γεωργία και τις κοινές αρχές αξιολόγησης κατέληξε ότι αυτό συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) και 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της ΣΛΕΕ.

8. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Η εκπαίδευση και η ενημέρωση των Αρμοδίων Αρχών και των εμπλεκόμενων φορέων για θέματα κρατικών ενισχύσεων αποτελεί, βάσει της κείμενης νομοθεσίας, μία εκ των αρμοδιοτήτων του Έφορου.

Βασικό μέρος της ενημέρωσης αλλά και της επιμόρφωσης των διαφόρων Αρμοδίων Αρχών, σε θέματα κρατικών ενισχύσεων, είναι και η διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων. Κατά το 2016 το Γραφείο διοργάνωσε το ακόλουθο εκπαιδευτικό σεμινάριο:

- 19–20/12/2016 Διημερίδα με θέμα «Η εφαρμογή των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς» η οποία πραγματοποιήθηκε στην Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης.

Με την ευκαιρία της υποβολής της Ετήσιας Έκθεσης για το 2015 στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο Έφορος επισκέφθηκε τόσο τον Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων όσο και τους Αρχηγούς των Κοινοβουλευτικών Κομμάτων, στους οποίους επέδωσε αντίγραφο της Έκθεσής του, τους ενημέρωσε για τις δραστηριότητες του Γραφείου και τους εξέφρασε τις σκέψεις και απόψεις του όσον αφορά στην αποτελεσματικότερη λειτουργία του Γραφείου.

9. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

9.1 Σχέσεις με τη νομοθετική εξουσία

Στη διάρκεια του 2016 ο Έφορος κλήθηκε σε αρκετές περιπτώσεις ενώπιον διαφόρων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, όπως αυτών της Γεωργίας και Φυσικών Πόρων, Συγκοινωνιών και Έργων, Εσωτερικών, Οικονομικών και Προϋπολογισμού, Υγείας, Παρακολουθήσεως Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημόσιων Δαπανών, για να εκθέσει τις απόψεις του επί διαφόρων θεμάτων που εξετάζονταν από τις εν λόγω Επιτροπές.

Μερικά από τα αυτεπάγγελα θέματα επί των οποίων το Γραφείο κλήθηκε να εκθέσει τις απόψεις του, είναι τα ακόλουθα:

- Η απόφαση της κυβέρνησης για κλείσιμο του Οργανισμού Γεωργικής Ασφάλισης και οι αρνητικές συνέπειες για τον αγροτικό κόσμο.
- Οι ζημιές που έχουν προκληθεί σε καλλιέργειες λόγω των ακραίων καιρικών φαινομένων των τελευταίων χρόνων και ανάγκη στήριξης των πληγέντων.
- Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι οδηγοί αστικών ταξί.
- Η κακή οικονομική κατάσταση των Αρδευτικών Τμημάτων, τα συσσωρευμένα χρέη που έχουν δημιουργηθεί και η ανάγκη ρύθμισης τους ζητήματος.
- Η βιομηχανία στην Κύπρο, προβλήματα και προοπτικές.
- Οι πρόνοιες του Συμβολαίου με τον ιδιώτη επενδυτή του λιμανιού Λεμεσού για επιβολή πλαφόν στις εμπορικές δραστηριότητες του λιμανιού Λάρνακας και οι συνέπειες στην ανάπτυξη της Λάρνακας.
- Οι προσφορές για τη διαχείριση των υπηρεσιών στο λιμάνι Λεμεσού που αφορούν το τερματικό εμπορευματοκιβωτίων (EUROGATE), τερματικό πολλαπλών χρήσεων (DP WORLD) και τις θαλάσσιες υπηρεσίες (P&O MARINE).
- Ενημέρωση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Γεωργίας και Φυσικών Πόρων για τη μελέτη αναδιάρθρωσης της Επιτροπής Σιτηρών Κύπρου.

Μερικά από τα νομοσχέδια και τους κανονισμούς επί των οποίων το Γραφείο κλήθηκε να καταθέσει τις απόψεις του, είναι:

- Προτεινόμενα νομοθετήματα για την αποκρατικοποίηση της CYTA:
 - Ο περί Υπηρεσίας Τηλεπικοινωνιών (Τροποποιητικός) Νόμος του 2015.
 - Ο περί Διασφάλισης των Δικαιωμάτων των Υπαλλήλων της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου Νόμος του 2015.
 - Ο περί Δικαιώματος Επέμβασης στη Νέα Ιδιωτικού Δικαίου Εταιρεία της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου σε Ορισμένες Περιπτώσεις Νόμος του 2015.
 - Οι περί Προσωπικού της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου (Γενικοί)(Τροποποιητικοί) Κανονισμοί του 2016.

- Οι περί Συντάξεων Υπαλλήλων της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου (Τροποποιητικοί) Κανονισμοί του 2016.
- Ο περί Φορολογίας του Εισοδήματος (Τροποποιητικός) (Αρ. 3) Νόμος του 2016 (Παροχή φορολογικών κινήτρων σε φυσικά πρόσωπα που επενδύουν σε καινοτόμες επιχειρήσεις).
- Ο περί Παροχής Υπηρεσιών Αεροναυτιλίας Νόμος του 2016 (Μεταβίβαση της παροχής υπηρεσιών αεροναυτιλίας από το Τμήμα Πολιτικής Αεροπορίας σε κρατική εταιρεία ιδιωτικού δικαίου).
- Ο περί Γενικού Συστήματος Υγείας (Τροποποιητικός) Νόμος του 2016.
- Ο περί Ίδρυσης Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας Νόμος του 2016.

9.2 Σχέσεις με την εκτελεστική εξουσία

Στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων του και συγκεκριμένα του συμβουλευτικού ρόλου του, ο Έφορος έχει συστηματική επικοινωνία και συνεργασία με τις Αρμόδιες Αρχές με σκοπό την τήρηση του κυπριακού και του ενωσιακού δικαίου για τις κρατικές ενισχύσεις. Εκτιμάται ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της εν λόγω συνεργασίας που μπορεί να επιτευχθεί με την συστηματική εκπαίδευση του προσωπικού των Αρμοδίων Αρχών σε θέματα κρατικών ενισχύσεων.

10. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Το Γραφείο του Εφόρου, ως το εθνικό σημείο επαφής μεταξύ της Επιτροπής και των Αρμοδίων Αρχών, είναι σε συνεχή επαφή και συνεργασία κυρίως με τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού και τη Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης. Μετά την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ το Γραφείο εκπροσωπείται ανελλιπώς στη Συμβουλευτική Επιτροπή για τις κρατικές ενισχύσεις καθώς και στις πολυμερείς συναντήσεις για συζήτηση θεμάτων κρατικών ενισχύσεων. Στις επιτροπές αυτές συζητούνται προσχέδια νέων ή τροποποίηση υφιστάμενων κανονισμών/ πλαισίων/ κατευθυντήριων γραμμών και άλλων νομοθετημάτων που ετοιμάζει η Επιτροπή και γενικότερα γίνεται ανταλλαγή απόψεων σε θέματα, τα οποία άπτονται της μελλοντικής πολιτικής της ΕΕ στον τομέα αυτό. Η συστηματική συμμετοχή στη Συμβουλευτική Επιτροπή για τις κρατικές ενισχύσεις αλλά και σε άλλες συναντήσεις προσφέρει σημαντικότερες ευκαιρίες για επικοινωνία με την Επιτροπή και με τα άλλα κράτη μέλη, για ανταλλαγή απόψεων και προβολή των θέσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας.

10.1 Συνεδρίες Συμβουλευτικής Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις ή άλλες πολυμερείς συναντήσεις

Στη διάρκεια του υπό επισκόπηση έτους, το Γραφείο του Εφόρου συμμετείχε στις ακόλουθες συνεδρίες της Συμβουλευτικής Επιτροπής ή σε άλλες πολυμερείς συναντήσεις:

- Φόρουμ Υψηλού Επιπέδου των κρατών μελών της ΕΕ, υπό την προεδρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με θέμα τον εκσυγχρονισμό των κρατικών ενισχύσεων. Βρυξέλλες, 3 Ιουνίου 2016.
- Συνεδρία της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την αναθεώρηση του Γενικού Κανονισμού Απαλλαγής Κατά Κατηγορία, Βρυξέλλες 24 Μαΐου 2016.
- Συνεδρία της Ομάδας Εργασίας των κρατών μελών της ΕΕ, με θέμα τη διαφάνεια στην εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις. Βρυξέλλες, 28 Μαΐου 2016.
- Συνεδρία της Ομάδας Εργασίας των κρατών μελών της ΕΕ, υπό την προεδρία του Βελγίου, με θέμα τον εκσυγχρονισμό των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις. Βρυξέλλες, 28 Οκτωβρίου 2016.
- Συνεδρία της Ομάδας Εργασίας των κρατών μελών της ΕΕ, υπό την προεδρία της Ολλανδίας, με θέμα τον εκσυγχρονισμό των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις. Άμστερνταμ, 11 Μαρτίου 2016.

10.2 Εκπαιδευτικά και Ενημερωτικά Σεμινάρια

Κατά το υπό επισκόπηση έτος όλοι οι λειτουργοί του Γραφείου παρακολούθησαν σεμινάριο με θέμα τις κρατικές ενισχύσεις που πραγματοποιήθηκε στις 19 και 20/12/2016 στην Κυπριακή Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης. Το σεμινάριο κάλυψε τα ακόλουθα εξειδικευμένα θέματα:

- α) Κοινή αγορά ως σκληρός πυρήνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- β) Η έννοια της κρατικής ενίσχυσης και η Αρχή του Ιδιώτη Επενδυτή.

- γ) Συμβατότητα κρατικών ενισχύσεων και κοινές αρχές αξιολόγησης.
- δ) Ο Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής Κατά Κατηγορία.

Επίσης, λειτουργοί του Γραφείου παρακολούθησαν τα πιο κάτω εκπαιδευτικά σεμινάρια στο εξωτερικό:

- «Essentials of State Aid Law and Procedures» Βρυξέλλες, 8 και 9 Φεβρουαρίου 2016.
- «Essentials of State Aid Law and Procedures» Βερολίνο, 10 και 11 Οκτωβρίου 2016.
- «How to ensure the Compliance of Infrastructure Funding with EU State Aid Law? State Aid for Rescue and Restructuring» Λονδίνο, 10 Νοεμβρίου 2016.

11. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΝ ΣΕ ΙΣΧΥ ΚΑΤΑ ΤΟ 2016

Ο συνολικός αριθμός προγραμμάτων και ατομικών κρατικών ενισχύσεων που βρίσκονταν σε ισχύ¹ κατά τη διάρκεια του 2016, εξαιρουμένων εκείνων στους τομείς της γεωργίας, κτηνοτροφίας και αλιείας, ανερχόταν σε 29.²

11.1 Υφιστάμενα σχέδια κρατικών ενισχύσεων στον τομέα της γεωργίας και κτηνοτροφίας³

Προτού περιέλθει στην αρμοδιότητα του Εφόρου ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων στον τομέα της γεωργίας και κτηνοτροφίας, τον Οκτώβριο του 2005, το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, με βάση τις πρόνοιες της Πράξης Προσχώρησης της Κύπρου στην ΕΕ, όπως αυτές διαλαμβάνονται στο Παράρτημα IV, Μέρος 4, κοινοποίησε στις 30.08.2004 στην Επιτροπή 70 υφιστάμενα μέτρα κρατικών ενισχύσεων στον εν λόγω τομέα, τα οποία βρίσκονταν σε ισχύ κατά την προενταξιακή περίοδο και μπορούσαν να συνεχίσουν ως είχαν μέχρι τις 30 Απριλίου 2007. Τα περισσότερα από τα προγράμματα αυτά κρίθηκαν ασύμβατα με τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων και, ως εκ τούτου, καταργήθηκαν. Από την ημερομηνία αυτή και μετέπειτα τα σχέδια που δεν ήταν συμβατά με το κοινοτικό νομοθετικό πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις καταργήθηκαν. Στο τέλος του 2016 βρίσκονταν σε ισχύ 29 προγράμματα κρατικών ενισχύσεων στον τομέα της γεωργίας και κτηνοτροφίας.

11.2 Προγράμματα κρατικών ενισχύσεων στον τομέα της αλιείας

Τα προγράμματα κρατικών ενισχύσεων στον τομέα της αλιείας έπρεπε να αξιολογηθούν προενταξιακά από τις εθνικές αρχές και ακολούθως να κοινοποιηθούν στην Επιτροπή.

Σήμερα βρίσκεται σε ισχύ ένα μόνο πρόγραμμα κρατικών ενισχύσεων στον τομέα της αλιείας με τίτλο «Οικονομική Βοήθεια για Παράκτια Αλιεία».

1. Οι Αρμόδιες Αρχές εδέχοντο ή/και είχαν το δικαίωμα έγκρισης αιτήσεων.

2. Κατάλογος με τα μέτρα αυτά επισυνάπτεται ως Παράρτημα I.

3. Κατάλογος με τα μέτρα αυτά επισυνάπτεται ως Παράρτημα II.

12. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΦΟΡΟΥ ΓΙΑ ΤΟ 2017

Παρατίθενται κατωτέρω οι κατά προτεραιότητα δράσεις του Εφόρου, οι οποίες αναμένεται να συμβάλουν στην εύρυθμη λειτουργία του Γραφείου και την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων:

- Δημιουργία οργανωτικής δομής και ενίσχυση της στελέχωσης του Γραφείου με επιπρόσθετο προσωπικό. Η ιδιαίτερα τεχνική φύση των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων επιβάλλει τη συνεχή εκπαίδευση των λειτουργών του Γραφείου στα επιμέρους θέματα των κρατικών ενισχύσεων και απαιτεί μια σημαντική επένδυση από μέρους του κράτους, η οποία όμως εκμηδενίζεται με τη λήξη της απόσπασης των λειτουργών που τοποθετούνται στο Γραφείο του Εφόρου. Ως εκ τούτου, βασική προτεραιότητα του Εφόρου είναι η προώθηση της δημιουργίας οργανωτικής δομής, η οποία θα διασφαλίζει τη συνέχεια και την ομαλή λειτουργία του Γραφείου ενώ ταυτόχρονα θα επιτρέπει τη συσσώρευση γνώσης και εμπειρίας στο αντικείμενο των κρατικών ενισχύσεων.
- Τη διενέργεια όλων των προπαρασκευαστικών εργασιών που απαιτούνται για τη δημιουργία Κεντρικών Μητρώων Κρατικών Ενισχύσεων, στα οποία θα καταχωρούνται υποχρεωτικά από τις Αρμόδιες Αρχές οι ενισχύσεις που παραχωρούνται και τα οποία θα ελέγχονται σε κεντρικό επίπεδο από το Γραφείο του Εφόρου.

Σκοπός του έργου είναι ο αποτελεσματικός έλεγχος της τήρησης των διατάξεων της σχετικής με τις κρατικές ενισχύσεις ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας. Συγκεκριμένα, με τη λειτουργία του συστήματος του Κεντρικού Μητρώου Ενισχύσεων Ήσσονος Σημασίας οι εξουσιοδοτημένοι λειτουργοί των Αρμοδίων Αρχών, όπως υπουργείων και ανεξάρτητων αρχών, θα έχουν πρόσβαση στο σύστημα και θα ελέγχουν πριν από τη χορήγηση ενισχύσεων ήσσονος σημασίας ότι ο αιτούμενος την ενίσχυση δεν έχει ξεπεράσει το ανάλογο με τον τομέα δραστηριότητάς του όριο ποσού ανά κυλιόμενη τριετία. Ταυτόχρονα, η Αρμόδια Αρχή θα αξιολογεί κατά πόσον οι αιτητές ανήκουν σε όμιλο επιχειρήσεων, οπότε θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ενιαία επιχείρηση για σκοπούς υπολογισμού του συνολικού ποσού της ενίσχυσης.

Μέσω του συστήματος, το Γραφείο του ΕΕΚΕ θα ασκεί δειγματοληπτικά ελέγχους και θα εξετάζει κατά πόσον οι Αρμόδιες Αρχές τηρούν τα όρια ενίσχυσης που κάθε επιχείρηση δικαιούται να λάβει. Επιπρόσθετα, το Γραφείο θα ελέγχει ότι οι ενισχύσεις δεν υπερβαίνουν το εθνικό ανώτατο σωρευτικό όριο που εκάστοτε ισχύει, βάσει των σχετικών ευρωπαϊκών κανονισμών για τον τομέα της γεωργίας και για τον τομέα της αλιείας.

Η υφιστάμενη διαδικασία υποβολής γραπτών δηλώσεων από τους αιτητές ενίσχυσης de minimis στις Αρμόδιες Αρχές είναι ανεπαρκής και καθαρά τυπική, δεδομένου ότι οι Αρμόδιες Αρχές δεν μπορούν να εξακριβώσουν τα ποσά de minimis που έλαβαν οι αιτητές την επίμαχη τριετία και κατά πόσον ανήκουν σε ενιαία επιχείρηση.

- Την καθιέρωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων με τα οποία θα εξασφαλίζεται η συνεχής επιμόρφωση του προσωπικού του Γραφείου σε επιμέρους πτυχές των κρατικών ενισχύσεων και η ενημέρωση και εξοικείωση των λειτουργών των Αρμοδίων Αρχών που εκπονούν μέτρα

κρατικών ενισχύσεων με το κοινοτικό κεκτημένο, την προστασία του ανταγωνισμού και την ορθολογική χρήση των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων.

- Την άσκηση της αρμοδιότητας του Εφόρου για εκ των υστέρων έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων, μέσω της διενέργειας δειγματοληπτικού ελέγχου μέτρων, με σκοπό τον έλεγχο της τήρησης των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων, με τη συνεργασία της Ελεγκτικής Υπηρεσίας.
- Την αναθέωση του εθνικού νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία του Γραφείου του ΕΕΚΕ.
- Την πλήρη συμμόρφωση των Αρμοδίων Αρχών με τις πρόνοιες του νομικού πλαισίου που διέπει τις κρατικές ενισχύσεις και με τις εγκυκλίους που κατά καιρούς εκδίδει ο ΕΕΚΕ.

ΜΕΡΟΣ Β΄

**ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ
ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΑΧΩΡΗΘΗΚΑΝ
ΤΟ 2016**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων ετοιμάζει και υποβάλλει, σύμφωνα με την παράγραφο (ι) του άρθρου 9Α των περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμων του 2001 μέχρι 2009, Ετήσια Στατιστική Ανάλυση για την παραχώρηση κρατικών ενισχύσεων, η οποία περιλαμβάνεται στην Ετήσια Έκθεσή του προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Η παρούσα Ανάλυση ετοιμάστηκε με βάση τα στοιχεία και τις εκθέσεις που έχουν υποβληθεί στο Γραφείο του Εφόρου από τις Αρμόδιες Αρχές. Κάθε Αρμόδια Αρχή που χορηγεί κρατική ενίσχυση, υπό οποιαδήποτε μορφή, οφείλει, σύμφωνα με το εδάφιο (2) του άρθρου 17 του Νόμου, να υποβάλλει στον Έφορο ετήσια έκθεση που να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τον συνολικό αριθμό των δικαιούχων και το συνολικό ποσό που παραχωρήθηκε.

Η Ανάλυση χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Στην πρώτη ενότητα παρουσιάζεται το σύνολο των κρατικών ενισχύσεων σε σχέση με ορισμένα οικονομικά μεγέθη, το σύνολο των κρατικών ενισχύσεων κατά τομέα/στόχο και το σύνολο των κρατικών ενισχύσεων, με βάση τη μορφή της ενίσχυσης (επιχορηγήσεις, εγγυήσεις δανείων, φορολογικές απαλλαγές κλπ.). Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζονται οι κρατικές ενισχύσεις σύμφωνα με την κατηγορία στην οποία εμπίπτουν (οριζόντιοι στόχοι, βιομηχανία, υπηρεσίες κλπ.) και στην τρίτη ενότητα οι κρατικές ενισχύσεις σε επίπεδο ΕΕ.

Το συνολικό ποσό των κρατικών ενισχύσεων αφορά τις ενισχύσεις προς επιχειρήσεις που εμπίπτουν στην έννοια της κρατικής ενίσχυσης, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 107, παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Δεν συμπεριλαμβάνονται ενισχύσεις προς οντότητες που δεν συνιστούν επιχειρήσεις, μέτρα γενικού χαρακτήρα καθώς και ενισχύσεις που δεν επηρεάζουν τις ενδοενοσιακές συναλλαγές, όπως είναι οι ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.

Το ύψος των παραχωρηθεισών ενισχύσεων σε απόλυτους αριθμούς δεν έχει ουσιαστική σημασία. Η Επιτροπή στη δική της ετήσια στατιστική επισκόπηση συγκρίνει το ύψος των κρατικών ενισχύσεων, καθώς και την τάση που διαμορφώνεται μεταξύ των κρατών μελών, σε σχέση κυρίως με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ). Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την ετοιμασία της Ανάλυσης περιγράφεται στο Παράρτημα ΙΙΙ και ακολουθεί πιστά την ισχύουσα πρακτική της Επιτροπής, η οποία διενεργεί ετησίως συνολική στατιστική επισκόπηση για τα κράτη μέλη, με βάση τα στοιχεία που αυτά της υποβάλλουν.

2. ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΠΟΥ ΧΟΡΗΓΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΤΟ 2016 ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ 2015

Πίνακας 1: Κρατικές ενισχύσεις σε απόλυτους και σχετικούς αριθμούς (€)

	2015	2016	% Μεταβολή
Σύνολο κρατικών ενισχύσεων σε τρέχουσες τιμές, εκ των οποίων:	183.812.807	176.161.185	-4,2%
Ενισχύσεις στους τομείς της γεωργίας, κτηνοτροφίας και αλιείας	13.036.291	8.782.073	-32,6%
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε τρέχουσες τιμές	17.637.200.000	17.901.400.000	1,5%
Κρατικές ενισχύσεις ως ποσοστό επί του ΑΕΠ	1,04%	0,98%	-5,6%
Πληθυσμός	847.700	848.300	0,1%
Κατά κεφαλήν κρατικές ενισχύσεις	217	208	-4,2%
Απασχολούμενο Εργατικό Δυναμικό	365.024	380.223	4,2%
Κρατικές ενισχύσεις ανά εργαζόμενο	504	463	-8,0%

Από τον πίνακα 1 φαίνεται ότι το συνολικό ύψος των κρατικών ενισχύσεων για το έτος 2016 παρουσιάζει μείωση (4,2%) σε σύγκριση με τις ενισχύσεις που παραχωρήθηκαν το 2015. Συγκεκριμένα, οι συνολικές ενισχύσεις για το έτος 2016 μειώθηκαν κατά €7,65 εκ. περίπου σε σχέση με το 2015. Πιο αναλυτικά η εν λόγω μείωση (€6,4 εκ.) είναι αποτέλεσμα της λήξης αρκετών προγραμμάτων κατάρτισης της Αρχής Ανθρώπινου Δυναμικού (ΑνΑΔ) και ορισμένων μέτρων ενίσχυσης στους τομείς της γεωργίας, κτηνοτροφίας και αλιείας (€4,3 εκ.). Αντιθέτως, σημειώθηκε αύξηση στις ενισχύσεις προς τα μέσα ενημέρωσης (Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου και Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων) από €26,6 εκ. το 2015 σε €29,7 εκ. το 2016. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση της ετήσιας χορηγίας προς το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου κατά περίπου €6,4 εκ.

Σημειώνεται ότι στο σύνολο των ενισχύσεων που παρουσιάζονται στον πιο πάνω πίνακα συμπεριλαμβάνονται και οι ενισχύσεις για την παραχώρηση δημόσιας υπηρεσίας εσωτερικών οδικών μεταφορών σε τακτικές γραμμές. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι ενισχύσεις αυτές εμπίπτουν στην έννοια της κρατικής ενίσχυσης έστω και αν η ίδια μέχρι σήμερα δεν τις έχει συμπεριλάβει στη δική της ετήσια στατιστική επισκόπηση για όλα τα κράτη μέλη.

Οι συνολικές κρατικές ενισχύσεις στην Κύπρο για το 2016, με βάση τα στοιχεία του πίνακα 1, μειώθηκαν ως ποσοστό επί του ΑΕΠ από 1,04% το 2015 σε 0,98% το 2016. Οι κατά κεφαλήν κρατικές ενισχύσεις (συνολικές ενισχύσεις ως προς τον πληθυσμό) μειώθηκαν από €217 το 2015 σε €208 το 2016. Οι ενισχύσεις ανά εργαζόμενο στην οικονομία παρουσίασαν μείωση της τάξης του 8% (από €504 το 2015 σε €463 το 2016).

Πίνακας 2: Κρατικές ενισχύσεις σε απόλυτους και σχετικούς αριθμούς (€) (εξαιρουμένων των ενισχύσεων στους τομείς της γεωργίας, κτηνοτροφίας και αλιείας καθώς και των ενισχύσεων προς τις εταιρείες λεωφορείων)

	2015	2016	% Μεταβολή
Σύνολο κρατικών ενισχύσεων σε τρέχουσες τιμές	120.347.804	119.616.201	-0,6%
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε τρέχουσες τιμές	17.637.200.000	17.901.400.000	1,5%
Κρατικές ενισχύσεις ως ποσοστό επί του ΑΕΠ	0,68%	0,67%	-2,1%
Πληθυσμός	847.700	848.300	0,1%
Κατά κεφαλήν κρατικές ενισχύσεις	142	141	-0,7%
Απασχολούμενο Εργατικό Δυναμικό	365.024	380.223	4,2%
Κρατικές ενισχύσεις ανά εργαζόμενο	330	315	-4,6%

Στον πίνακα 2 πιο πάνω παρουσιάζεται το ύψος των κρατικών ενισχύσεων τόσο σε απόλυτους όσο και σε σχετικούς αριθμούς εξαιρουμένων των ενισχύσεων στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας και προς τις εταιρείες λεωφορείων. Η πρακτική αυτή ακολουθείται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αφού, με βάση τα στοιχεία που η ίδια συλλέγει, οι εν λόγω ενισχύσεις παρουσιάζουν μεγάλες διακυμάνσεις αλλά και αισθητές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών.

Ειδικότερα από τον πίνακα 2 διαπιστώνεται ότι, χωρίς να υπολογίζονται οι ενισχύσεις στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας καθώς και οι ενισχύσεις προς τις εταιρείες λεωφορείων, διαφοροποιούνται σημαντικά τα αποτελέσματα αφού ο συνολικός όγκος των ενισχύσεων μειώνεται κατά €56,5 εκ. περίπου (32%). Συγκρίνοντας τα δύο έτη παρατηρείται το 2016 μείωση κατά €732 χιλιάδες (0,6%) στο σύνολο των κρατικών ενισχύσεων. Ως ποσοστό επί του ΑΕΠ, οι ενισχύσεις για το 2016 παραμένουν περίπου στα ίδια επίπεδα (0,67% το 2016 έναντι 0,68% το 2015). Το ποσοστό αυτό είναι και το πλέον συγκρίσιμο με τις ενισχύσεις που παραχωρούνται στα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ. Οι κατά κεφαλήν κρατικές ενισχύσεις παραμένουν στα ίδια επίπεδα με μια ποσοστιαία μείωση το 2016 της τάξης του 0,7% ενώ οι ενισχύσεις ανά εργαζόμενο, λόγω της αύξησης του αριθμού των εργαζομένων, μειώνονται κατά 4,6%.

Στα διαγράμματα 1 και 2 πιο κάτω παρουσιάζεται η κατανομή των κρατικών ενισχύσεων σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

- (i) Τις κρατικές ενισχύσεις που έχουν οριζόντιους στόχους, όπως είναι η ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, η προώθηση της έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας, η επαγγελματική κατάρτιση των εργαζομένων, η ανάπτυξη των υποβαθμισμένων περιφερειών, η προστασία του περιβάλλοντος κ.ά., οι οποίες δεν έχουν πρωταρχικό σκοπό την ενίσχυση κάποιων συγκεκριμένων τομέων παραγωγής αλλά θεωρείται ότι αντιμετωπίζουν ορισμένες αδυναμίες του μηχανισμού της αγοράς.

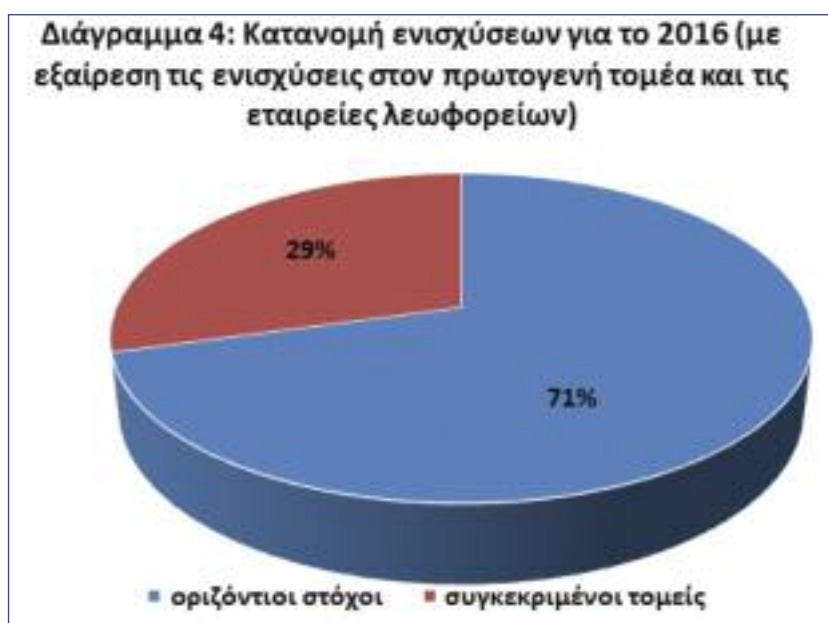
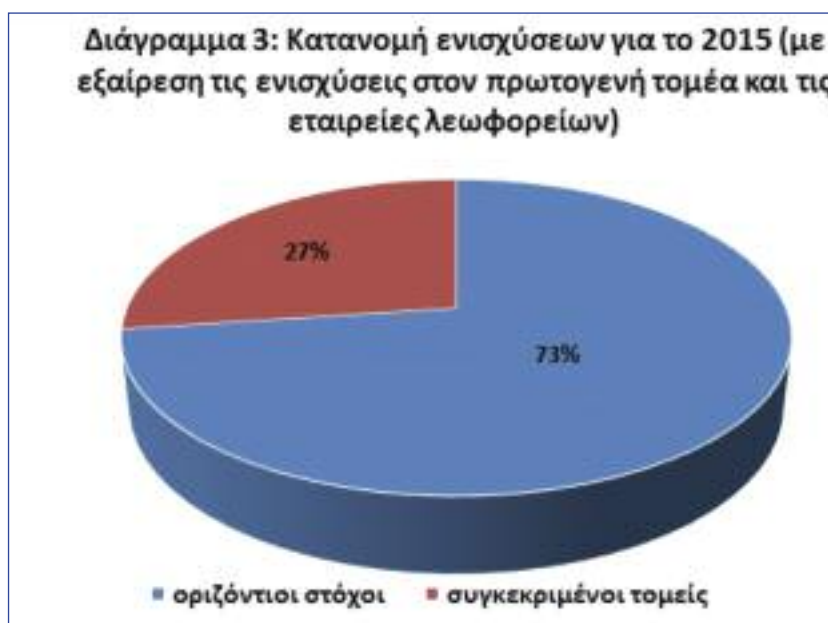
- (ii) Τις κρατικές ενισχύσεις που στοχεύουν στην απάμβλυνση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν συγκεκριμένοι τομείς της οικονομίας (π.χ. γεωργία) ή στην ανάπτυξη ορισμένων τομέων ή συγκεκριμένων επιχειρήσεων (π.χ. η ενίσχυση για αναδιάρθρωση μιας συγκεκριμένης επιχείρησης). Οι ενισχύσεις αυτές θεωρείται ότι έχουν περισσότερο στρεβλωτικές συνέπειες για τον ανταγωνισμό σε σχέση με τις ενισχύσεις οριζόντιων στόχων.

Από τα πιο πάνω διαγράμματα φαίνεται ότι υπερτερούν οριακά οι ενισχύσεις προς συγκεκριμένους τομείς, αφού και για τα δύο υπό επισκόπηση έτη ανέρχονται στο 52% των συνολικών ενισχύσεων. Σημειώνεται ότι η διαφορά αυτή οφείλεται στις ενισχύσεις προς τα μέσα μεταφοράς και τα μέσα ενημέρωσης.

Ο αναπροσανατολισμός των ενισχύσεων σε οριζόντιους στόχους είναι ένας από τους βασικούς σκοπούς της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020 καθώς αυτές έχουν λιγότερο στρεβλωτικά αποτελέσματα στον ανταγωνισμό και μεγαλύτερα κοινωνικά οφέλη. Η Κύπρος, με βάση τα πιο πάνω αποτελέσματα, υπολείπεται ως προς την επίτευξη του σκοπού αυτού. Ωστόσο εάν ακολουθηθεί η τηρούμενη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρακτική στη δική της στατιστική επισκόπηση, με την οποία εξαιρούνται οι ενισχύσεις προς τις δημόσιες μεταφορές και προς τον πρωτογενή τομέα της οικονομίας, τότε παρατηρείται μια μεταστροφή από τις ενισχύσεις σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας προς τις ενισχύσεις για οριζόντιους στόχους. Η διαφοροποίηση αυτή απεικονίζεται στα διαγράμματα 3 και 4 πιο κάτω.

Στο διάγραμμα 3 το ποσοστό των ενισχύσεων σε οριζόντιους στόχους για το έτος 2015 είναι σχεδόν τριπλάσιο του ποσοστού των τομεακών ενισχύσεων.

Η ίδια σχεδόν εικόνα παρουσιάζεται και το 2016, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 4, αφού τα ποσοστά στις δύο κατηγορίες ενισχύσεων διατηρούνται στα ίδια επίπεδα με μικρή μείωση της τάξης του 2% για τις ενισχύσεις σε οριζόντιους στόχους.

Συνεπώς, η Κύπρος φαίνεται να προσαρμόζεται με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αναπροσανατολισμό των ενισχύσεων σε οριζόντιους στόχους.

Ο πίνακας 3 πιο κάτω παρουσιάζει αναλυτικά τον συνολικό όγκο των παραχωρηθεισών ενισχύσεων ανά οικονομικό στόχο/τομέα και το αντίστοιχο ποσοστό τους επί του συνόλου.

Πίνακας 3: Κρατικές ενισχύσεις ανά οικονομικό στόχο/τομέα (€)

	2015	2016	% Επί του συνόλου
Σύνολο Κρατικών Ενισχύσεων, εκ των οποίων:	183.812.807	176.161.185	
Οριζόντιοι στόχοι, εκ των οποίων:	88.854.663	84.549.363	-4,8%
Πολιτισμός	7.564.202	7.625.805	0,8%
Περιβάλλον και εξοικονόμηση ενέργειας	68.712.611	70.688.481	2,9%
Έρευνα, Ανάπτυξη και Καινοτομία	1.107.075	532.949	-51,9%
Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	3.000.943	3.997.656	33,2%
Κατάρτιση	6.831.105	440.981	-93,5%
Διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	744.435	699.792	-6%
Περιφερειακή ανάπτυξη	894.292	563.699	-37%
Στόχοι που ευνοούν συγκεκριμένους τομείς, εκ των οποίων:	94.958.144	91.611.822	-3,5%
Γεωργία, κτηνοτροφία και αλιεία	13.036.291	8.782.073	-32,6%
Μεταφορές	55.317.853	53.143.309	-3,9%
Άλλες Υπηρεσίες	26.604.000	29.686.440	11,6%

Από την κατηγορία των οριζόντιων στόχων η μεγαλύτερη μείωση κατά το 2016 σημειώθηκε στις ενισχύσεις που αφορούν στην κατάρτιση εργαζομένων (93,5%) και αυτό οφείλεται στην λήξη αρκετών σχεδίων για στελέχωση και κατάρτιση της ΑνΑΔ. Μείωση σημειώθηκε και στις ενισχύσεις για έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία (51,9%) καθώς επίσης και στις ενισχύσεις για

την περιφερειακή ανάπτυξη (37%). Ωστόσο, λόγω του χαμηλού ύψους αυτών των ενισχύσεων, οι μεταβολές των δύο τελευταίων κατηγοριών δεν επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό το σύνολο των κρατικών ενισχύσεων.

Τη μεγαλύτερη αύξηση σε απόλυτους αριθμούς σημείωσαν οι ενισχύσεις προς το περιβάλλον και την εξοικονόμηση ενέργειας, οι οποίες αυξήθηκαν κατά περίπου €2 εκ. Αυτό οφείλεται στην ένταξη αρκετών νέων δικαιούχων στα σχέδια για στήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ).

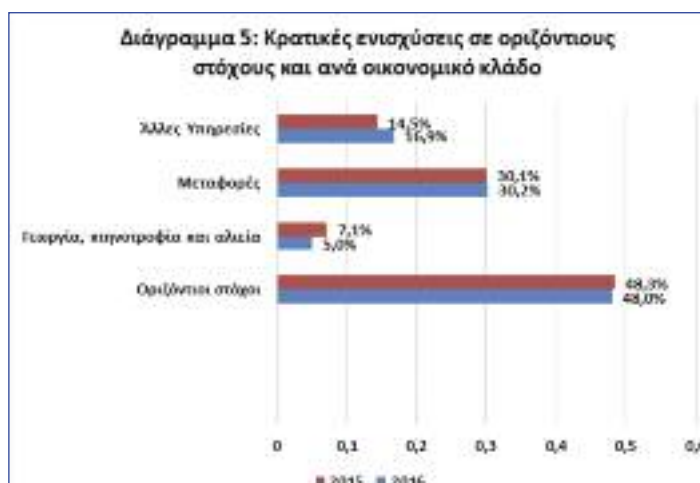
Αύξηση παρουσίασαν και οι ενισχύσεις προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) (33,2%) κατά σχεδόν €1 εκ. και αυτό οφείλεται πρωτίστως στις ενισχύσεις για παροχή κινήτρων για επενδύσεις αιεφόρου εμπλουτισμού και αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και δευτερευόντως σε ορισμένα σχέδια του Ιδρύματος Προώθησης Έρευνας (Ι.Π.Ε).

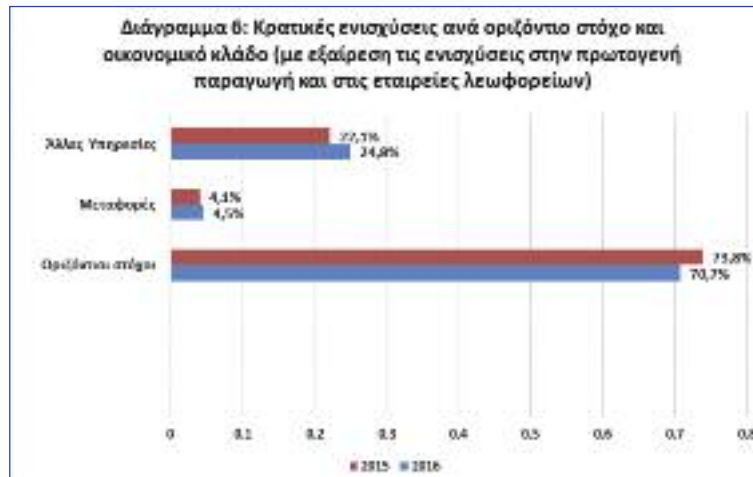
Από τις υπόλοιπες κατηγορίες των οριζόντιων ενισχύσεων ακολουθούν σε μέγεθος οι ενισχύσεις προς τον πολιτισμό, οι οποίες σχεδόν εξολοκλήρου συνίστανται στις ενισχύσεις προς τον Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου (€6,5 εκ. περίπου) και στις ενισχύσεις για παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (€1 εκ. περίπου).

Σημειώνεται ότι οι ενισχύσεις που παραχωρήθηκαν για έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία δεν είναι αντιπροσωπευτικές καθότι αρκετά από τα σχέδια του Ι.Π.Ε είχαν ως αποδέκτες αποκλειστικά τις ΜΜΕ και ως εκ τούτου οι παραχωρηθείσες ενισχύσεις καταχωρίστηκαν ως ενισχύσεις προς τις ΜΜΕ και όχι ως ενισχύσεις για την έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία. Σε διαφορετική περίπτωση οι ενισχύσεις προς όφελος των τελευταίων θα ανέρχονταν στα €3,2 εκ. περίπου.

Σημειώνεται ότι το Ι.Π.Ε. κάθε χρόνο χορηγεί σημαντικές ενισχύσεις για έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία σε οργανισμούς και ιδρύματα που δε συνιστούν επιχειρήσεις (π.χ. Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κρατικό Χημείο, Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής κ.ά.). Ως εκ τούτου οι ενισχύσεις αυτές δε λογίζονται ως κρατικές ενισχύσεις.

Στο διάγραμμα 5 παρουσιάζεται η κατανομή των συνολικών ενισχύσεων σε οριζόντιους στόχους και ανά οικονομικό τομέα, τόσο για το 2015 όσο και για το 2016 ενώ στο διάγραμμα 6 πιο κάτω παρουσιάζεται η ίδια κατανομή με εξαίρεση τις ενισχύσεις στον πρωτογενή τομέα και τις εταιρείες λεωφορείων.

Από τα διαγράμματα 5 και 6 διαπιστώνεται ότι οι οριζόντιες ενισχύσεις με τις προαναφερόμενες εξαιρέσεις αυξάνονται σε σύγκριση με τις ενισχύσεις προς συγκεκριμένους οικονομικούς τομείς. Συγκεκριμένα το ύψος των οριζόντιων ενισχύσεων ως ποσοστό επί των συνολικών ενισχύσεων αυξάνεται από 48,3% και 48% το 2015 σε 73,8% και 70,7% το 2016 αντίστοιχα.

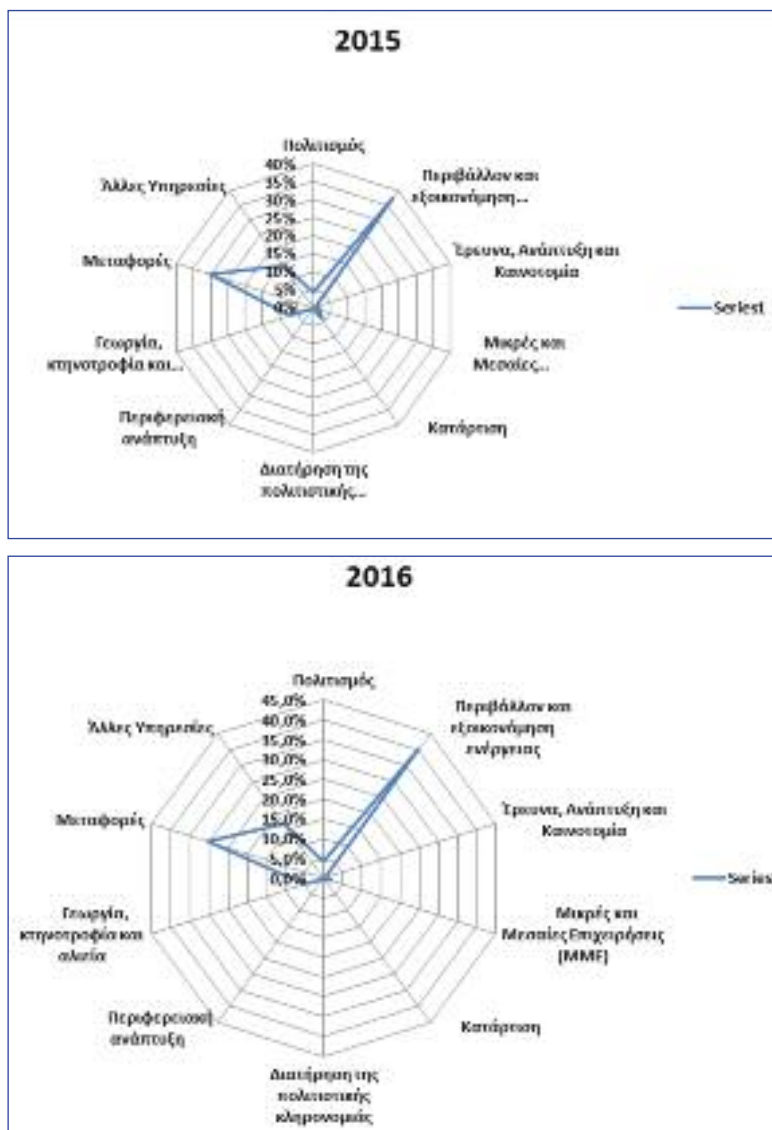
Ο πίνακας 4 και το διάγραμμα 7 παρουσιάζουν την κατανομή των ενισχύσεων ανά οικονομικό στόχο/τομέα ως ποσοστό των συνολικών ενισχύσεων για τα έτη 2015 και 2016.

Πίνακας 4: Κρατικές ενισχύσεις ανά οικονομικό στόχο/τομέα ως ποσοστό επί του συνόλου

	2015	2016
Κρατικές ενισχύσεις ως ποσοστό του συνόλου των ενισχύσεων		
Οριζόντιοι στόχοι, εκ των οποίων:	48,3%	48%
Πολιτισμός	4,1%	4,3%
Περιβάλλον και εξοικονόμηση ενέργειας	37,4%	40,1%
Έρευνα, Ανάπτυξη και Καινοτομία	0,6%	0,3%
Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	1,6%	2,3%
Κατάρτιση	3,7%	0,3%
Διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	0,4%	0,4%
Περιφερειακή ανάπτυξη	0,5%	0,3%
Στόχοι που ευνοούν συγκεκριμένους τομείς, εκ των οποίων:	51,7%	52%
Γεωργία, κτηνοτροφία και αλιεία	7,1%	5%
Μεταφορές	30,1%	30,2%
Άλλες Υπηρεσίες	14,5%	16,9%

Διάγραμμα 7: Παρουσίαση κρατικών ενισχύσεων ανά οικονομικό στόχο/τομέα ως ποσοστό του συνόλου των ενισχύσεων.

Από τα πιο πάνω στοιχεία συνάγεται ότι το μεγαλύτερο μέρος των ενισχύσεων για τα δύο υπό επισκόπηση έτη χορηγήθηκε προς το περιβάλλον και την εξοικονόμηση ενέργειας με αύξηση της τάξης του 3% το 2016. Δεύτερες σε μέγεθος είναι οι ενισχύσεις στο τομέα των μεταφορών λόγω της συμπερίληψης των ενισχύσεων προς τις εταιρείες λεωφορείων. Ακολουθούν οι ενισχύσεις προς άλλες υπηρεσίες (κρατικές χορηγίες προς τα μέσα ενημέρωσης) και οι ενισχύσεις στον πρωτογενή τομέα της οικονομίας (γεωργία, κτηνοτροφία και αλιεία). Διευκρινίζεται ότι οι ενισχύσεις που παραχωρούνται στον πρωτογενή τομέα μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης καθώς και οι άμεσες πληρωμές που καταβάλλει ο Κυπριακός Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών δεν εμπίπτουν στην έννοια της κρατικής ενίσχυσης και συνεπώς δεν περιλαμβάνονται στην παρούσα Στατιστική Έρευνα.

Για σκοπούς περαιτέρω σύγκρισης παρουσιάζεται πιο κάτω η ίδια κατανομή χωρίς να περιλαμβάνονται οι ενισχύσεις στους τομείς της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της αλιείας καθώς και οι ενισχύσεις προς τις εταιρείες λεωφορείων.

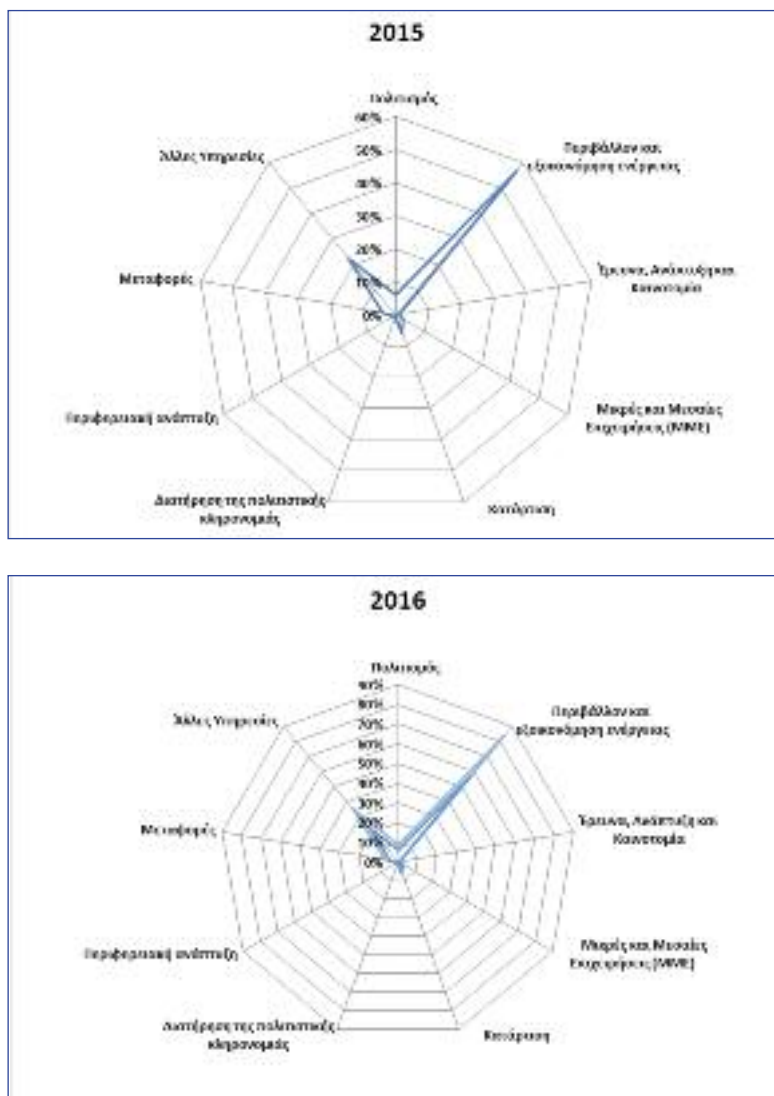

Πίνακας 5: Κρατικές ενισχύσεις ανά οικονομικό στόχο/τομέα ως ποσοστό επί των συνολικών ενισχύσεων μη συμπεριλαμβανομένων των ενισχύσεων στην πρωτογενή παραγωγή και στις εταιρείες λεωφορείων

	2015	2016
Κρατικές ενισχύσεις ως ποσοστό επί του συνόλου των ενισχύσεων		
Οριζόντιοι στόχοι, εκ των οποίων:	73,8%	70,7%
Πολιτισμός	6,3%	6,4%
Περιβάλλον και εξοικονόμηση ενέργειας	57,1%	59,1%
Έρευνα, Ανάπτυξη και Καινοτομία	0,1%	0,5%
Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	2,5%	3,3%
Κατάρτιση	5,7%	0,4%
Διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	0,6%	0,6%
Περιφερειακή ανάπτυξη	0,7%	0,5%
Στόχοι που ευνοούν συγκεκριμένους τομείς, εκ των οποίων:	26,2%	29,3%
Μεταφορές	4,1%	4,5%
Άλλες Υπηρεσίες	22,1%	24,8%

Διάγραμμα 8: Παρουσίαση των κρατικών ενισχύσεων ανά οικονομικό στόχο/τομέα ως ποσοστό επί των συνολικών ενισχύσεων μη συμπεριλαμβανομένων των ενισχύσεων στην πρωτογενή παραγωγή και στις εταιρείες λεωφορείων.

Όπως φαίνεται από τα δύο πιο πάνω διαγράμματα το μεγαλύτερο ποσοστό επί του συνόλου των κρατικών ενισχύσεων (59%) αφορά στις ενισχύσεις για το περιβάλλον και την εξοικονόμηση ενέργειας. Ακολουθούν οι ενισχύσεις υπέρ άλλων υπηρεσιών που για το έτος 2016 ανήλθαν στο 25% περίπου σημειώνοντας αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος (22%). Οι ενισχύσεις αυτές συνίστανται σε ενισχύσεις προς τα μέσα ενημέρωσης. Συγκεκριμένα για το έτος 2016 το μεγαλύτερο μέρος αυτών των ενισχύσεων αποτελεί η ετήσια χορηγία προς το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου η οποία ανέρχεται στα €26,5 εκατ. περίπου. Το δε υπόλοιπο μέρος των ενισχύσεων προς Άλλες Υπηρεσίες συμπληρώνεται από την χορηγία προς το Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων, η οποία ανέρχεται στα €1,8 εκατ. περίπου.

Από τα πιο πάνω συμπεραίνεται ότι οι οριζόντιες ενισχύσεις καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών ενισχύσεων (71%).

Ως προς τη μορφή των παραχωρηθεισών κρατικών ενισχύσεων¹ κατά τη διετία 2015-2016, οι ενισχύσεις σχεδόν στην ολότητα τους (97,5%) εμπίπτουν στην κατηγορία Α1 (ενισχύσεις που χορηγούνται μέσω του προϋπολογισμού). Το υπόλοιπο μέρος αφορά τις ενισχύσεις που εμπίπτουν στην κατηγορία Α2 (ενισχύσεις που χορηγούνται μέσω του φορολογικού συστήματος) οι οποίες ανέρχονται σε €4,6 εκ. και €5.4 εκ. περίπου για το έτος 2015 και για το 2016, αντιστοίχως.

Ενισχύσεις για αντιμετώπιση της κρίσης στο χρηματοπιστωτικό τομέα

Κατά το 2016 παραχωρήθηκαν κρατικές εγγυήσεις προς τον χρηματοπιστωτικό τομέα ύψους €1 δις για σκοπούς άντλησης ρευστότητας.

Σημειώνεται ότι η Επιτροπή εξετάζει ξεχωριστά τις ενισχύσεις για αντιμετώπιση της κρίσης στον χρηματοπιστωτικό τομέα συγκρίνοντας το ύψος των ενισχύσεων αυτών με το ΑΕΠ του κάθε κράτους μέλους. Σύμφωνα με τη μεθοδολογία αυτή, οι εν λόγω ενισχύσεις διαχωρίζονται σ' αυτές που αφορούν την παροχή κεφαλαίου και σε εκείνες που αφορούν τις εγγυήσεις. Η σχετική σύγκριση παρουσιάζεται στο τρίτο μέρος της παρούσας Στατιστικής Έρευνας.

2.1 Βιομηχανία και Υπηρεσίες

Η ανάλυση σε αυτή την ενότητα επικεντρώνεται στους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, δηλαδή στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα της οικονομίας. Ως εκ τούτου, εξαιρούνται οι τομείς της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της αλιείας.

1. Αναλυτική επεξήγηση των διάφορων «μορφών ενίσχυσης» παρατίθεται στο Τεχνικό Παράρτημα της Έκθεσης.

2.1.1 Οριζόντιοι στόχοι

Πίνακας 6: Κρατικές ενισχύσεις οριζόντιων στόχων (€)

	2015	2016	% Μεταβολή
Οριζόντιοι στόχοι ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ:			
Πολιτισμός	7.564.202	7.625.805	0,8
Περιβάλλον και εξοικονόμηση ενέργειας	68.712.611	70.688.481	2,9
Έρευνα, Ανάπτυξη και Καινοτομία	1.107.075	532.949	-51,9
Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	3.000.943	3.997.656	33,2
Κατάρτιση	6.831.105	440.981	-93,5
Διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	744.435	699.792	-6
Περιφερειακή ανάπτυξη	894.292	563.699	-37
Σύνολο	88.854.663	84.549.363	-4,8

Οι ενισχύσεις που αφορούν οριζόντιους στόχους μειώθηκαν το 2016 σε σχέση με το 2015, κατά 4,85%. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη μείωση των ενισχύσεων για σκοπούς κατάρτισης των εργαζομένων λόγω της λήξης αρκετών μέτρων ενίσχυσης της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού (ΑνΑΔ).

Κατά την υπό επισκόπηση διετία ο μεγαλύτερος όγκος των οριζόντιων ενισχύσεων είχε ως πρωταρχικό στόχο τις ενισχύσεις για το περιβάλλον και την εξοικονόμηση ενέργειας καθότι κατέχουν το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών κρατικών ενισχύσεων (77% το 2015 και 84% το 2016). Η αύξηση αυτή προκύπτει από το σχέδιο παροχής κινήτρων για ενθάρρυνση της ηλεκτροπαραγωγής από μεγάλα αιολικά, ηλιοθερμικά, φωτοβολταϊκά συστήματα και για αξιοποίηση της βιομάζας, το ποσό του οποίου αυξήθηκε κατά €8 εκατ. το 2016.

2.1.2 Ενισχύσεις προς συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας

Στην στατιστική ανάλυση που παρουσιάζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις ενισχύσεις προς συγκεκριμένους τομείς συμπεριλαμβάνει και όλες τις ενισχύσεις που, ενώ χορηγούνται στη βάση οριζόντιων στόχων, στην πραγματικότητα οι δικαιούχοι των σχεδίων περιορίζονται σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας. Για παράδειγμα, το σχέδιο χορηγιών για εμπλουτισμό και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της Κύπρου εγκρίθηκε με βάση το Γενικό Κανονισμό Απαλλαγής κατά κατηγορία, που περιλαμβάνει όλες τις κατηγορίες των οριζόντιων στόχων. Παρά ταύτα, το εν λόγω σχέδιο αποτελεί στην ουσία ενίσχυση για τον τομέα του τουρισμού παρά το ότι ταξινομείται στις οριζόντιες ενισχύσεις.

Ενισχύσεις οι οποίες παραχωρούνται στο πλαίσιο σχεδίων που δεν στοχεύουν σε συγκεκριμένο οικονομικό τομέα, όπως είναι για παράδειγμα τα προγράμματα ενισχύσεων για ενθάρρυνση της

επαγγελματικής κατάρτισης που εφαρμόζει η ΑνΑΔ, τα οποία έχουν καθολική εφαρμογή, και οι ενισχύσεις εξοικονόμησης ενέργειας, δε συμπεριλαμβάνονται στην κατηγορία των ενισχύσεων προς συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας. Συνεπώς, το πραγματικό ύψος των ενισχύσεων σ' έναν τομέα της οικονομίας είναι σαφώς μεγαλύτερο απ' αυτό που παρουσιάζεται στην πιο κάτω ανάλυση. Η συγκεκριμένη προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υιοθετείται στην ανάλυση των τομεακών ενισχύσεων που ακολουθεί.

2.1.2.1 Μεταποιητική βιομηχανία

Πίνακας 7: Κρατικές ενισχύσεις προς τη μεταποιητική βιομηχανία (€)

	2015	2016	% Μεταβολή
Σύνολο ενισχύσεων σε τρέχουσες τιμές	1.014.530	699.792	-31
Προστιθέμενη αξία του τομέα σε τρέχουσες τιμές	738.200.000	778.200.000	5,4
Ποσοστό ενισχύσεων ως προς την προστιθέμενη αξία του τομέα	0,14%	0,09%	-34,6
Αριθμός εργαζομένων στο μεταποιητικό τομέα	28.300	29521	4,3
Ενισχύσεις ανά εργαζόμενο σε τρέχουσες τιμές	36	24	-33,9

Οι κρατικές ενισχύσεις που αφορούν τη μεταποιητική βιομηχανία παρουσίασαν μείωση της τάξης του 31% το 2016 σε σύγκριση με το 2015. Αυτό οφείλεται στην λήξη του σχεδίου επιχορήγησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο τομέα της μεταποίησης του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού.

Ως αποτέλεσμα της μείωσης αυτής οι ενισχύσεις προς την μεταποιητική βιομηχανία ως ποσοστό επί της προστιθέμενης αξίας του τομέα μειώθηκαν από 0,14% το 2015 σε 0,09% το 2016. Το επίπεδο αυτό βρίσκεται αισθητά χαμηλότερα από το ποσοστό των συνολικών ενισχύσεων ως προς το ΑΕΠ.

Ωστόσο, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

- (i) Αρκετά σχέδια του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού που απευθύνονται κυρίως στη μεταποιητική βιομηχανία έχουν χαρακτηριστεί ως ενισχύσεις de minimis.
- (ii) Οι κυπριακές μεταποιητικές βιομηχανίες λαμβάνουν και άλλες κρατικές ενισχύσεις από σχέδια που δεν απευθύνονται αποκλειστικά στο συγκεκριμένο τομέα, όπως για παράδειγμα τα σχέδια για κατάρτιση που εφαρμόζει η ΑνΑΔ και τα σχέδια για έρευνα και ανάπτυξη που εφαρμόζει το ΙΠΕ.

Οι ενισχύσεις ανά εργαζόμενο στον μεταποιητικό τομέα μειώθηκαν από €36 το 2015 σε €24 το 2016 ή σε ποσοστό 34%. Σημειώνεται ότι οι συνολικές ενισχύσεις ανά εργαζόμενο στην οικονομία ανέρχονται σε €504 και €463 για τα έτη 2015 και 2016, αντίστοιχα (βλέπε Πίνακα 1).

Όσον αφορά τη μορφή των παραχωρηθεισών ενισχύσεων, επισημαίνεται ότι και για τα δύο υπό αναφορά έτη, αυτές παραχωρήθηκαν εξ ολοκλήρου υπό την μορφή της κατηγορίας Α1 (ενισχύσεις μέσω του προϋπολογισμού).

2.1.2.2 Μεταφορές

Πίνακας 8: Κρατικές ενισχύσεις στις μεταφορές (€)

	2015	2016	% Μεταβολή
Σύνολο ενισχύσεων	55.317.853	53.143.309	-3,9
Προστιθέμενη αξία του τομέα σε τρέχουσες τιμές	1.193.400.000	1.209.600.000	1,4
Ποσοστό ενισχύσεων ως προς την προστιθέμενη αξία του τομέα	4,64%	4,39%	-5,2
Αριθμός εργαζομένων στον τομέα	15.700	15163	-3,4
Ενισχύσεις ανά εργαζόμενο σε τρέχουσες τιμές	3.523	3.505	-0,5

Οι ενισχύσεις που παραχωρήθηκαν προς τον τομέα των μεταφορών παρουσίασαν οριακή μείωση της τάξης του 4% περίπου το 2016 σε σύγκριση με το 2015.

Σημειώνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος των ενισχύσεων αυτών (91% το 2015 και 90% το 2016) αφορούσε στις ενισχύσεις προς τις εταιρείες λεωφορείων. Το υπόλοιπο μέρος τους αφορά το ειδικό σύστημα φορολόγησης των πλοιοκτητριών εταιρειών και των εταιρειών πλοιοδιαχείρισης, το οποίο είναι ευνοϊκό σε σύγκριση με το κανονικό φορολογικό σύστημα. Σημειώνεται ότι οι ενισχύσεις προς τις εταιρείες πλοιοδιαχείρισης και τις πλοιοκτήτριες εταιρείες παραχωρούνται υπό τη μορφή Α2 (ενίσχυση μέσω του φορολογικού συστήματος).

Το ποσοστό των ενισχύσεων προς τον τομέα των μεταφορών επί της προστιθέμενης αξίας του τομέα ανήλθε στα 4,64% και 4,39% για τα έτη 2015 και 2016, αντίστοιχα, το οποίο είναι αισθητά μεγαλύτερο από το ποσοστό των συνολικών ενισχύσεων ως προς το ΑΕΠ. Το ίδιο συμβαίνει και με το ύψος των ενισχύσεων ανά εργαζόμενο σε αυτόν τον τομέα, το οποίο ανήλθε στα €3.523 και €3.505 για τα έτη 2015 και 2016 αντίστοιχα.

2.1.2.3 Τουριστικός τομέας

Οι ενισχύσεις προς τον τουριστικό τομέα σε απόλυτους αριθμούς αυξήθηκαν σημαντικά το 2016 σε σύγκριση με το 2015 (70,6%). Αυτό οφείλεται στην αύξηση των ενισχύσεων που παραχωρή-

θηκαν από το σχέδιο κινήτρων για επενδύσεις αιεφόρου εμπλουτισμού και αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος του ΚΟΤ (€700 χιλ.). Παρόλο που οι ενισχύσεις αυτές κατατάσσονται στις οριζόντιες ενισχύσεις εντούτοις μέσα από τα σχέδια τους ευνοούν στην ουσία τον τουριστικό τομέα.

Σημειώνεται ότι για τον υπολογισμό της προστιθέμενης αξίας του τομέα λήφθηκαν από τη Στατιστική Υπηρεσία τα στοιχεία της κατηγορίας «Ξενοδοχεία και Εστιατόρια» καθότι δεν υπάρχει κανένας ειδικός τομέας οικονομικής δραστηριότητας που να αντιπροσωπεύει αποκλειστικά τον τουρισμό.² Το ύψος των ενισχύσεων προς όφελος του τομέα αυτού παρουσίασε αύξηση από 0,09% το 2015 σε 0,14% το 2016. Αύξηση παρουσίασε και το ύψος των ενισχύσεων ανά εργαζόμενο στο τουριστικό τομέα από €24 το 2015 σε €38 το 2016.

Πίνακας 9: Ενισχύσεις προς τον τουριστικό τομέα (€)

	2015	2016	% Μεταβολή
Σύνολο ενισχύσεων	948.334	1.617.813	70,6
Προστιθέμενη αξία	1.017.790.000	1.125.900.000	10,6
Ποσοστό ενισχύσεων ως προς την προστιθέμενη αξία του τομέα	0,09%	0,14%	54,2
Αριθμός εργαζομένων στον τομέα	39.754	42.817	7,7
Ενισχύσεις ανά εργαζόμενο σε τρέχουσες τιμές	24	38	58,4

Σε αντίθεση με το 2015 το μεγαλύτερο μέρος των ενισχύσεων για το 2016 (65%) προήλθε από το σχέδιο που εφαρμόζει ο ΚΟΤ για τον αιεφόρο εμπλουτισμό και την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος ενώ το υπόλοιπο μέρος τους από το σχέδιο του Τμήματος Πολοδομίας και Οικήσεως για ανάπτυξη εναλλακτικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον αγροτουρισμό. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι στο πλαίσιο αμφότερων των σχεδίων παραχωρούνται επιπρόσθετα και ενισχύσεις de minimis, οι οποίες δε συμπεριλαμβάνονται στα πιο πάνω ποσά.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι δαπάνες για την ετήσια διαφημιστική εκστρατεία του ΚΟΤ καθώς και άλλα μέτρα για αύξηση του τουριστικού ρεύματος προς την Κύπρο δεν περιλαμβάνονται στα προπαρατεθέντα ποσά, καθότι τα μέτρα αυτά θεωρούνται γενικά και συνεπώς δεν εμπίπτουν στον ορισμό των κρατικών ενισχύσεων.

2. Η ίδια προσέγγιση ακολουθείται και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3. ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η πολιτική της Ε.Ε. για τις κρατικές ενισχύσεις στηρίζεται ουσιαστικά σε δύο βασικούς πυλώνες: (α) στη μείωση των κρατικών ενισχύσεων ως ποσοστό επί του ΑΕΠ και (β) στον αναπροσανατολισμό των κρατικών ενισχύσεων σε οριζόντιους στόχους.

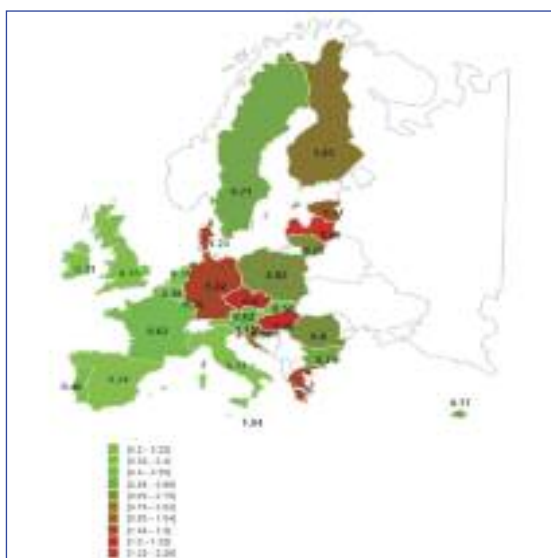
Για την παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων αυτών, οι οποίοι έχουν συμπεριληφθεί στην στρατηγική της Λισσαβόνας, η Επιτροπή διεξάγει ετήσια στατιστική επισκόπηση για όλα τα κράτη μέλη και δημοσιεύει πίνακα αποτελεσμάτων με τις παραχωρηθείσες κρατικές ενισχύσεις.

Ο πίνακας αποτελεσμάτων για τις κρατικές ενισχύσεις του 2016 περιλαμβάνει τις κρατικές ενισχύσεις που παραχώρησαν τα 28 κράτη μέλη πριν από τις 31.12.2015 και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107, παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Τα στοιχεία βασίζονται στην ετήσια έκθεση κρατικών ενισχύσεων που το κάθε κράτος μέλος υποχρεούται να υποβάλει, σύμφωνα με το άρθρο 6 (1) του κανονισμού (ΕΚ) 794/2004, μέσω του διαδραστικού εργαλείου πληροφόρησης για τις κρατικές ενισχύσεις (SARI).

Οι πληροφορίες που καταχωρίστηκαν στο SARI αφορούν όλα τα υφιστάμενα μέτρα ενίσχυσης προς τους τομείς της μεταποιητικής βιομηχανίας, των υπηρεσιών, της γεωργίας και της αλιείας, τα οποία μέτρα είτε εγκρίθηκαν με απόφαση της Επιτροπής, είτε έτυχαν απαλλαγής από την κοινοποίηση στην Επιτροπή, βάσει του ΓΚΑΚ. Από τα υπό ανάλυση στοιχεία εξαιρούνται οι ενισχύσεις προς τις σιδηροδρομικές μεταφορές και οι ενισχύσεις για ΥΓΟΣ. Επίσης αντιμετωπίζεται ξεχωριστά η βοήθεια για την κρίση στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Σύμφωνα με τις εθνικές εκθέσεις των κρατικών ενισχύσεων για το έτος 2015, τα κράτη μέλη (ΕU28), χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι προαναφερθείσες εξαιρέσεις, παραχώρησαν ενισχύσεις ύψους €98.2 δις., που αντιστοιχούν σε 0,67% του ΑΕΠ της Ε.Ε. (διάγραμμα 1). Σε ονομαστικούς όρους παρατηρείται μείωση κατά περίπου 0.5% σε σύγκριση με τις παραχωρηθείσες ενισχύσεις του 2014 (€465 εκ.).

Διάγραμμα 1: Κρατικές ενισχύσεις ως % του ΑΕΠ (2015)

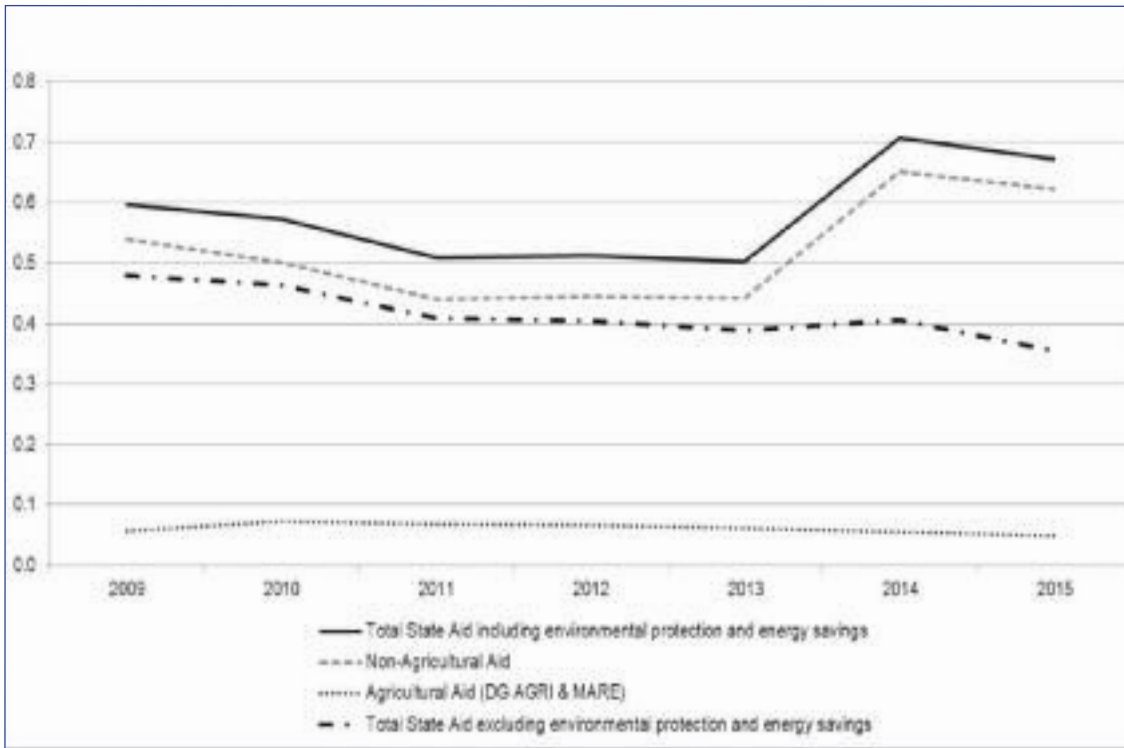
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Σημειώνεται ότι το 46% των ενισχύσεων περίπου παραχωρήθηκε σε μέτρα στήριξης υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος και εξοικονόμησης ενέργειας. Αυτό ήταν αποτέλεσμα της εφαρμογής αρκετών σχεδίων για παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) με βάση τις Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας (2014-2020).

Το ποσό που παραχωρήθηκε από τα κράτη μέλη της Ε.Ε., χωρίς να συνυπολογίζονται οι πιο πάνω ενισχύσεις, ήταν περίπου €53 δις, δηλαδή 0,36% του ΑΕΠ της Ε.Ε. Σε ονομαστικούς όρους, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 2, αυτό αντιπροσωπεύει μια σημαντική μείωση της τάξης του 6,6% περίπου σε σύγκριση με τις παραχωρηθείσες κρατικές ενισχύσεις για το έτος 2014 (€3,7 δις).

Διάγραμμα 2: Κρατικές ενισχύσεις ως % του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης με εξαίρεση τις σιδηροδρομικές μεταφορές.

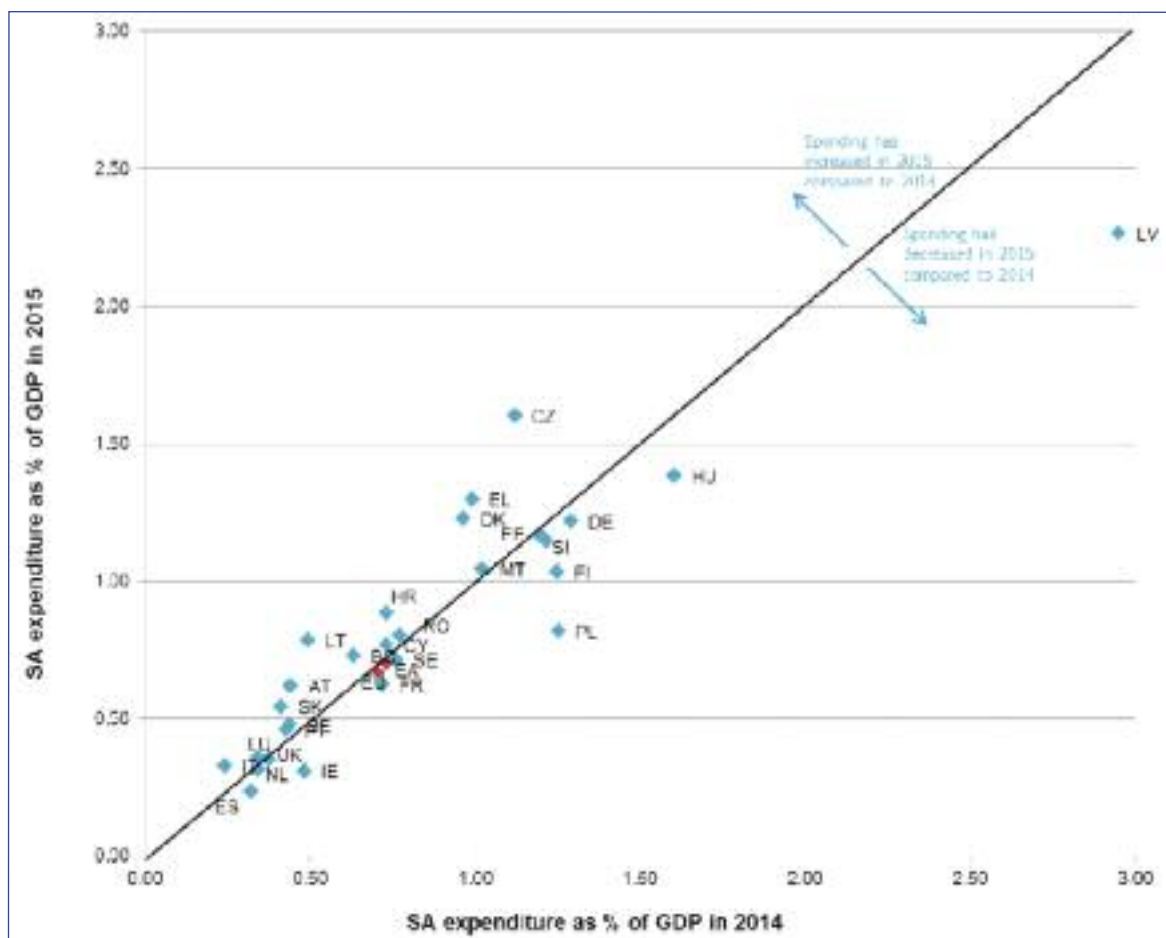

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Στο διάγραμμα 3 παρουσιάζονται τα επίπεδα και οι μεταβολές των συνολικών ενισχύσεων στα κράτη μέλη. Η μεγαλύτερη αύξηση σε κρατικές ενισχύσεις παρατηρείται στη Τσεχική Δημοκρατία (+ 0,5 % του ΑΕΠ). Αύξηση επίσης καταγράφηκε στην Ελλάδα (+ 0,3% του ΑΕΠ), στη Λιθουανία (+ 0,3% του ΑΕΠ), στη Δανία (+ 0,3% του ΑΕΠ), στην Αυστρία και στην Κροατία (+ 0,2 % του ΑΕΠ). Αντίθετα, σημαντική μείωση των κρατικών ενισχύσεων σημειώθηκε στη Λετονία (- 0,7% του ΑΕΠ), στην Πολωνία (-0,4% του ΑΕΠ), στη Φινλανδία, στην Ουγγαρία και στην Ιρλανδία (-0,2% του ΑΕΠ).

Διάγραμμα 3: Σύνολο κρατικών ενισχύσεων ως % του ΑΕΠ για τα έτη 2014 και 2015 ανά κράτος μέλος της Ε.Ε.

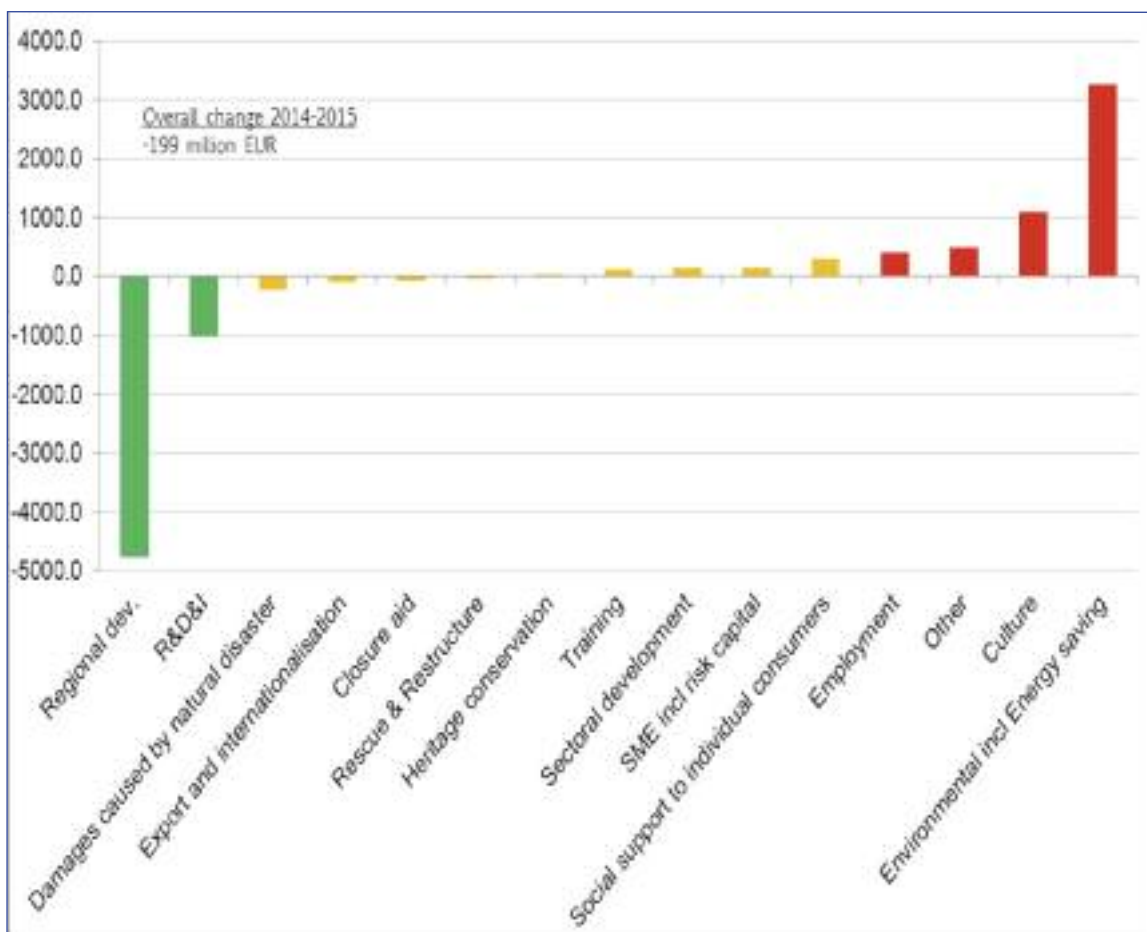
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Οι παράγοντες στους οποίους οφείλεται η συνολική μεταβολή των κρατικών ενισχύσεων ανά στόχο για το έτος 2015 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, είναι οι ακόλουθοι:

- Η μείωση των κρατικών ενισχύσεων για περιφερειακή ανάπτυξη (€4,8 δις).
- Η μείωση των κρατικών ενισχύσεων στους τομείς της έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας (€1 δις).
- Η αύξηση των κρατικών ενισχύσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της εξοικονόμησης ενέργειας (€3,3 δις).
- Η αύξηση των κρατικών ενισχύσεων για τον πολιτισμό (€1,1 δις).
- Η αύξηση των κρατικών ενισχύσεων για την απασχόληση (€400 εκ.).
- Η αύξηση των κρατικών ενισχύσεων για κοινωνική στήριξη σε μεμονωμένους καταναλωτές (€300 εκ.).
- Η μείωση των ενισχύσεων προς τη γεωργία (€249 εκ.).

Διάγραμμα 4: Συνολική μεταβολή των δαπανών των κρατικών ενισχύσεων ανά στόχο ως % του ΑΕΠ (εξαιρουμένων των ενισχύσεων προς τις σιδηροδρομικές μεταφορές)

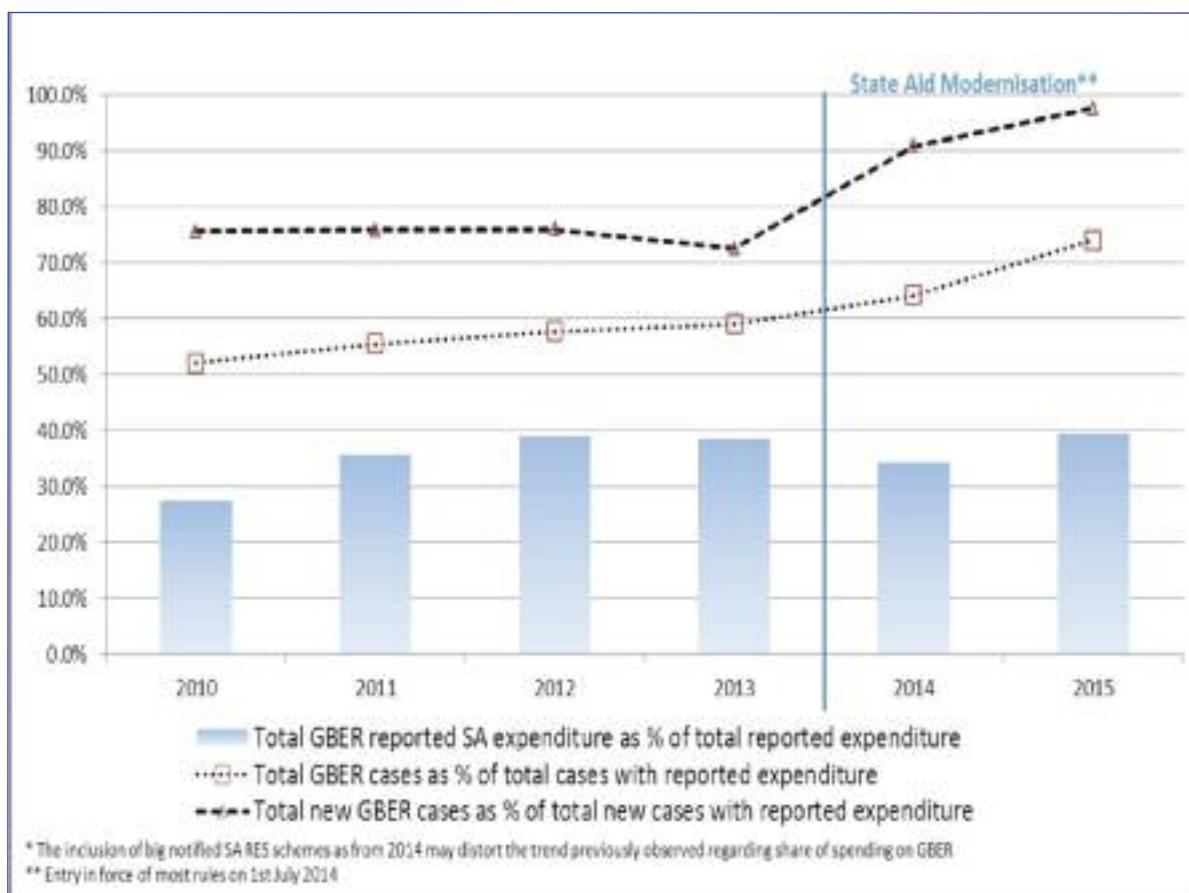
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Εκσυγχρονισμός των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις

Ο ΓΚΑΚ αποτελεί μια από τις σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό των κρατικών ενισχύσεων καθώς απλοποιεί τις διαδικασίες χορήγησης ενισχύσεων στα κράτη μέλη επιτρέποντας την εφαρμογή χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση ενός ευρέος φάσματος μέτρων, τα οποία πληρούν τους στόχους κοινού ενδιαφέροντος της ΕΕ. Από τη διαδικασία αυτή εξαιρούνται τα μέτρα ενισχύσεων με την μεγαλύτερη δυνατότητα στρέβλωσης του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά. Με την τροποποίησή του ΓΚΑΚ το 2014 και την ένταξη περισσότερων κατηγοριών ενισχύσεων αυξήθηκε και ο αριθμός των μέτρων που έτυχαν απαλλαγής από την διαδικασία της εκ των προτέρων κοινοποίησης. Στο πιο κάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η χρήση του ΓΚΑΚ στα κράτη μέλη της Ε.Ε. κατά την περίοδο 2010-2015.

Διάγραμμα 5: Χρήση του Γενικού Κανονισμού Απαλλαγής κατά Κατηγορία (ΓΚΑΚ) στην ΕΕ-28*

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Από το διάγραμμα 5 διαπιστώνεται ότι για το έτος 2015, τα κράτη μέλη έκαναν εκτενή χρήση του νέου Κανονισμού επιτυγχάνοντας τον γενικό στόχο που είχε τεθεί από την Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού για την ευρεία αξιοποίησή του.

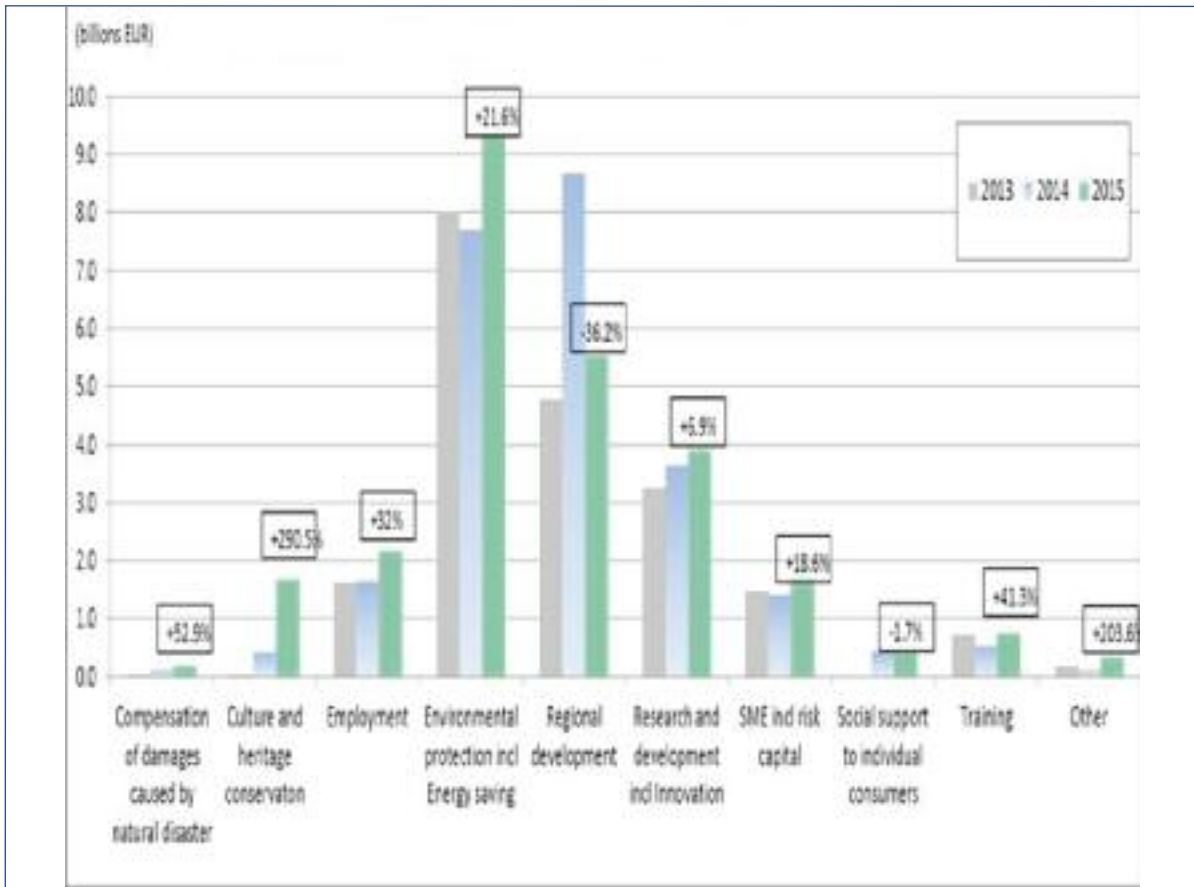
Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι περισσότερο από το 96% των νέων μέτρων βασίζονται στον ΓΚΑΚ, καταγράφοντας μια αύξηση 24% περίπου σε σύγκριση με το 2013.

Εξετάζοντας το σύνολο των μέτρων, περίπου το 75% έτυχαν έγκρισης βάσει των κανόνων απαλλαγής. Σε όρους πραγματικών δαπανών το σύνολο των παραχωρηθεισών ενισχύσεων με βάση τον ΓΚΑΚ ήταν περίπου €30 εκ., ήτοι το 30% του συνόλου των ενισχύσεων στην Ε.Ε. Ωστόσο, όπως φαίνεται και στο πιο πάνω διάγραμμα, με βάση τις πραγματικές δαπάνες κατά το 2015 τα κράτη μέλη της Ε.Ε. δαπάνησαν περίπου το 40% των ενισχύσεων τους με βάση τον ΓΚΑΚ.

Όπως έχει ήδη προαναφερθεί, ο ΓΚΑΚ εισήγαγε αρκετές νέες κατηγορίες ενισχύσεων και αυτό απεικονίζεται σε μεγάλο βαθμό στα στοιχεία των ενισχύσεων για το έτος 2015. Από το διάγραμμα 6 διαπιστώνεται ότι το σύνολο των κρατικών ενισχύσεων που παραχωρήθηκε με βάση τον ΓΚΑΚ σχεδόν τριπλασιάστηκε για τις ενισχύσεις στον πολιτισμό και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς ενώ σημειώθηκε αύξηση στα μέτρα ενίσχυσης για την αποζημίωση ζημιών που προκλήθηκαν από φυσικές καταστροφές (41%), για την προστασία του περιβάλλοντος και την εξοικονόμηση ενέργειας (22%), για την απασχόληση (32%) και για τα ΜΜΕ (19%).

Διάγραμμα 6: Κρατικές ενισχύσεις με βάση τον ΓΚΑΚ ανά στόχο στην Ε.Ε.28 (εξαιρουμένων των ενισχύσεων στον πρωτογενή τομέα)

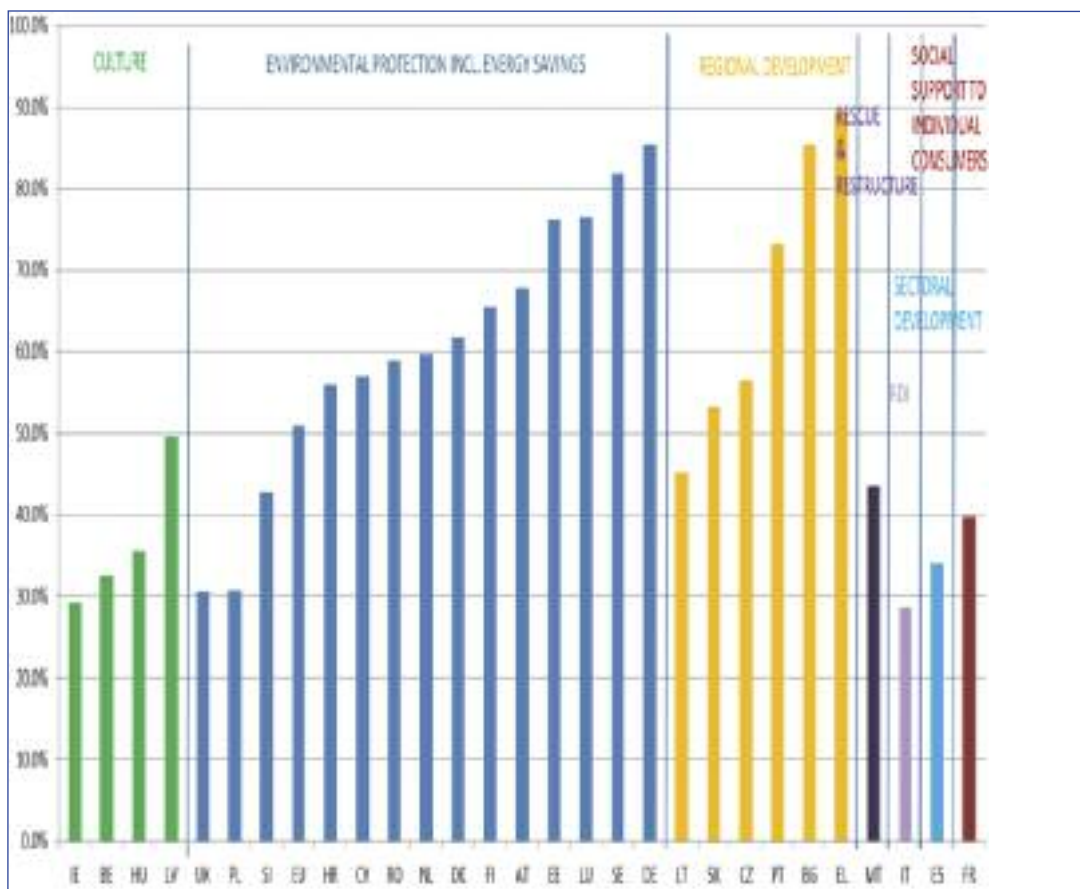
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Όπως παρατηρείται στο διάγραμμα 7, τα κράτη μέλη της Ε.Ε. έκαναν χρήση των κρατικών ενισχύσεων για ποικίλους στόχους. Κατά το 2015 η πλειονότητα των κρατών μελών, μεταξύ αυτών και η Κύπρος, δαπάνησαν σχετικά μεγαλύτερα ποσά σε ενισχύσεις που αφορούσαν το περιβάλλον και την εξοικονόμηση ενέργειας ενώ οι ενισχύσεις για τον πολιτισμό ήταν ο κύριος στόχος για την Ιρλανδία, το Βέλγιο, την Ουγγαρία και τη Λετονία.

Η περιφερειακή ανάπτυξη ήταν ο κύριος στόχος στην παραχώρηση κρατικών ενισχύσεων για τη Λιθουανία, τη Σλοβακία, τη Τσεχική Δημοκρατία, την Πορτογαλία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα. Τέλος, για τη Μάλτα ο κύριος στόχος ήταν η διάσωση και η αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων, για την Ιταλία η έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία, για την Ισπανία η τομεακή ανάπτυξη και για τη Γαλλία η κοινωνική στήριξη σε μεμονωμένους καταναλωτές. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι κρατικές ενισχύσεις ήταν συγκεντρωμένες σε έναν κυρίως μόνο στόχο. Πιο συγκεκριμένα, το μερίδιο των κρατικών ενισχύσεων σε μια συγκεκριμένη κατηγορία ξεπέρασε το 60% στη Δανία, την Αυστρία, την Εσθονία, το Λουξεμβούργο, τη Σουηδία, τη Γερμανία, την Πορτογαλία, τη Βουλγαρία και την Ελλάδα.

Διάγραμμα 7: Μεγαλύτερο % κρατικών ενισχύσεων που χρησιμοποιήθηκε ανά κύριο στόχο ανά κράτος μέλος το 2015

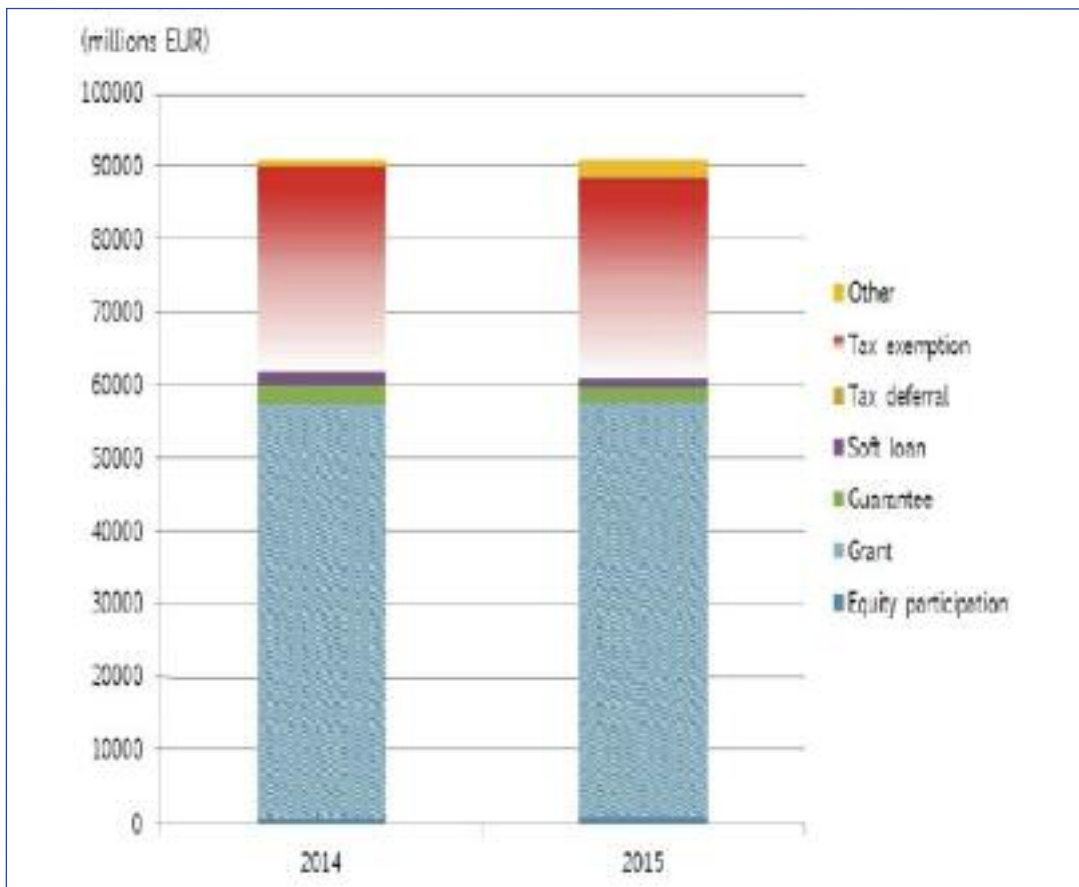

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Παρατηρώντας τις παραχωρηθείσες ενισχύσεις κατά μορφή ενίσχυσης στο Διάγραμμα 8, είναι εμφανές ότι η πιο διαδεδομένη μορφή ενίσχυσης είναι οι επιχορηγήσεις (63% των συνολικών ενισχύσεων). Ακολουθούν οι ενισχύσεις που χορηγούνται μέσω του φορολογικού συστήματος με ποσοστό της τάξης του 30%. Συγκρίνοντας τα έτη 2015 και 2014, παρατηρείται ότι τα ποσοστά παραμένουν περίπου τα ίδια για όλες τις μορφές ενίσχυσης.

Διάγραμμα 8: Σύνολο κρατικών ενισχύσεων κατά μορφή ενίσχυσης για τα έτη 2014 και 2015 (εξαιρουμένων των ενισχύσεων στον πρωτογενή τομέα)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Προγράμματα κρατικών ενισχύσεων / ατομικές ενισχύσεις που βρίσκονταν σε ισχύ εντός του 2016, κατά Αρμόδια Αρχή¹

Α/Α	Τίτλος προγράμματος ενίσχυσης/ ατομικής ενίσχυσης	Αρμόδια Αρχή	Ποσό ενίσχυσης που χορηγήθηκε σε €	
			2015	2016
1	Κρατική χορηγία προς το Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	5.842.000	6.499.00
2	Χορηγία στο Κυπριακό Πρακτορείο Ειδήσεων	Υπουργείο Εσωτερικών	1.974.000	1.789.069
3	Οικονομική ενίσχυση του φορέα "Pafos Aphrodite Festival Cyprus" για διοργάνωση του φεστιβάλ "Αφροδίτη" Πάφου	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	150.000	126.831
4	Χορηγία στο Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου	Υπουργείο Εσωτερικών	21.895.423	26.538.211
5	Αποπληρωμή παλαιών δανείων του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (Ρ.Ι.Κ.)	Υπουργείο Εσωτερικών	2.734.577	1.359.160
6	Σχέδιο χορηγιών για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων του μεταποιητικού τομέα	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	270.095	0
7	Σχέδιο παροχής χορηγιών προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις για προώθηση του αγροτουρισμού στην ύπαιθρο	Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	624.197	563.699
8	Σχέδιο στελέχωσης επιχειρήσεων με αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	Αρχή Ανάπτυξης, Ανθρώπινου Δυναμικού	3.111.611	277.356
9	Σχέδιο κινήτρων για επενδύσεις αειφόρου εμπλουτισμού και αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος	Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	324.137	1.054.114
10	Μονοεπιχειρησιακά προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης στο εξωτερικό	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	190.357	5.712

1. Οι Αρμόδιες Αρχές δέχονταν ή/και είχαν το δικαίωμα έγκρισης αιτήσεων εντός της περιόδου 01.01.2016-31.12.2016.

Α/Α	Τίτλος προγράμματος ενίσχυσης/ ατομικής ενίσχυσης	Αρμόδια Αρχή	Ποσό ενίσχυσης που χορηγήθηκε σε €	
			2015	2016
11	Μονοεπιχειρησιακά προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης στην Κύπρο-Συνήθη	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	2.081.655	9.435
12	Μονοεπιχειρησιακά προγράμματα κατάρτισης στην Κύπρο (ΚΕ)	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	—	148.117
13	Σχέδιο μετακίνησης πολύ μικρών επιχειρήσεων σε καθορισμένες και κατάλληλες περιοχές	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	299.999	195.320
14	Σχέδιο χορηγιών για εξοικονόμηση ενέργειας και ενθάρρυνση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για φυσικά και νομικά πρόσωπα καθώς και φορείς του δημόσιου τομέα που ασκούν οικονομική δραστηριότητα	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	—	ΕΛΗΞΕ
15	Πολυεπιχειρησιακά προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης – Συνήθη	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	1.090.554	361
16	Πολυεπιχειρησιακά προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης ζωτικής σημασίας	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	353.354	0
17	Έκτακτο σχέδιο στήριξης της απασχόλησης με εξατομικευμένη κατάρτιση ανέργων στις επιχειρήσεις	Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού	3.574	0
18	Ανάπτυξη της κυπριακής οικοτεχνίας/ χειροτεχνίας	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	744.435	699.792
19	Σχέδιο χορηγιών για ενθάρρυνση της ηλεκτροπαραγωγής από μεγάλα αιολικά, ηλιοθερμικά, φωτοβολταϊκά συστήματα και την αξιοποίηση της βιομάζας και τη συμπαραγωγή 2009-2020	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	29.903.483	39.020.081

Α/Α	Τίτλος προγράμματος ενίσχυσης/ ατομικής ενίσχυσης	Αρμόδια Αρχή	Ποσό ενίσχυσης που χορηγήθηκε σε €	
			2015	2016
20	Καθεστώς Φόρου Χωρητικότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας- Cyprus Tonnage Tax Scheme	Τμήμα Εμπορικής Ναυτιλίας	4.899.141	5.380.398
21	Κανονισμός χρηματοδοτικών προγραμμάτων για την ενίσχυση κινηματογραφικών ταινιών	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	1.572.202	999.974
22	Καθεστώς αντιστάθμισης για αερομεταφορείς που έχουν καταχωρισθεί στην Κύπρο, όσον αφορά το πρόσθετο κόστος που προκύπτει από την απαγόρευση να εκτελούν πτήσεις υπεράνω του τουρκικού εναέριου χώρου	Υπουργείο Οικονομικών	0	0
23	Δωρεάν Κατανομή Δικαιωμάτων στον Τομέα της Ηλεκτρικής Ενέργειας στο Πλαίσιο του Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων Θερμοκηπίου μετά το 2012	Τμήμα Περιβάλλοντος	38.146.040	31.668.400
24	Σχέδιο Χορηγιών για Ενίσχυση της Επιχειρηματικής Καινοτομίας 2012-2013	Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού	422.224	399.641
25	State Guarantee Scheme for Cypriot Banks	Υπουργείο Οικονομικών	1.000.000.000	1.000.000.000
26	Ανακεφαλοποίηση της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας (ΣΚΤ)	Υπουργείο Οικονομικών	175.000.000	0
27	Δέσμη προγραμμάτων για έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία.	Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας	3.061.658	2.881.530
28	Συμβάσεις παραχώρησης δημόσιας υπηρεσίας εσωτερικών οδικών μεταφορών σε τακτικές γραμμές	Τμήμα Οδικών Μεταφορών	50.428.712	47.762.911
29	Σχέδιο προστασίας της πρώτης κατοικίας	Κυπριακός Οργανισμός Ανάπτυξης Γης	—	0

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Προγράμματα κρατικών ενισχύσεων/ατομικές ενισχύσεις στους τομείς της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής που βρίσκονταν σε ισχύ εντός του 2016, κατά Αρμόδια Αρχή²

Α/Α	Τίτλος προγράμματος ενίσχυσης/ ατομικής ενίσχυσης	Αρμόδια Αρχή	Ποσό ενίσχυσης που χορηγήθηκε σε €	
			2015	2016
1	Σχέδιο για την κατεδάφιση με σκοπό τη μετεγκατάσταση οχληρών κτηνοτροφικών υποστατικών	Τμήμα Γεωργίας	0	ΕΛΗΞΕ
2	Σχέδιο συλλογής, μεταφοράς και επεξεργασίας και καταστροφής νεκρών ζώων	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	1.627.915	1.612.432
3	Σχέδιο για καταβολή κρατικής ενίσχυσης προς το Σύνδεσμο Εκτροφέων Βοοειδών Holstein-Friesian	Τμήμα Γεωργίας	0	ΕΛΗΞΕ
4	Σχέδιο παροχής οικονομικής ενίσχυσης στους Συνδέσμους Προστασίας Φυτών	Τμήμα Γεωργίας	80.664	93.447
5	Σχέδιο Αναδασμού	Τμήμα Αναδασμού	60.269	81.624
6	Καθεστώς κρατικών ενισχύσεων για ενέργειες προώθησης και διαφήμισης των γεωργικών προϊόντων στην Εσωτερική Αγορά και τις Τρίτες Χώρες	Υπουργείο Εμπορίου Βιομηχανίας και Τουρισμού	8.997	30.924
7	Εθνικό σχέδιο πατατοκαλλιέργειας	Τμήμα Γεωργίας	0	0
8	Εθνικό πλαίσιο χορήγησης κρατικών ενισχύσεων για την, αντιστάθμιση ζημιών στον τομέα της γεωργίας	Υπουργείο Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	0	62.480
9	Σχέδιο για την κατεδάφιση οχληρών κτηνοτροφικών υποστατικών για υγειονομικούς και περιβαλλοντικούς λόγους	Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	0	ΕΛΗΞΕ

2. Οι Αρμόδιες Αρχές δέχονταν ή/και είχαν το δικαίωμα έγκρισης αιτήσεων εντός της περιόδου 01.01.2016-31.12.2016..

Α/Α	Τίτλος προγράμματος ενίσχυσης/ ατομικής ενίσχυσης	Αρμόδια Αρχή	Ποσό ενίσχυσης που χορηγήθηκε σε €	
			2015	2016
10	Σχέδιο κρατικών ενισχύσεων για επαναδραστηριοποίηση πληγέντων αγροτών και για αποκατάσταση του περιβάλλοντος σε περιοχές που κηρύσσονται ως πληγείσες από πυρκαγιές	Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	0	0
11	Πρόγραμμα Επιτήρησης της Σπογγώδους Εγκεφαλοπάθειας των Βοοειδών	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	7.479	8.464
12	Πρόγραμμα ελέγχου της σαλμονέλας στα σμήνη αυγοπαραγωγής	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	3.054	3.169
13	Πρόγραμμα επιτήρησης της γρίπης των πτηνών σε πτηνά της οργανωμένης πτηνοτροφίας και άγρια πτηνά	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	16.030	22.154
14	Πρόγραμμα ελέγχου της σαλμονέλας στα σμήνη κρεοπαραγωγής	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	2.428	2.156
15	Πρόγραμμα ελέγχου της σαλμονέλας στα σμήνη αναπαραγωγής	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	2.502	4.290
16	Προγράμματα εκρίζωσης και επιτήρησης βρουκέλωσης βοοειδών και αιγοπροβάτων	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	73.526	0
17	Σχέδιο Ελέγχου Τρομώδους Νόσου Αιγοπροβάτων	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	865.622	900.923
18	Πρόγραμμα ελέγχου της σαλμονέλας στα σμήνη γαλοπούλων κρεοπαραγωγής Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	281	220
19	Παροχή Νερού Άρδευσης σε Καταναλωτές σε Τιμή Πώλησης πιο Κάτω από το Πραγματικό Κόστος	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	9.075.599	ΕΛΗΞΕ

Α/Α	Τίτλος προγράμματος ενίσχυσης/ ατομικής ενίσχυσης	Αρμόδια Αρχή	Ποσό ενίσχυσης που χορηγήθηκε σε €	
			2015	2016
20	Παροχή Ανακυκλωμένου Νερού σε Καταναλωτές σε Τιμή πιο Κάτω από το Πραγματικό Κόστος	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	928.702	ΕΛΗΞΕ
21	Παροχή Νερού σε Κτηνοτρόφους σε Τιμή Πώλησης πιο Κάτω του Πραγματικού Κόστους	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	283.223	ΕΛΗΞΕ
22	Παροχή Δικαιώματος Άντλησης Νερού από Υπόγειους Υδροφορείς σε Καταναλωτές Δωρεάν ή σε Τιμή πιο Κάτω από το Πραγματικό Κόστος Εμπλουτισμού των Υδροφορέων	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	0	ΕΛΗΞΕ
23	Αναθεωρημένο Εθνικό Πλαίσιο Χορήγησης Κρατικών Ενισχύσεων για την Αντιστάθμιση Ζημιών στον Τομέα της Γεωργίας για την περίοδο 2014-2020	Τμήμα Γεωργίας	—	5.893.416
24	Πρόγραμμα επιτήρησης ασθενειών των χοίρων (κλασική πανώλη, αφρικανική πανώλη, φυσαλιδώδης νόσος και νόσος του Aujeszky).	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	4.261	4.529
25	Πρόγραμμα Επιτήρησης Φυματίωσης των Βοοειδών.	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	5.661	3.905
26	Κρούσματα σε περίπτωση εμφάνισης ασθένειας που αναφέρεται σε έκτακτο σχέδιο δράσης.	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	0	22.920
27	Πρόγραμμα επιτήρησης ασθενειών των ιπποειδών (αφρικανική πανώλη των ιπποειδών, λοιμώδης αναιμία των ιπποειδών και ιός του Δυτικού Νείλου) ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	1.567	850
28	Πρόγραμμα παρακολούθησης σχετικά με την αντοχή των ζωογόνων βακτηρίων και των συμβιωτικών βακτηρίων στα αντιμικροβιακά.	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	5.419	34.170
29	Έκτακτο Σχέδιο Δράσης για έλεγχο και εξάλειψη της νόσου σε περίπτωση που ενσκήψει λοιμώδης οζώδης δερματίτιδα των βοοειδών (ΛΟΔ) για την περίοδο 2015-2016ν	Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών	0	0

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Μεθοδολογία και πηγές της Στατιστικής Ανάλυσης

Σκοπός του παραρτήματος είναι η περιγραφή της μεθοδολογίας και των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν για την στατιστική ανάλυση των κρατικών ενισχύσεων που παραχωρήθηκαν το 2016 στην Κύπρο σε σχέση με το πεδίο της ανάλυσης/τους εξαιρούμενους τομείς, τις κατηγορίες και τις μορφές ενισχύσεων καθώς και τις πηγές δεδομένων και την αξιολόγηση του στοιχείου ενίσχυσης.

1. Πεδίο της ανάλυσης / Εξαιρούμενοι τομείς

Η Στατιστική Ανάλυση εστιάζεται στις κρατικές ενισχύσεις προς επιχειρήσεις που εμπίπτουν στην έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αυτή προσδιορίζεται στο Άρθρο 107, παράγραφος 1, της ΣΛΕΕ.

Για παράδειγμα, τα παρακάτω Μέτρα ή Τομείς δεν εξετάστηκαν:

➤ Ενισχύσεις οι αποδέκτες των οποίων δεν είναι επιχειρήσεις:

➤ Μέτρα γενικού χαρακτήρα και άλλα Μέτρα

Στη Στατιστική Ανάλυση δεν περιλαμβάνονται γενικά μέτρα καθότι δεν πληρούται μία από τις προϋποθέσεις για την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης, δηλαδή η επιλεκτική οικονομική ενίσχυση συγκεκριμένων επιχειρήσεων ή τομέων παραγωγής.

➤ Ενισχύσεις που δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ της Δημοκρατίας και των κρατών μελών της ΕΕ

Τα μέτρα που ευνοούν συγκεκριμένες επιχειρήσεις, τα οποία, όμως, δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ της Κύπρου και των άλλων κρατών μελών της ΕΕ, δε συνιστούν κρατική ενίσχυση καθότι τα μέτρα αυτά θεωρούνται ότι έχουν καθαρά τοπικό χαρακτήρα. Επίσης, εξαιρούνται οι ενισχύσεις de minimis, τις οποίες η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών και/ή δε νοθεύουν ούτε απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και συνεπώς δεν πληρούν όλα τα κριτήρια του Άρθρου 107, παράγραφος 1, της ΣΛΕΕ.

2. Κατηγορίες και μορφές των ενισχύσεων

Όλες οι ενισχύσεις αντιπροσωπεύουν δαπάνη ή απώλεια εσόδων για τις δημόσιες αρχές και όφελος για τους αποδέκτες. Ωστόσο, το «στοιχείο ενίσχυσης», δηλαδή το τελικό οικονομικό όφελος που εμπεριέχεται στο μεταβιβαζόμενο ονομαστικό ποσό, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο χορήγησης της ενίσχυσης. Για παράδειγμα, η ενίσχυση που χορηγείται με τη μορφή χαμηλότοκου δανείου συνίσταται στο όφελος που προέρχεται από το μειωμένο επιτόκιο και επομένως το στοιχείο της ενίσχυσης είναι πολύ χαμηλότερο από το ύψος του δανείου. Έτσι, μία ενίσχυση θα πρέπει να ταξινομείται σε συνάρτηση με τον τρόπο χορήγησής της. Προς τούτο, έχουν προσδιοριστεί τέσσερις κατηγορίες. Κάθε κατηγορία χαρακτηρίζεται με ένα γράμμα: Α, Β, C ή D, ακολουθούμενο από τους αριθμούς 1 ή 2, που σημαίνουν, αντίστοιχα, δημοσιονομική ενίσχυση, δηλαδή ενίσχυση χορηγούμενη μέσω του προϋπολογισμού και φορολογική ελάφρυνση, δηλαδή ενίσχυση χορηγούμενη

μέσω του φορολογικού συστήματος. Στο τέλος προστίθεται και το γράμμα Α, όταν είναι γνωστό το στοιχείο ενίσχυσης: λόγου χάριν, C1A αναφέρεται στο στοιχείο ενίσχυσης (Α) ενός δανείου με μειωμένο επιτόκιο (C1).

(1) Κατηγορία Α (Α1+Α2)

Η πρώτη κατηγορία (Α) αφορά ενισχύσεις που μεταβιβάζονται εξ ολοκλήρου στον αποδέκτη. Με άλλα λόγια, το στοιχείο ενίσχυσης ισούται προς την κεφαλαιακή αξία της ενίσχυσης. Η πρώτη κατηγορία υποδιαιρείται σε δύο ομάδες, ανάλογα με το εάν η ενίσχυση χορηγείται μέσω του προϋπολογισμού (Α1) ή μέσω του φορολογικού συστήματος ή του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων (Α2).

Ενδεικτικές ενισχύσεις που εμπίπτουν στην κατηγορία Α1 είναι οι ακόλουθες:

- Επιχορηγήσεις.
- Επιδότησεις επιτοκίου που λαμβάνονται απευθείας από τον αποδέκτη.
- Ισοδύναμα επιχορήγησης, π.χ. πώληση ή εκμίσθωση γηπέδων ή ακινήτων του Δημοσίου σε τιμές χαμηλότερες των τιμών της αγοράς.

Ενδεικτικές ενισχύσεις που εμπίπτουν στην κατηγορία Α2 είναι οι ακόλουθες:

- Φορολογικές πιστώσεις.
- Φορολογικές εκπτώσεις, απαλλαγές και μειώσεις φορολογικών συντελεστών.
- Μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.

(2) Κατηγορία Β1

Η κατηγορία αυτή αναφέρεται στις ενισχύσεις υπό τη μορφή συμμετοχής στο κεφάλαιο επιχειρήσεων. Είναι απαραίτητο να διευκρινίζεται αν η μεταβίβαση οικονομικών πόρων από το Δημόσιο υπό μορφή συμμετοχής στο κεφάλαιο (π.χ. αγορά νέων μετοχών, καταβολή ιδρυτικού κεφαλαίου, αγορά εταιρικών ομολόγων ή μετατροπή τους σε μετοχές κ.ά.) αποτελεί ενίσχυση προς τον αποδέκτη ή απλώς πράξη του Δημοσίου το οποίο ενεργεί ως ιδιώτης επενδυτής υπό κανονικές συνθήκες αγοράς.

(3) Κατηγορία C (C1+C2)

Η τρίτη κατηγορία (C) καλύπτει τη μορφή χαμηλότοκου δανείου που χορηγείται από δημόσιες αρχές σε επιχειρήσεις (C1) ή φορολογικής διευκόλυνσης (C2) στις οποίες το στοιχείο ενίσχυσης συνίσταται στους τόκους που εξοικονομούνται από τον αποδέκτη κατά την περίοδο για την οποία το χορηγούμενο κεφάλαιο τίθεται στη διάθεσή του.

(4) Κατηγορία D1

Η τελευταία κατηγορία (D1) καλύπτει τις ενισχύσεις που χορηγούνται υπό τη μορφή κρατικών εγγυήσεων. Το ύψος της ενίσχυσης (D1A) μπορεί να είναι κατά κανόνα πολύ χαμηλότερο από τα ονομαστικά ποσά, δεδομένου ότι αντιστοιχεί στο όφελος που λαμβάνει ο αποδέκτης σε τιμές χαμηλότερες από τις τιμές της.

3. Πηγές των δεδομένων και αξιολόγηση του στοιχείου ενίσχυσης

Γενικά, το ύψος των χορηγούμενων ενισχύσεων εκφράζεται σε όρους τρέχουσας δαπάνης (ή πραγματικής απώλειας εσόδων στο πλαίσιο των φορολογικών δαπανών). Όπου απαιτήθηκε, οι ενισχύσεις μετατράπηκαν σε ισοδύναμα επιχορήγησης.

Τα στοιχεία για τη Στατιστική Ανάλυση έχουν συλλεγεί με βάση τις ετήσιες αναλυτικές εκθέσεις που υποβλήθηκαν στο Γραφείο του Εφόρου από τις διάφορες Αρμόδιες Αρχές.

Τα ακόλουθα στατιστικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν στην Έρευνα λήφθηκαν από τη Στατιστική Υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών:

- Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε τρέχουσες τιμές.
- Η προστιθέμενη αξία του κάθε τομέα.
- Το συνολικό εργατικό δυναμικό.
- Το σύνολο των εργαζομένων σε κάθε τομέα.

Γωνία Μιχαήλ Καραολή και Γρηγόρη Αυξεντίου, 1439 Λευκωσία, Κύπρος
Τηλ. +357 22601219 – Φαξ: +357 22602753
E-mail: commissioner@publicaid.gov.cy
www.publicaid.gov.cy